

KÄLKSPORT HAMMARSTRAND

**Förstudie om en framtida utveckling av
kälksportanläggningen**

PROJEKTRAPPORT

KÄLKSPORT HAMMARSTRAND

Förstudie om en framtida utveckling av källksportanläggningen. Projektrapport.

PROJEKTÄGARE

Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet

Besöksadress: Idrottens Hus, Skansbrogatan 7, 118 60 Stockholm

E-post: info@swesports.org

Tel: +46 8 699 60 00

Hemsida: www.swesports.org

PROJEKTGRUPP

Hasse Abrahamson – Projektledare

Thomas Reinelöv – Bitr. Projektledare

Niclas Bentzer- Projektadministratör

PROJEKTPERIOD

2021-03-21 till 2022-06-17

FINANSIÄRER

Förstudien är genomförd med ekonomiskt stöd från Europeiska Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Leader 3sam och Ragunda Kommun.

PUBLICERING

Projektrapporten publicerades: 2022-06-17

FORMGIVNING OCH LAYOUT

Projektrapporten har formgivits och layoutats av Niclas Bentzer. Samtliga foton förutom sidan 27 och Bilaga 1 är tagna av Roger Strandberg.

FÖRORD

Behovet av ändamålsanpassade anläggningar och idrottsmiljöer är en fråga som ofta diskuteras inom idrotten, men som även är en fråga för kommuner, regioner och staten. Senast under 2021 gav regeringen Centrum för idrottsforskning (CIF) i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av förekomsten och behovet av ändamålsenliga anläggningar och utemiljöer för idrott och andra former av hälsofrämjande fysisk aktivitet.

Utan tillgång till anläggningar och utemiljöer för idrott sitter Sverige stilla! Därför är frågan om anläggningar ständigt aktuell då den utgör en viktig hörnsten för att kunna bedriva idrott. Kälkidrotterna banrodel, bob och skeleton är inga undantag. Tyvärr har anläggningsbristen inom landets gränser varit total under allt för lång tid vilket medför enorma utmaningar för föreningar som bedriver verksamhet inom dessa idrotter.

En modern och väl fungerande anläggning för kälkidrott i Hammarstrand skulle få stor betydelse för den idrottsliga utvecklingen lokalt, regionalt och nationellt. Även den internationella utvecklingen skulle påverkas positivt då bristen på anläggningar för främst barn- och ungdomsverksamhet är påtaglig i hela Europa.

Förutom idrottslig utveckling kan en modernisering av kälksportanläggningen i stor utsträckning få betydelse för Hammarstrand som ort och Ragunda kommun då det skulle bli en Sverigeunik företeelse som kan komma att locka folkströmmar från hela landet och även människor utanför landets gränser.

Vi hoppas att denna förstudie kan bli startskottet för en långsiktig utvecklingsprocess med slutmålet att i framtiden kunna erbjuda barn, ungdomar och vuxna möjligheten till kälkåkning i en väl fungerande och ändamålsanpassad anläggning i Hammarstrand.

Mervi Karttunen

Ordförande

Svenska Skridsko, Kalk- och Rullidrottsförbundet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Sammanfattning.....	7
2. Bakgrund, syfte och mål.....	9
3. Projektbeskrivning.....	12
4. Resultat.....	15
A.1 Kälksportanläggningen.....	17
A.2 Föreningen Hammarstrands Rodelklubb.....	32
A.3 Media och kommunikation.....	40
A.4 Infrastruktur.....	49
A.5 Samhällsstruktur.....	58
A.6 Kullstabergets Aktivitetspark.....	65
A.7 Samverkan idrottsorganisationer nationellt och internationellt.....	73
A.8 Turism.....	79
A.9 Miljö och klimatfrågor.....	97
A.10 Investeringar.....	102
A.11 Driftskostnader.....	115
B Aktiviteter – Kortsiktiga åtgärder.....	122
5. Avslutande Rekommendationer.....	130
6. Källhänvisningar.....	133
7. Bilagor.....	136
8. Möten och Arbetsdagar.....	149

1. SAMMANFATTNING

SAMMANFATTNING

Projekt Kälksport Hammarstrand har Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundet som huvudman och genomförs med finansiering från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Leader 3sam och Ragunda kommun. Syftet med projektet är att genomföra en förstudie kring förutsättningarna att i framtiden utveckla kälksportanläggningen i Hammarstrand samt att omgående rusta upp konstbanans nedre del så att den är möjlig att nyttja för åkning samt testa den för internationell verksamhet.

I denna projektrapport sammanställer projektgruppen som genomfört Projekt Kälksport Hammarstrand de resultat som man kommit fram till samt redovisar vilka insatser som genomförts under projektets gång. Varje kapitel under resultatdelen avslutas med ett antal ställningstaganden där projektgruppen levererar rekommendationer för vidare arbete för att kunna utveckla kälksportanläggningen i Hammarstrand på sikt.

I kapitel 5, Avslutande rekommendationer, lyfter projektgruppen fram ett antal samlade ställningstaganden och förslag till kommande steg i processen för att i framtiden kunna ha en modern och välfungerande kälksportanläggning. Överlag ser projektgruppen att det finns stora möjligheter att utveckla dagens anläggning i Hammarstrand till en modern konstfrusen kälksportanläggning med fokus på målgrupperna barn, ungdomar och turister. Projektgruppen förespråkar således en enklare och kortare bana i stället för en fullskalig anläggning som uppfyller dagens krav för genomförande av olympiska tävlingar. Skälen är att det dels saknas internationell efterfrågan på den typ av anläggning, dels skulle det innebära allt för stora kostnader i investering och drift. En modern kälksportanläggning skulle innebära möjlighet att utveckla kälkidrotterna lokalt, nationellt och internationellt men det skulle även kunna ha en stor inverka på utvecklingen av Hammarstrand som ort och Ragunda som kommun. Projektgruppen ser med fördel att kälksportanläggningen tillsammans med övrigt aktivitetsutbud runt Kullstabackens skidanläggning conceptualiseras till en aktivitetspark med sommar- och vinteraktiviteter för hela familjen. Allt inom gångavstånd från boendeanläggningar och restauranger.

Utmaningarna för att i framtiden få till en modern kälksportanläggning lyfts också fram i denna projektrapport. Det finns en viss osäkerhet kring markägarfrågan som skulle behöva få en permanent lösning för att tillåta långsiktiga investeringar. Klimatets förändringar med varmare och kortare vintrar innebär en utmaning för den som vill bedriva vinteridrott i östra Jämtland. Även om man skulle gå vidare med planerna på att anlägga en mindre ny kälksportanläggning kommer det fortsatt krävas stora investeringar.

Projektgruppen föreslår att Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundet tillsammans med Hammarstrands Rodelklubb fortsatt tar tag i taktpinnen och driver på för en utveckling av kälksportanläggningen i Hammarstrand och att detta är ett långsiktigt arbete. Nästa fas skulle kunna innebära en förprojektering som syftar på att utreda byggtekniker, ta fram underlag som ritningar och kalkyler, ordna med nödvändiga tillstånd samt arbeta aktivt med lösningar för finansiering av framtida byggnationer. Samverkan (lokalt, regionalt, nationellt och internationellt) kommer att bli ett nyckelord för att lyckas nå målet att uppföra en ny modern och konstfrusen kälksportanläggning i Hammarstrand.

För den som vill tillgodogöra sig projektgruppens redovisning på ett enklare sätt rekommenderas läsning av den populärutgåva som finns av projektrapporten i vilken hela rapporten sammanfattas.

2. BAKGRUND, SYFTE OCH MÅL

BAKGRUND, SYFTE OCH MÅL

BAKGRUND

Hammarstrands kälksportanläggning har återigen blivit aktuell för träning, tävling och turistisk verksamhet för kälksporterna banrodel, bob, skeleton, alpinrodel och sledcross. Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundets¹ föreningar har på grund av coronapandemin efterfrågat om det kan vara möjligt att starta upp Hammarstrand igen då möjligheterna till internationella resor kraftigt reducerats. Förbundsstyrelsen har intresserat sig i frågan och har inledningsvis tagit ett antal kontakter med bland andra Ragunda kommun och Hammarstrands Rodelklubb. Samtidigt har ett antal föreningar samtalat med Hammarstrands Rodelklubb och planerat för olika arbetsinsatser under säsongen 2020–2021.

Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundets har också fört samtal med Internationella Rodelförbundet (FIL) om Hammarstrand i ett internationellt perspektiv då det saknas anläggningar riktade mot barn, unga och nybörjare ute i världen.

Samtal har även förts med Region Jämtland Härjedalen och Leader 3sam. Ur dessa samtal noterades ett intresse kring utveckling av Hammarstrands kälksportanläggning. Därvid föreslogs att som ett första steg genomföra en förstudie kring möjligheter och konsekvenser av en framtida utvecklingsstrategi för Hammarstrands kälksportanläggning och dess roll i ett bredare utvecklingsarbete. Dessutom har resultatet av genomförd säsong 2020–2021, givit underlag för samtidigt behov av ansökan och genomförande av akuta åtgärder inför kommande säsong 2021–2022.

Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundets idrottsområde SweSliding samlar kälksporterna alpinrodel, banrodel, bob, naturrodel, skeleton och sledcross. Vissa sommaraktiviteter börjar växa fram genom träning och tävling med kälkar på hjul. Aktiviteter som enkelt går att överföra till turistisk verksamhet sommartid.

Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundets är medlemmar i Sveriges Riksidrottsförbund (RF).

Studien omfattar långsiktigt utvecklingsarbete enligt Aktivitet A, samt att genomföra kortsiktiga åtgärder som förutsättning för studiens genomförande och framtida utveckling, Aktivitet B.

SYFTE

Syftet med projektet är att göra en förstudie kring vilka förutsättningar som kan finnas för att senare genomföra ett mer omfattande utvecklingsarbete kring Hammarstrands kälksportanläggning som en del i Kullstabergets Aktivitetspark på längre sikt och i ett lokalt/regionalt samarbete. I syftet ingår även att rusta upp nedre delen av banan för att kunna genomföra tester av konstbanans förutsättningar för internationell tävlingsverksamhet.

MÅL

Målet med projektet är att redovisa förutsättningarna för en framtida verksamhet med Hammarstrands kälksportanläggning och i samverkan med andra aktörer i området. Vid projekttidens slut ska även en upprustning av konstbanans nedre del vara genomförd och testad för internationell tävlingsverksamhet.

¹ Före detta Svenska Skridskoförbundet och Svenska Kälksportförbundet som gick samman 1 januari 2021.

De aktiviteter som ingår i projektet består av att undersöka följande områden:

Aktivitet A – Långsiktigt utvecklingsarbete

- A1. Kälksportanläggning – Rodelbanan
- A2. Föreningen Hammarstrands Rodelklubb
- A3. Media och kommunikation
- A4. Infrastruktur
- A5. Samhällsstruktur
- A6. Kullstabergets Aktivitetspark
- A7. Samverkande idrottsorganisationer
- A8. Turism
- A9. Miljö- och klimatfrågor
- A10. Investering – nivå
- A 11. Drift - beräknade driftskostnader

Aktivitet B – Kortsiktiga åtgärder

- B.1 Kortsiktiga åtgärder
 - Åtgärd 1, snöskoter, renovering alternativt ny begagnad
 - Åtgärd 2, belysning 300 m
 - Åtgärd 3, högtalar-/kommunikationsanläggning
 - Åtgärd 4, Säkrare infrastruktur
 - Åtgärd 5, vattenförsörjning pump etcetera
 - Åtgärd 6, justering ban- och målkurva mtrl

Under arbetets gång har ändring gjorts i innehållet i Aktivitet B. Leaderkontoret godkänner ändring i Aktivitet B åtgärd 4. Tidtagningssystem utgår och ersätts med -Säkrare infrastruktur inom området.

3. PROJEKTBESEKRVNING

PROJEKT BESKRIVNING

HUR HAR PROJEKTIDÉN UPPKOMMIT?

Hammarstrands kälksportanläggning blev 2020 återigen aktuell som anläggning för träning, tävling och turistisk verksamhet för kälksporterna banrodel, bob och skeleton. Svenska Skridsko, Kälk- och Rullidrottsförbundet föreningar har på grund av coronapandemin 2020, efterfrågat om det kan vara möjligt att starta upp i Hammarstrand igen, då möjligheterna till internationella resor till internationella kälkanläggningar, kraftigt reducerats. Förbundsstyrelsen intresserade sig i frågan och tog inledningsvis en del kontakter med bland annat Ragunda kommun och Hammarstrands Rodelklubb. Samtidigt samtalade flera föreningar med Hammarstrands Rodelklubb och planerade för olika arbetsinsatser under säsongen 2020–2021.

Inledningsvis förde Svenska Skridsko, Kälk- och Rullidrottsförbundet samtal med Internationella Rodelförbundet (FIL) om Hammarstrand i ett internationellt perspektiv då det saknas anläggningar riktade mot barn, unga och nybörjare ute i världen.

HUR STARTADE PROJEKTET?

Ett omfattande arbete startade under 2020 i samverkan mellan ovan nämnda föreningar och dåvarande Svenska Kälksportförbundets arbetsgrupp. Denna arbetsgrupp lämnade sin slutrapport 2021-04-16.

Därefter startades djupare åtgärds- och planeringsarbete upp för att kunna möta kommande kälksäsong 2021–2022 och samtidigt göra en förstudie för en mer långsiktig utveckling av Hammarstrands kälksportanläggning som en viktig del i ”Kullstabergets Aktivitetspark.” Vi såg också att projektet i sin framtid och utveckling kräver medverkan och uppslutning av övriga lokala och regionala myndigheter och organisationer.

Denna förstudie har i december 2020, initierats av Ragunda kommun, Region Jämtland Härjedalen, Leader 3sam samt av Hammarstrands Rodelklubb och dåvarande Svenska Skridskoförbundet samt RF/SISU JH. Projektet har genomförts som ett Leader projekt inom Leader 3sams ansvarsområde. LAG-gruppen (styrelsen) godkände vår ansökan den 29 mars 2021. Jordbruksverket beslutade att bevilja vår ansökan 2 juli 2021. Hammarstrands Rodelklubb har godkänt Svenska Skridskoförbundet som huvudman för projektet – Kälksport Hammarstrand. Samtidigt har Hammarstrands Rodelklubb, vid styrelsemöte den 25 februari 2021, beslutat säga ja till genomförande av nämnda projekt.

Projektets sluttid var satt till den 31 mars 2022. Projektet har ansökt om förlängd sluttid till den 17 juni 2022.

PROJEKTIDÉ

Studien genomförs under 2021–2022 med slutdatum senast den 17 juni 2022. Den belyser nuläge och möjliga områden för utveckling av kälksporten i Hammarstrand som en attraktiv del i allaktivitetskonceptet kring Kullstabergets Aktivitetspark. Studien avlämnar en samlad dokumentation som redovisar kontakter som tagits inom respektive målgrupper, samt analyser och förslag till eventuellt fortsatt fördjupat utvecklingsarbete, samt förslag till sökbara vägar för finansiering och genomförande av olika projekt/delprojekt.

Studien omfattar inventering, analysarbete enligt Aktiviteter A, samt att genomföra kortsiktiga åtgärder som förutsättning för studiens genomförande och för framtida utveckling, enligt Aktiviteter B.

- A1. Kälksportanläggning
- A2. Förening Hammarstrands Rodelklubb
- A3. Media och kommunikation
- A4. Infrastruktur
- A5. Samhällsstruktur
- A6. Kullstabergets Aktivitetspark
- A7. Samverkan idrottsorganisationer
- A8. Turism
- A9. Miljö- och klimatfrågor
- A10. Investering
- A11. Driftkostnader
- B1. Snöskoter
- B2. Belysning 300 m
- B3. Högtalar- /kommunikationsanläggning
- B4. Infrastruktur i området
- B5. Vattenförsörjning, pump etcetera
- B6. Justering av ban- och målkurvor.

HUR KOMMER VERKSAMHETEN ATT SE UT EFTER PROJEKTETS SLUT PÅ LÄNGRE SIKT?

En utvärdering av förstudien genomförs.

Framtida ägarstruktur utreds.

Utvärderingen pekar på vad som är möjligt att genomföra och vad som är svårare att förverkliga.

Resultatet omsätts i ett flerårigt genomförande.

En lokal intressesammanslutning etableras; samverkan och marknadsföring.

Ett regionalt nätverk utvecklas och får fastare form.

Kommande projekts finansiering tydliggörs och utvecklas.

Nationellt källåkarintresse utvecklas. Kontakter med Sveriges Olympiska Kommitté (SOK) utvecklas.

Internationella kontakter med FIL och IBSF vidareutvecklas.

Turism och näringsliv i en landsbygdskommun utvecklas.

Antalet arbetsplatser på orten ökar. Hammarstrands kälksportanläggning behöver anställd personal.

VILKA KAN HA NYTTA AV PROJEKTET?

Kälksporten lokalt, regionalt, centralt och internationellt.

Det lokala föreningslivet i stort samt allmännyttan då utbudet av aktiviteter starkt präglar den upplevda livskvaliteten på en ort. Besöksnäring och övrigt näringsliv. Beslutsfattare i kommuner/regioner.

VAD ÄR NYTÄNKANDE I DET HÄR PROJEKTET?

Ett innovativt projekt som i grunden vill analysera, inventera och ge förslag på en utveckling av kälksportanläggningen sett över ett flerårigt perspektiv. Nytänkande är också att utveckla en samverkansstruktur med övriga intressenter i Hammarstrand och i Jämtland.

Exempel kan vara:

Sammanhang in i området.

Testa och prova på verksamhet bland besökande turistströmmar.

Ny bankonstruktion, Vad har hänt under 30 år?
Forskning, nytt material, ny teknik.
Klimat- och miljöanpassning
Publikfrågor
Mediabevakning

PROJEKTORGANISATION

Namn på projektet

Källsport Hammarstrand

Ansvarig i rådet för SweSliding

Johan Ahlberg

Tidsperiod

2021-04-20 till 2022-04-30

Grupp/resurser

Projektledare Hasse Abrahamson
Bitr. projektledare Thomas Reinelöv
Idrottskoordinator Niclas Bentzer

Projektplan

Enligt ansökan Leader 3sam

Godkännande av projektet

2021-06-28 av Anne Österberg GS Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet.

4. RESULTAT

A.1 KÄLKSPORTANLÄGGNINGEN

INLEDNING

I detta avsnitt beskrivs under avsnittet nuläge källksportanläggningens inklusive servicebyggnaders nuvarande kondition och behov av framtida upprustning på kort och lång sikt. Det ges även en nulägesbeskrivning av förhållanden som rör nyttjanderätt av mark, internt transporter, kompetens kring källksportverksamhet i föreningen Hammarstrands Rodelklubb samt behov av klimatanpassningar för en ny bana.

Avsnittet avslutas med slutsatser och rekommendationer om framtida åtgärder.

BAKGRUND

Banbyggnation av källksportanläggningen i Hammarstrand påbörjades i början på 1960-talet och stod färdig 1964. Innan banan var färdig användes vägen till toppstugan för källkåkning och 1963 genomfördes den första tävlingen. Banan byggdes med jordmassor i kurvor och genom att gräva ett dike vid raksträckor och mellan kurvor. Från början var banan 1 200 meter lång men har sedan dess kortats ner. I samband med banbyggnad uppfördes även ett antal servicebyggnader såsom målhus, klubbstuga, förråd och manskapsbodar. Även en timmerlada flyttades och används som förråd.

Efter detta har banan byggts om och renoverats i olika omgångar. Kurvor och raksträckor är nu byggda i trä eller betong. Det finns även skyddstak på utsatta ställen för ökad säkerhet. Alla ombyggnationer har skett i nära samarbete med Internationella Rodelförbundet (FIL) för att följa gällande rekommendationer. Den senaste stora ombyggnationen skedde i slutet på 1990-talet då betongelement ersatte träkonstruktionen på vissa ställen. Kostnaden för detta på ca 1 400 000 kr delades mellan kommunen och klubben.

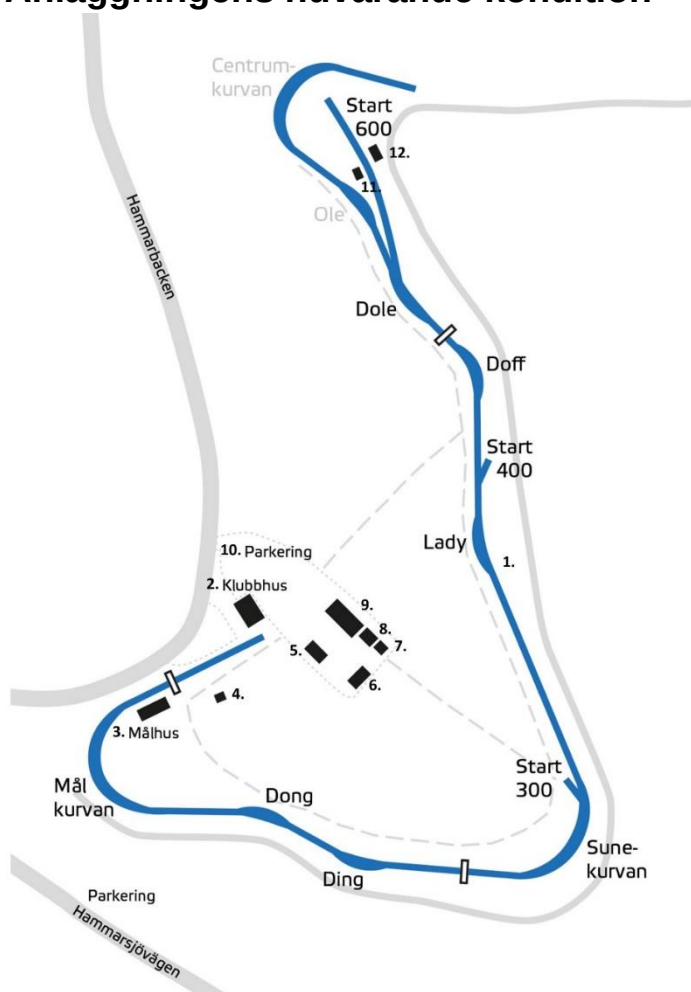
Förutom konstbanan har det även skapats möjligheter till annan källksportaktivitet i form av naturrodel, alpinrodel och snowracer i den så kallade naturbanan. Detta har skett genom röjning, markarbeten och mindre byggnationer (träsgårer) av stigar parallellt med konstbanan. Avsikten från början var att bedriva naturrodelträning och tävling i denna men den har alltmer kommit att inriktats på turism och snowraceåkning.

En omfattande kompetens finns, kring uppbyggnad, drift och skötsel av en källksportanläggning. Tidigare tävlande och ledare har under många år följt och deltagit i det internationella tävlingsprogrammet och står nu i stor utsträckning till förfogande i ett framtida utvecklingsarbete i Hammarstrand. Som bakgrund finns också ett brett och mångårigt kontaktnät med ansvariga och med teknisk personal vid flera internationella anläggningar som Bludenz (Österrike), Königssee (Tyskland) och Lillehammer (Norge).

Genom sin huvudorganisation Svenska Skridsko-, Källk- och Rullidrottsförbundet, är Hammarstrands Rodelklubb också medlemmar i Sveriges Riksidrottsförbund, Internationella Bob och Skeletonförbundet (IBSF) samt Internationella Rodelförbundet (FIL).

NULÄGE

Anläggningens nuvarande kondition

Hammarstrands kälksportsanläggning består av Sveriges enda konstbana för idrotterna banrodel, bob och skeleton samt en naturbana för idrotterna alpinrodel, naturrodel och sledcross. Såväl banorna som servicebyggnader har idag relativt omfattande renoveringsbehov.

En stor del av trävirket är märkta av tidens tand och behöver bytas ut. Löpande underhåll har genom åren utförts av Hammarstrands Rodelklubb men har i takt med minskad aktivitet och minskat underlag avtagit.

I dagsläget finns 10 byggnader på fastigheten kopplade till kälksportverksamheten. Endast klubbstugan har vatten och avlopp.

Nedan följer en mer detaljerad fastighetsöversyn över konstbanan, naturbanan och tillhörande byggnader som Hammarstrands Rodelklubb förfogar över.

Besiktning av nuvarande byggnationers status är genomförd på plats av Thomas Reinelöv för projektets räkning i

samverkan med det externa konsultföretaget Compasso och Anders Söderberg under 2021.

Thomas Reinelöv är nuvarande ordförande i Hammarstrands Rodelklubb och biträdande projektledare i Kälksport Hammarstrand. Han har mångårig erfarenhet av kälksport och varit verksam i föreningen och anläggningen sedan 1970-talet. Som tränare för banrodellandslaget har Thomas varit runt i många anläggningar runt om i världen.

Anders Söderberg är före detta banrodelåkare som medverkat som aktiv vid tre olympiska spel (Lillehammer 1994, Nagano 1998 och Salt Lake City 2002). Efter den aktiva karriären har han fortsatt som ledare och förtroendevald inom kälksporten. Bland annat som ledamot inom FIL:s tekniska kommitté inom banrodel. Anders har stora kunskaper om de tekniska förutsättningarna för genomförande av banrodelverksamhet och banbyggnationer samt har ett brett internationellt kontaktnät. Han är verksam inom företaget Compasso som bedriver verksamhet inom snickeri- och byggnadsarbeten samt inom vinter- och sommarsport.

Även internationell expertis har anlitats för att besiktiga nuvarande anläggning, platsens lämplighet för en framtida kälksportanläggning avseende topografi samt kommit med rekommendationer för utformningen av en framtida anläggning. Besöket genomfördes den 22 juni 2021 av Markus Aschauer och Robert Manzenreiter från FIL:s barnkommission samt Giacomo Dariz från IBSFs bankommission. Följande rekommendationer lämnades:

En framtida bana i Hammarstrand bör byggas med målgrupperna barn och ungdomar i fokus.

Den nyligen färdigställda banan i Bludenz kan stå som förebild både gällande byggteknik och utformning.

Längden bör vara 500–600 meter och banan ska vara godkänd för internationella ungdoms- och juniortävlingar.

Möjlighet att åka banrodel, bob och skeleton.

Enklare form av konstfrysning som inte använder ammoniak utan glykol eller andra frysmedel.

Det slås även fast i rapporten att både FIL och IBSF står bakom projektet att etablera en ny och modern kälksportanläggning i Hammarstrand.

Fastighetsöversyn

Nedanstående fastighetsöversyn bygger på den inventering som genomförts på plats av Thomas Reinelöv och Anders Söderberg samt de rekommendationer som lämnats i den skriftliga rapporten efter besök av FIL och IBSF.

Nr	Beskrivning	Nuvarande skick	Behov på kort sikt	Behov på lång sikt
1.	Konstbana			
	<i>Start 600 m</i>	Mycket avancerad start för banrodel och skeleton samt nybörjarstart för bob. Äldre väderskydd (nr 11) samt värmestuga/ombyte (nr 12) finns på platsen.	Röja upp. Måla fasader. Byta ut plank i banan. Grävjobb för att jämna till startområde.	Helt ny startplattform för banrodel respektive bob och skeleton men tillhörande väderskydd och utrustning för intern och extern kommunikation. Infrastruktur för el, vatten, internet, tidtagning och belysning.
	<i>Dole</i>	Träkonstruktion	Gräva ur jordmassor. Rikta upp samt byta ut delar av träkonstruktion.	Betongstruktur med tak, solskydd och konstfrysning. Infrastruktur för el, vatten, internet, tidtagning och belysning.
	<i>Doff</i>	Träkonstruktion	Rikta upp samt byta ut delar av träkonstruktion.	Betongstruktur med tak, solskydd och konstfrysning. Infrastruktur för el, vatten, internet, tidtagning och belysning.
	<i>Start 400 m</i>	Avancerad start för banrodel och skeleton samt nybörjarstart för bob.	Röja upp. Se över plank och starthandtag.	Helt ny startplattform för banrodel respektive bob och skeleton med tillhörande väderskydd

				och utrustning för intern och extern kommunikation. Infrastruktur för el, vatten, internet, tidtagning och belysning
	<i>Lady</i>	Träkonstruktion	Rikta upp samt byta ut delar av träkonstruktion.	Betongstruktur med tak, solskydd och konstfrysning. Infrastruktur för el, vatten, internet, tidtagning och belysning.
	<i>Raksträcka</i>	Betongfundament.	Inget renoveringsbehov på kort sikt.	Betongstruktur med tak, solskydd och konstfrysning. Infrastruktur för el, vatten, internet, tidtagning och belysning.
	<i>Start 300 m</i>	Nybörjarstart Banrodel och Skeleton. Starthandtag och ramp ner i banan med sarg av trä.	Inget renoveringsbehov på kort sikt.	Ny plattform, sarg, starthandtag samt väderskydd och utrustning för intern och extern kommunikation. Infrastruktur för el, vatten, internet, tidtagning och belysning
	<i>Sunekurvan</i>	Träkonstruktion	Rikta upp samt byta ut delar av träkonstruktion.	Betongstruktur med tak, solskydd och konstfrysning. Infrastruktur för el, vatten, internet, tidtagning och belysning.
	<i>Raksträcka</i>	Betongfundament	Inget renoveringsbehov på kort sikt.	Betongstruktur med tak, solskydd och konstfrysning. Infrastruktur för el, vatten, internet, tidtagning och belysning.
	<i>Ding</i>	Träkonstruktion	Rikta upp samt byta ut delar av träkonstruktion.	Betongstruktur med tak, solskydd och konstfrysning. Infrastruktur för el, vatten, internet, tidtagning och belysning.
	<i>Dong</i>	Träkonstruktion	Rikta upp samt byta ut delar av träkonstruktion.	Betongstruktur med tak, solskydd och konstfrysning. Infrastruktur för el,

				vatten, internet, tidtagning och belysning.
	<i>Målkurvan</i>	Konstisbanans största kurva som mäter ca 80 meter i längd och 3 meter i höjd.	Byta ut plank samt rätta upp ingång och utgång. Bredda målraka och byta ut plank.	Betongstruktur med tak, solskydd och konstfrysning. Infrastruktur för el, vatten, internet, tidtagning och belysning.
2.	Klubbhus	Äldre hus på 54 kvm. Plintgrund med träfasad och plåttak. Tvåglasfönster. Kommunalt vatten och avlopp. En toalett, litet kök och samlingsrum. Uppvärmning med element.	Måla fasad. Installera luftvärmepump för minskad energiåtgång. Renovering av befintligt kök för att fungera för servering.	En ny byggnad som är större och innefattar följande funktioner: - Reception med service av gäster och försäljning av dagskort. - Cafeteria med sittplatser samt försäljning av fika och förtäring. - Allmänna toaletter. - Kontor. - Omklädning för aktiva och funktionärer med duschmöjligheter. - Samlingslokal. -Bredband. En samverkanslösning med skidanläggningen gällande servicebyggnad skulle kunna var ett alternativ.
3.	Målhus	Äldre träbyggnad på 51 kvm i tre våningar. Stolpgrund Träfasad Plåttak 2-glas fönster Direktverkande el Byggnaden saknar VA.	Ommålning Förbättring diverse teknik ex tidtagning, högtalaranläggning.	Ny byggnad som möter dagens behov av ett modernt teknikhus med alla dess funktioner kopplat till tidtagning, tv övervakning, styrning av kyla och belysning, speaker med mera. Fiber.
4.	Förråd	Äldre timmerstomme som fungerar som förråd. Vädertätt.	Inget akut behov av åtgärder.	Riva och flytta innehåll till annan byggnad.

5.	Snowracer förråd & bobhus	Äldre träbyggnad på 30 kvm Syll på mark Träfasad Inga fönster Plåttak Oisolerat Ej uppvärmt Byggnaden saknar VA.	Upprensning och städning.	Riva och flytta innehåll till nya byggnader
6.	Manskapsbod	Äldre träbyggnad på 20 kvm Syll på mark Träfasad Plåttak 2-glas fönster Direktverkande el Byggnaden saknar VA.	Upprensning och städning.	Bygga helt nya funktionärsutrymmen
7.	Omklädnings- bod / Torkrum	Äldre träbyggnad på 7 kvm Syll på mark Träfasad Plåttak 2-glas fönster Direktverkande el Byggnaden saknar VA.	Upprensning och städning.	Bygga helt nya funktionärsutrymmen
8.	Manskapsbod/ tävlings- kontroller	Äldre träbyggnad på 15 kvm före detta manskapsbod på hjul Syll på mark Träfasad Plåttak 2-glas fönster Direktverkande el Byggnaden saknar VA	Upprensning och städning.	Bygga helt nya funktionärsutrymmen och utrymmen för teknisk kontroll.
9.	Verkstad / garage	Träbyggnad uppförd 2000 på 68 kvm	Installation Luftvärmepump, Upprensning och	Ny byggnad som möter dagens behov med funktionell verkstad för

		Torpargrund / gjuten platta på mark. Träfasad Plåttak 2-glas fönster Direktverkande el + aero temp Byggnaden saknar VA	Städning	snickeri, svets och maskinreparation.
10.	Parkering	Grusyta vid infarten till fastigheten som rymmer 10 bilar.	Röja upp samt flytta på material som tar yta i besittning.	Gräva ur och jämna till platsen för att skapa plats för ytterligare 25 fordon. Separera parkeringsytor för funktionärer och besökare.
11.	Starthus 600 m	Träbyggnad uppförd 2000 på 10 kvm Syll på mark Träfasad Plåttak 2-glas fönster Ej uppvärmt Byggnaden saknar VA	Inget akut behov av åtgärder.	Ny byggnad som möter dagensdagens behov med ex bredband, el och kommunikations-utrustning.
12.	Värmestuga / omklädning	Träbyggnad uppförd 2000 på 15 kvm Torpargrund Träfasad Plåttak 2-glas fönster Direktverkande el Byggnaden saknar VA	Inget akut behov av åtgärder.	Ny byggnad som möter dagensdagens behov med ex bredband, el och kommunikations-utrustning samt VA.
	Naturbanan	En transportväg som är ca 5 meter bred och slingrar sig från starten 1100 meter ner till målet beläget nedanför konstbanans målkurva. Natursnö prepareras till en åkbar hård yta.	Röja sly och gräs. Montering av fallskydd och visst grävjobb för att ändra kurvradier.	Implementera en hållbar lösning för transport av personer och kälkar mellan start och mål. Konstsnösystem för säkrad drift.

Det finns behov av ytterligare förrådsutrymmen och carport för maskiner. Det finns även behov av att

förbättra naturbanan för att öka säkerhet och tillgänglighet. En samverkan med andra organisationer, ex skidanläggningen, som har sin verksamhet i närheten gällande gemensamma servicebyggnader, persontransporter, drift och underhåll är intressant att utreda vidare.

Inom ramen för projektet Kälksport Hammarstrand kommer delar av nuvarande konstbanans befintliga trästruktur att bytas ut (genomfördes hösten 2021). Arbetsinsatsen utförs av mestadels ideellt arbete medan projektet står för delar av materialkostnader. Ett konsultföretag, Compasso, nyttjas för delar av arbetet. Projektet står för kostnaden. Syftet är att få banan i skick att kunna användas på ett säkert sätt fram tills att en ny bana kan färdigställas. De kortsiktiga åtgärderna som genomförs inom ramen för projektet beskrivs utförligt under Aktivitet B - Kortsiktiga åtgärder.

Markavtal, nyttjanderätt och dispositionsmöjligheter

Fastighetsägare

Konstbana, naturbana och samtliga byggnader Hammarstrands Rodelklubb förfogar över ligger på fastigheten Hammaren 7:1. Nuvarande ägare av fastigheten är företaget Kullstabacken i Hammarstrand AB (org 556811–5744) som i sin tur ägs till 95 % av företaget Aktiebolaget Ragundadalens Turistanläggningar (ARTA) (org 559021–1891) och 5 % av Ragunda kommun (org 212000–2452).

Ensam ägare av Aktiebolaget Ragundadalens Turistanläggningar AB är Bo Paulsson.

Arrendeavtal

Hammarstrands Rodelklubbs nyttjanderätt av marken och byggnaderna på fastigheten regleras i ett arrendeavtal som tecknades mellan dåvarande markägare Elefantberget AB och föreningen år 2011. Arrendetiden sträcker sig 50 år och löper därmed ut 2061. Vid en försäljning 2015 blev Kullstabacken i Hammarstrand AB ägare av fastigheten och aviserade att arrendeavtalet skulle fortsätta att gälla enligt ursprunglig intention. I avtalet stipuleras att avtalet övergår till ny jordägare vid byte av jordägare.

I arrendeavtalet regleras Hammarstrands Rodelklubbs nyttjanderätt av del av fastigheten Hammaren 7:1 och möjligheter att uppföra nya byggnader och att förändra befintliga byggnader om detta främjar verksamheten. Det finns dock några oklarheter i arrendeavtalet där ägandeskapet av byggnader kan tolkas på olika sätt.

Majoritetsägaren Bo Paulsson har uttryckt att ett tydligare arrendeavtal bör arbetas fram. Även RF:s sakkunnige på anläggningsfrågor, Daniel Sandström, pekar på detta och fick vid ett möte den 1 oktober 2021 uppdraget att lyfta arrendeavtalet med sakkunniga jurister på RF.

Framtida ägarskap av fastigheten

Majoritetsägaren i Kullstabacken i Hammarstrand AB har aviserat ett önskemål om att avyttra sin andel genom försäljning. Ragunda kommun har erbjudits att öka sitt aktiekapital i Kullstabacken i Hammarstrand AB genom gåva från Ragundadalens Turistanläggningar AB i syfte att trygga framtida idrottsutövande på fastigheten. Ragunda kommun har inte officiellt besvarat erbjudandet men har via kommunalrådet meddelat att det inte ligger i kommunens intresse att äga anläggningar utan snarare att möjliggöra för entreprenörskap.

Några presumtiva köpare har visat intresse men vid skrivande stund är ingen försäljning genomförd. Nuvarande majoritetsägare har vid möte med projektledare Hasse Abrahamson 2021-08-12 meddelat att han är väldigt mån om att fortsatt verka för en trygg utveckling av kälksportanläggningen.

Ett alternativ för att trygga framtiden för kälksportverksamheten skulle kunna vara att föreningen ser över möjligheten att köpa loss fastigheten Hammaren 7:1 eller den del av fastigheten som omfattar

föreningens verksamhet genom avstyckning. Självbestämmande och full dispositionsrätt finns på plussidan av ett sådant förfarande. Kostnader för köp och eventuell avstyckning på minussidan.

Hur än den framtida ägarstrukturen ser ut är det av största vikt att trygga idrottens framtid på fastigheten genom långsiktiga avtal med fastighetsägare alternativt självägande.

Anläggningserfarenhet och kompetens om kälksport

Genom åren har Hammarstrands Rodelklubb skaffat sig mycket stor erfarenhet av såväl banbygge som att arrangera stora tävlingar. Det har hållits tio olika mästerskapstävlingar under åren i banrodel. Allt från junior EM till Senior VM. Detta gör att Hammarstrand är den ort som efter de tre stora (Oberhof, Königssee och Igls) arrangerat flest mästerskap i banrodel.

Hammarstrand arrangerade även en årlig världscuptävling i banrodel fram till 1990 då FIL ändrade förutsättningar, dvs krav på att anläggningen skulle vara konstfrusen. Hammarstrand och de tre stora var de enda orter som hade årliga världscuptävlingar.

Kompetens inom banbyggnad har införskaffats genom åren delvis genom ”learning by doing” men även genom hjälp från dåvarande Östtysklands banbyggare som varje år i december skickade en delegation för att bygga banan. Även Ragunda kommun har genom åren bidragit genom så kallade AMS arbeten. 3 - 4 personer var sysselsatta på heltid 3 - 4 månader per år för snöröjning och banbyggnation. Ett stort antal ideella timmars arbete har genom åren utförts av klubbens medlemmar och andra kälksportföreningar i Sverige.

Säsongen 2020/2021 krävdes det cirka 1200 timmars arbete för att bygga banan. Kommande behov uppskattas 4 personer på heltid under 4 månader med start i mitten på november.

Förutom enstaka nationella tävlingar i bob har det inte arrangerats några större event inom vare sig bob eller skeleton i Hammarstrand.

Utveckling och klimatanpassning av framtida anläggning

Sveriges Klimat- och miljömål redovisas under Aktivitet A.9 tillsammans med nulägesredovisning av klimatdata gällande temperatur, nederbörd och snötäckt mark för Ragundadalen. Det framgår tydligt att stora klimatförändringar skett de senaste 100 åren vilka inte gynnar vintersport. Klimatdata visar tyvärr även en dyster prognos för framtiden där medeltemperaturen förväntas fortsätta stiga och antalet vinterdagar minskar. Slutsatsen blir att en anläggning med artificiell kyla är ytterst viktig för att kunna säkerställa kälkåkningen på is.

Med bakgrund av dessa redovisningar är det av yttersta vikt att framtida investeringar i utveckling av Hammarstrands kälksportanläggning också bygger på en framtida hållbarhet, där en hållbar idrottsrörelse tar ansvar och bidrar till en bättre miljö, ett livslångt idrottande och ett samhälle där man tar hand om varandra och ser till allas behov och välmående.

Även för att säkerställa turistverksamhet finns behov av artificiell snö i naturbanan. Genom åren har det utvecklats ett antal nya tekniker för klimatsmart artificiell kyla och snö. Ett samarbete med internationella förbunden FIL och IBSF för att utvärdera klimatsmarta möjligheter till artificiell kyla bör genomföras.

Självklart ska miljöanpassning ske och målet är att en ny anläggning ska anläggas och drivas med minsta möjliga klimatpåverkan. Idag används fossila energikällor enbart till drift av handverktyg, snöskotrar och transportfordon.

Som en medlem i Riksidrottsförbundet behöver vi som förbund och förening även ta hänsyn till idrottens samlande styrande dokument. Ett sådant är ”Idrotten – en samhällskraft för hållbarhet”. I korthet innebär den svenska idrottsrörelsen gemensamma syn på hållbar utveckling att vi är en samhällskraft som tar ansvar för en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra

kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Vi ska ta ansvar för miljöpåverkan samt bidrar till folkhälsa, demokrati, inkludering människors egenmakt och en sund ekonomi.

Internt transporter

För att skapa en fungerande logistik vid källsportaktivitet i banan och ett flöde av människor som innebär mesta möjliga tid på kälke krävs någon form av persontransporter inom anläggningen.

Konstbanan

Konstbanan har i dagsläget tre olika starthöjder till vilka utövarna måste ta sig för att börja ett åk.

- 300 meter är starthöjd för nybörjare, barn och turister för idrotterna banrodel och skeleton. Dit är det en kort promenad på cirka 150 meter från målet till starten. Yngre barn kan behöva hjälp att bära sin kälke. Behov av ytterligare transportlösning bedöms ej nödvändigt.
- 400 meter är starthöjd för mer avancerade åkare i banrodel och skeleton. Nybörjarstart för bob med lätt springstart. I nuläget promenerar åkare till starten med sin kälke alternativt transport med skoter. Bobbar transporteras på släp efter skoter. Behov av en ny hållbar transportlösning för personer och kälkar är nödvändig. Transportsträcka från mål till start: ca 200 meter.
- 600 meter är mycket avancerad start för banrodel och skeleton. Full loppsträcka för skeleton. Start för nybörjare med full loppsträcka samt turiståkning för bob. I nuläget promenerar åkare till starten med sin kälke alternativt transport med skoter. Bobbar transporteras på släp efter skoter. Behov av en ny hållbar transportlösning för personer och kälkar är nödvändig. Transportsträcka från mål till start: ca 350 meter.

Traditionellt löses transporter av människor och kälkar i källsportanläggningar för idrotterna banrodel, bob och skeleton med olika former av bilar och släp på vägar som löper parallellt med bansträckningen. Denna transportlösning är kostsam ur både investerings, underhålls och personalsynpunkt. Dessutom med stor inverkan på miljö och klimat då bilarna drivs med fossila bränslen.

Ett mer hållbart alternativ är att snegla på en lösning likt den bergbana som byggdes på Lugnet i Falun till Skid-VM 2015. Vintertid transporterar den backhopparen från underbacken till hopptornens fot och om sommaren cyklister tillsammans med turister som vill njuta av utsikten eller besöka museet beläget i ena hopptornet.

Bergbanan går på en räls ovan marken och fungerar som en vanlig hiss. Användaren trycker på en knapp så kommer bergbanan och hämtar upp användaren. Den rymmer ca 6 personer med cyklar vid varje tur. Transporttiden från dalstation till toppstation är ca 6 minuter och sträckan är 432 meter, dvs 1,2 meter per sekund i hastighet. Bergbanan är obemannad vilket är en fördel ur kopplat till driftkostnader

Bergbanan på Lugnet i Falun. Foto: Privat

Vid omräkning av data från Falun till förhållanden i Hammarstrand och beräkning att 10 personer med kälkar ryms får vi följande transporttider och kapacitet.

Position	Sträcka	Transporttid enkel väg	Kapacitet / timme
Mål	0	0	0
Start 400	200 meter	ca 170 sek / ca 3 minuter	100 personer / timme
Start 600	350 meter	ca 290 sek / ca 5 minuter	60 personer / timme

En bergbanelösning skulle kunna lösa logistiken och transportflöden till konstbanans övre starter. Dock måste en extern lösning för transport av bobbar ses över.

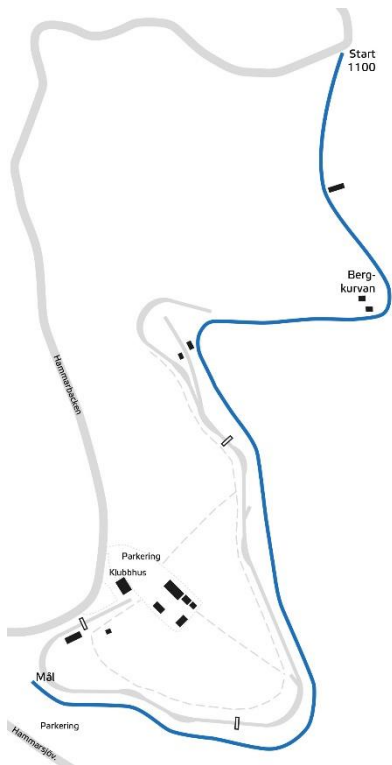
I kombination med en enklare form av replift skulle de som nyttjar naturbanan kunna fortsätta sin transport upp till toppen. Ytterligare undersökningar måste så klart göras för att säkerställa en sådan lösnings möjligheter.

Naturbanan

Den befintliga naturbanan nyttjas för såväl turiståkning som för idrottslig verksamhet i form av alpinrodel och sledcross. Den totala sträckningen mäter 1 100 meter från toppen till botten.

Turistverksamheten är en viktig inkomstkälla till föreningen och skulle vid en ökad driftsäkerhet i form av automatiserade persontransporter, preparering av snö, ökad marknadsföring och frekvent öppethållande kunna innebära ännu större intäkter.

Naturbanan innebär även ur ett besöksnäringssperspektiv stora fördelar för orten Hammarstrand då den erbjuder ett utökat aktivitetsutbud vintertid som tilltalar framför allt barnfamiljer.

I dagsläget löses persontransporten från målet till starten med personbil och släpvagn. Körsträckan är cirka 1 000 meter på väg som ägs och förvaltas av en vägsamfällighet. Körsträckan är kuperad. Denna typ av transport är kostsam, miljöovänlig, personal- och resurskrävande samt att det föreligger viss olycksfallsrisk vid körning av bil med släp i kuperad miljö med halt underlag och delvis stort antal människor i rörelse i anslutning till vändplats och parkering. Vi har även under pandemitider lärt oss att tänka på smittorisker vilket en förare av fordon med olika människor i utsätts för i stor utsträckning. För att skapa en förbättrad logistik som innebär ett mer automatiserat flöde av människor i naturbanan finns några möjliga lösningar.

En tänkbar lösning för ett automatiserat flöde i naturbanan för alpinrodel och snowracer vore att förlänga existerande backe neråt så att den sträcker sig hela vägen till skidbackens dalstation samt förlänga den uppåt så att den kopplas ihop med skidbackens toppstation och på så sätt kunna använda befintligt liftsystem. Lösningen kommer att kräva en del investeringar i infrastruktur. En tunnel bör inrättas under vägen till toppen för att undvika att den behöver korsas.

Att samverka mellan skidbacke och Hammarstrands Rodelklubb gällande preparering av naturbanan skulle kunna innebära en effektivisering av drift och underhåll.

En ekonomisk uppgörelse med skidbacken skulle kunna träffas gällande fördelning av intäkter kopplat till liftkortsförsäljningen för nyttjandet av naturbanan. Föreningen skulle fortsatt kunna skapa intäkter genom uthyrning av kälkar.

En annan lösning vore att inom kälksportanläggningen anlägga ett eget liftsystem som kan transportera personer och kälkar mellan målet och starten. Beroende på utformning av liftlösningen skulle denna kunna nyttas även av konstbanans åkare samt publik och funktionärer.

SLUTSATSER

Hammarstrands Rodelklubb förfogar genom arrendeavtal med markägare över en konstbana för idrotterna banrodel, bob och skeleton samt en naturbana för idrotterna alpinrodel och sledcross. Därutöver även ett antal byggnader som klubbhus, målhus och förråd. Föreningens nyttjanderätt till marken och byggnaderna behöver dock stärkas. Antingen genom ett uppdaterat avtal eller genom ett förvärv av fastigheten Hammaren 7:1, eller delar av den genom avstyckning. Nuvarande markägare har uttalat sig positivt till en fortsatt utveckling av kälksporten inom fastigheten men har samtidigt deklarerat sig vilja avyttra densamma. En stabil lösning behöver skyndsamt nås om stora investeringar i banor och byggnader ska kunna göras. Specialistkunskap finns inom RF gällande nyttjanderättsavtal och denna expertis bör användas vid eventuell utformning av nytt avtal.

Såväl konstbana som naturbana och byggnader har ett investeringsbehov på både kort och lång sikt för att kunna utveckla föreningens idrottsliga och turistiska verksamhet. Några av de mest akuta åtgärderna genomförs inom ramen för projektet Kälksport Hammarstrand. En hållbar och klimateffektiv lösning för internt transporter av människor och kälkar behöver hittas för att skapa ett flöde i anläggningen som innebär mer kälkåkning för utövarna. För naturbanans del skulle en samverkan med skidanläggningens liftsystem kunna vara en lösning.

En ny kälksportanläggning bör byggas med fokus på barn, ungdomar och turister. Det skulle kunna innebära ett uppsving för barn- och ungdomsidrotten i Ragunda kommun samt en nytändning för

kälsporten nationellt. Turismen är viktig för att skapa inkomster till anläggningen. En mindre anläggning blir billigare i investeringskostnad och är billigare att drifta och underhålla. Behovet av fullskaliga internationella kälksportanläggningar för genomförande av olympiska spel och seniorvärldscuper anses lågt. Det finns inte i dagsläget tillräckligt med stora inkomstbringande evenemang att fördela ut på existerande banor för att skapa en hållbar ekonomi. Däremot finns ett stort behov av anläggningar för rekrytering, träning och tävling för barn och ungdomar då dessa ofta får stå tillbaka för olika landslag och seniorarrangemang i fullstora banor.

Samverkan kan över lag vara en viktig väg framåt för att utveckla verksamheten på Kullstabergets Aktivitetspark, sommar som vinter. Det är ett rikt samlat aktivitetsutbud som kommer att få betydelse för platsens inverkan på besöksnäringen. Utöver samverkan gällande transporter skulle det även gå att hitta gemensamma lösningar för att utveckla serviceutbud (servering, toaletter, med mera) på området samt effektivisera drift och underhåll.

REKOMMENDATIONER

Projektet Kälksport Hammarstrand vill lämna följande rekommendationer gällande en framtida utveckling av Hammarstrands Kälksportanläggning:

- att en ny anläggning ska ha tillgång till konstfrysning, vara takbeklädd och ha solskydd för att optimera maximal nyttjandegrad samt minska driftskostnader i form av behov av arbetskraft.
- att en ny anläggning ska byggas med fokus på målgrupperna barn och ungdomar i enlighet med FIL:s och IBSF:s rekommendationer samt turister.
- att en ny anläggning ska byggas så att klimatpåverkan blir så liten som möjligt.
- att samverkan med kommun, region, näringsliv, markägare, nationellt förbund, internationella förbund och andra idrottsorganisationer är viktigt för att få till investering av en ny anläggning samt drift och underhåll.
- att hålla insatser i nuvarande anläggning till ett minimum för att kunna genomföra åkning från 300–400 meter på ett säkert sätt. Undvik större investeringar tills det är helt klarlagt om en ny anläggning kan byggas.
- att säkra tillgång till fastigheten genom nytt arrendeavtal alternativt köp av fastigheten
- att utveckla turistverksamhet för ökade intäkter och kännedom om kälksport.
- att den fortsatta utvecklingen av kälkanläggningen i Hammarstrand bedrivs i ett flerårigt perspektiv.
- att en projektplan för utvecklingen av kälksporten i Hammarstrand upprättas.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Mötesnoteringar

Bo Paulsson Kullstaberget AB, 2021-04-09.

Bo Paulsson Kullstaberget AB, 2021-08-12.

Bo Paulsson Kullstaberget AB, 2021-09-04

Ragunda kommun, 2021-04-27.

Kungsgripen i Falkenberg AB, 2021-05-19

Daniel Sandström, RF Anläggning, 2021-10-01.

Bilagor

Bilaga 1: Hammarstrand Inspection on site, FIL och IBSF Track Committees, 22 juni 2021.

Dokument

Avtal om anläggningsarrende Hammarstrands Rodelbana, avskrift

Internet

Riksidrottsförbundet

Idrotten – en samhällskraft för hållbarhet: <https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/nya-dokument/nya-dokumentbanken/policies/policy-for-en-hallbar-svensk-idrottsrorelse.pdf>,

A.2 FÖRENINGEN HAMMARSTRANDS RODELKLUBB

INLEDNING

I aktivitet A2, Föreningen Hammarstrands Rodelklubb, tittar vi lite närmare på föreningens organisation, demokratiska ordning och verksamhet.

Historia

Den 6:e oktober 1960 bildas en interimsstyrelse för idrottsföreningen ARTA Bobklubb. ARTA är en förkortning av Aktiebolaget Ragunda Turistanläggningar och var det delvis kommunalt ägda bolaget som vid tiden verkade för turismutvecklingen. Bland annat byggdes slalombacke, curlinghall och en upprustning av hotellet.

I början användes transportvägen upp till slalombackens topp som kälkbacke. Kälkar hade ärvts från Åre. Men redan tidigt i föreningens historia uppstår tanken på att anlägga en isbana för bob, banrodel och skeleton av internationell klass. Den stod klar i sin fulla sträckning och blev godkänd för internationell tävlingsverksamhet 1964. Redan 1967 arrangerades det första världsmästerskapet i banrodel. Därefter har mängder av nationella och internationella tävlingar ägt rum i anläggningen.

1969 byter föreningen namn till Hammarstrands Bob- och Rodelklubb för att sedermera under 1975 byta namn till Hammarstrands Rodelklubb. Namnändringen hör ihop med beslutet att inte längre tillåta bobåkning i banan på grund av att slitaget på isen ansågs för stort och underhållskostnaderna därmed för höga.

När nya moderna och konstfrusna anläggningar började byggas på 80-talet hade Hammarstrand inte möjlighet att utvecklas i samma takt och intresset för anläggningen svalnade. Under mitten på 90-talet fick föreningen en liten nytändning då bobåkningen återigen tog fart. Upprustning av anläggningen gjordes då vissa raksträckor anlades i betong. Den senaste internationella tävlingen som arrangerades av Hammarstrands Rodelklubb var Scandinavian Cup 2000/2001. Efter det har föreningens verksamhet fört en alltmer tynande tillvaro och reducerats till att mestadels bestå av snowraceraåkning samt underhåll av befintlig bana och byggnader.

Under pandemiåret 2020 har föreningen återigen fått ett uppsving. Då Hammarstrands Rodelklubb fortsatt innehar Sveriges enda anläggning för bob, banrodel och skeleton vändes blickarna åter mot Ragundadalen när resor utomlands för träning och tävling omöjliggjordes. Via en gemensam ansträngning från förening och förbund rustades och öppnades banan upp för åkning igen vintern 2021. 450 åk genomfördes i konstbanan och över 2000 åk i snowracebanan. Intresset för kälksport gryr återigen i Hammarstrand och resten av Sverige.

NULÄGE

Förtroendevalda organ

Föreningen har i dagsläget tre organ valda av årsmötet: styrelse, valberedning samt revisor.

Vid senaste årsmötet i föreningen som genomfördes den 27 augusti 2021 utsågs en ny styrelse för verksamhetsåret 2021–2022. Till ordförande valdes Thomas Reinelöv som därmed övertog ordförandeklubban från legendaren Bosse Näsström som innehaft posten under tre decennier. Till sekreterare omvaldes Elisabeth A Atil och till övriga ledamöter Roger Strandberg, Lisbeth Borefors och Rune Huldén. Till suppleanter valdes Siv Reinelöv och Östen Nilsson.

Det innebär att sammansättningen av styrelsen sett ur ett könsperspektiv väl uppfyller svensk idrotts mål om jämställdhet då antalet övriga medlemmar (utöver ordförande) består av 50 % män och 50 % kvinnor. Detta skvallrar om ett väl utfört arbete av föreningens valberedning. En mer diversifierad åldersstruktur i föreningens styrelse skulle kunna vara något att sträva efter i framtiden. Gällande kompetens kan vi slå fast att det i den nya styrelsen finns stor erfarenhet av föreningsliv från olika sektorer som idrott och kultur. Det finns även gedigna kunskaper om IT, marknadsföring, organisation, arbetsledning och ekonomi.

En ny valberedning utsågs av årsmötet för kommande verksamhetsår och den består av Göran Boström, Anders Näsström och Claes Eggert. Ett önskemål för framtiden ur ett jämställdhetsperspektiv vore att båda könen representerades i valberedningen. Detta är dock inget krav för föreningar från RF eller förbundet.

Till revisor valdes Sven-Ivan Andersson.

Föreningen har i dagsläget inga övriga organ eller arbetsgrupper valda av årsmöte eller utsedda av styrelsen.

Mötesstruktur

Vid genomläsning av verksamhetsberättelser har föreningens mötesstruktur för styrelsen varit sporadiska under 2000-talet, i alla fall sett till antal protokollförda möten. Verksamhetsåret 2020–2021 genomfördes två protokollförda styrelsemöten. Under verksamhetsåret 2021–2022 har det genomförts sju protokollförda styrelsemöten fram till april månad 2022.

Stadgar

Stadgarna styr föreningens demokratiska arbete. Hammarstrands Rodelklubb antog enligt årsmötesprotokoll för verksamhetsåret 2018–2019 nya stadgar som bygger på Riksidrottsförbundets normalstadgar för idrottsföreningar. Därmed vilar föreningen på goda demokratiska grunder.

I stadgarnas första paragraf slås fast att föreningens ändamål är att: *”Bedriva idrottslig verksamhet inom idrotterna banrodel, alpinrodel och kälkåkning. Att arrangera träning, tävling och erbjuda möjlighet för den som vill att prova olika former av åkning på snö och i isbana med doserade kurvor.”*

Vid granskning av årsmötesprotokoll från 2019 och framåt kan inte annan slutsats dras än att föreningens verksamhet bedrivs i enlighet med gällande stadgarna.

Årsmöten

Då föreningens verksamhetsår omfattar perioden från den 1 juli till den 30 juni hålls årsmöten normalt under hösten efter avslutat verksamhetsår. Föreningen genomför sina årsmöten årligen i enlighet med stadgarnas krav på utlysning. Årsmötena beviljas av tioalet personer med vissa avvikelser år från år under de senaste verksamhetsåren.

Medlemskap

Hammarstrands Rodelklubb har sedan bildandet varit medlemmar i Svenska Kälksportförbundet (tidigare Svenska Bob och Rodelförbundet). Vid årsskiftet 2021 ansöktes och beviljades medlemskap in i Svenska Skridskoförbundet som sedermera blev Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundet. Föreningen har således alltid haft en organisationstillhörighet inom idrottsrörelsen.

Genom medlemskapet i ett specialidrottsförbund har föreningen varit ansluten till Riksidrottsförbundet samt dess regionala organisation RF-SISU Jämtland-Härjedalen vars uppdrag är att stötta föreningsutvecklingen lokalt inom sitt distrikt. Här finns mycket hjälp att få för att utveckla föreningens verksamhet kopplat till administration, föreningskunskap, tränarskap och ledarskap. Det är en stark rekommendation till alla föreningar att utveckla ett nära samarbete med sitt RF-SISU Distrikt.

Medlemmar

I idrottsrörelsens gemensamma administrationsverktyg IdrottOnline finns en funktion för digitalt medlemsregister som är godkänt av Datainspektionen. Detta medlemsregister används i dagsläget av Hammarstrands Rodelklubb och data nedan är hämtad därifrån.

Antalet medlemmar uppgår totalt till 128. 38 % kvinnor och 62 % män. Utifrån idrottens mål om att det ska finnas lika möjligheter att utöva och leda idrott oavsett kön² och att fördelning 40/60 anges som acceptabel könsfördelning inom exempelvis förtroendevalda organ kan könsfördelningen i Hammarstrands Rodelklubb anses god.

Medelåldern i föreningen är 44 år. Den har sjunkit med fem år sedan föregående år. De flesta medlemmarna är 40 år eller äldre. En positiv sak med att ha många vuxna personer i föreningen är att det kan underlätta arbetet med att rekrytera ledare till olika former av uppdrag. Som exempelvis förtroendevalda, tränare, tävlingsadministration, volontärer och banarbetare. Men en utmaning för föreningen är att attrahera och rekrytera fler yngre personer till verksamheten. Både i form av aktiva och i olika ledarroller. Något en fungerande anläggning och utökad idrottslig verksamhet skulle kunna medföra.

Föreningen bedriver utöver föreningsverksamhet både prova-på verksamhet och turistisk verksamhet i anläggningen. Både avseende åkning i banrodel och skeleton men också snowraceraåkning i naturbanan. Dessa grupper utgör en stor potential för medlemsrekrytering. Det digitala formuläret bör användas vid anslutningar av nya medlemmar då den ansökande själva matar in alla uppgifter så att dessa direkt hamnar i föreningens medlemsregister i IdrottOnline.

Mängden medlemmar i en förening är viktigt utifrån olika aspekter. Medlemsavgifterna spelar ofta en avgörande roll för en idrottsförenings ekonomi och möjlighet att erbjuda aktivitet. Medlemmarna utgör den kritiska massa föreningen har till sitt förfogande för olika ideella uppdrag och desto fler som är engagerade desto mer kan insatserna spridas på olika personer. Medlemsantalet visar också på föreningens relevans i samhället. En stor förening med många medlemmar har ofta större möjligheter att göra sin röst hörd i samhällsdebatten och kan påverka.

Medlemskapet i en idrottsförening kan ha varierade syften för olika människor. Medlemskapet kan exempelvis tillföra ett viktigt socialt sammanhang, berika fritiden genom möjlighet att utöva idrottsaktivitet, stärka den egna hälsan eller tillföra en känsla av tillfredsställelse genom att stötta en organisation som gör samhällsnytta. En förening som vill bli framgångsrik på att rekrytera medlemmar behöver vara duktiga på att ladda medlemskapet med olika värden och kommunicera dessa till existerande och potentiella medlemmar. Exempel på värden kan vara att medlemmar åker kälke fritt eller till reducerat pris i den egna anläggningen, möjlighet att delta på klubbträningar och tävlingar, möjlighet att påverka föreningen genom rösträtt på årsmöte, tillgång till sociala aktiviteter i klubbstuga osv.

² <https://www.rf.se/RFarbetarmed/jamstallldhet/jamstallldhetsmal>

En viktig framtidsfråga för föreningen borde vara att växa ytterligare sett till antal medlemmar. Framför allt lokalt på orten för att skapa ännu större engagemang i föreningen och på så sätt utöka den egna idrottsliga verksamheten med träning och tävling för barn, ungdomar och vuxna.

Idrottslig Verksamhet

Vid genomläsning av senaste årens verksamhetsberättelser framgår en tydlig bild av att verksamheten i föreningen mestadels bestått av underhåll i anläggningen samt sporadisk åkning i naturbanan. Vid några tillfällen har andra källsportföreningar förlagt träningsläger i Hammarstrand vilket renderat i en del idrottslig verksamhet i anläggningen. Men i det stora hela har ingen kontinuerlig idrottslig verksamhet bedrivits. Bilden som framkommer vid läsning av verksamhetsberättelser återspeglar väl sammanställd statistik över utbetald statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd) för föreningen. LOK-stöd kan sökas av och beviljas till föreningar för utförd verksamhet kopplat till barn och ungdomar 7–25 år. Aktuell statistik för hösten 2021 finns vid skrivande stund inte tillgänglig och saknas därför i sammanställningen.

År	Gruppaktiviteter	Deltagartillfällen
2021 (våren)	9	40
2020	0	0
2019	0	0
2018	2	9
2017	1	4
2016	5	25

Bild 3. Sammanställning LOK-stöd för Hammarstrands Rodelklubb senaste sex åren. Källa: www.rf.se

Vid föreningens årsmöte den 27 augusti 2021 beslutas under §10 att ge styrelsen uppdraget att göra en mer detaljerad verksamhetsplan och ekonomisk plan för kommande verksamhetsperiod. Under samma punkt beslutar mötet att arbeta vidare med projektet Källsport Hammarstrand tillsammans med förbundet och att föreningen ska bedriva källsport i Hammarstrand. Ett viktigt ställningstagande om en framtida utveckling av den idrottsliga verksamheten inom föreningen.

Under hösten 2021 har Hammarstrands Rodelklubb genomfört två prova-på aktiviteter med hjulrodel för barn, ungdomar och vuxna. Ett sätt att visa upp föreningen och verksamheten. Det ena tillfället var under Idrottens Dag som samordnades av RF-SISU Jämtland-Härjedalen. För sin insats där belönades föreningen med 5 000 kr av RF-SISU Jämtland-Härjedalen.

Hammarstrands Rodelklubb har fört diskussioner med tävlingsansvarig på Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet om att arrangera en deltävling i Snowracer Cup samt ett öppet KM i banrodel under säsongen. Föreningens styrelse har diskuterat införandet av en organisation för att kunna erbjuda och bedriva regelbunden träning i anläggningen under kommande säsong 2021–2022.

Föreningen har ansökt om och beviljats ett ekonomiskt bidrag hos Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet om att kunna köpa in ett antal kälkar för alpinrodelåkning. En verksamhet som föreningen gärna vill starta upp och erbjuda medlemmarna för att ytterligare sänka trösklarna för deltagande i källsportverksamhet. Detta har visat sig mycket lyckat då kälkarna nyttjats flitigt av föreningsmedlemmar och turister.

Ekonomi

För verksamhetsåret 2020–2021 redovisar Hammarstrands Rodelklubb ett resultat efter avskrivningar på ca 47 000 kr. För verksamhetsåret 2021–2022 är det preliminära operativa rörelseresultatet 21 000 kr. Tillgångarna uppgår till totalt 119 980 kr varav ca 88 000 kr likvida medel i kassa och bank.

Föreningens ekonomi förbättras men skulle behöva växa ytterligare för att klara investeringar och oförutsedda kostnader som kan uppstå.

Föreningens intäkter för åkavgifter i konstbanan och naturbanan uppgår till ca 21 000 kr för verksamhetsåret 2020–2021. Detta under en begränsad öppetid av 8 dagar under en treveckorsperiod. En snittintäkt på ca 2 600 kr per öppetdag. För 2021–2022 landade intäkterna för åkavgifter på 120 000 kr under 32 öppetdagar. En rejäl ökning av såväl intäkter som öppetdagar och snittintäkten som landar på 3 750 kr per öppetdag. Kan antalet öppetdagar öka finns troligen utrymme för en ökning av föreningens intäkter. En möjlighet att öka intäkterna skulle även vara att se över åkpriserna som i dagsläget uppgår till 150 kr per person och dag. En differentierad prislista med något högre priser för turiståkning än föreningsverksamhet skulle kunna vara en lösning.

Tillsammans med avgifter för medlemskap skapar föreningen egna intäkter på nästa 40 000 kr under verksamhetsåret 2020–2021. Föreningen har under sitt senaste årsmöte förändrat medlemsavgifterna från att ha kostat 100 kr per person eller hel familj till att kosta 150 kr för enskild vuxen, 100 kr för barn och 300 kr för en familj. Detta borde även öka föreningens intäktsmöjligheter avsevärt.

Intäkter i form av bidrag från förbund och anläggningsbidrag från kommunen, sammanlagt 62 000 kr, står tillsammans för 52 % av de totala intäkterna. Ekonomiska bidrag kommer nog alltid vara en viktig inkomstkälla för idrottsföreningar, speciellt om man driver sin egen anläggning. Men ett mål på sikt bör vara att öka den totala omsättningen där föreningsrelaterade intäkter utgör den största andelen. Ett minskat bidragsberoende leder till större autonomi för föreningen.

För verksamhetsåret 2021–2022 har kostnaderna för verksamheten uppgått till 99 000 kr. De största utgiftsposterna är el och drivmedel som står för cirka 75 000 kr. Förutom löpande kostnader har Hammarstrands Rodelklubb under verksamhetsåret investerat 21 000 kr av egna medel (ej bidrag) för att renovera och underhålla anläggningen.

Framtida möjliga intäktskällor för Hammarstrands Rodelklubb skulle kunna vara arrangemang av tävlingar, företagsevenen och sponsring. Om stora arrangemang hålls som tävlingar och läger skulle ett ”kick-backsystem” kunna utarbetas med de lokala boendeanläggningarna där föreningen erhåller en lite summa per bokning relaterad till kalkverksamheten.

En viktig händelse under 2021 var att Internationella Rodelförbundet (FIL) gick med på att addera Hammarstrand över anläggningar i världen som omfattas av FIL:s vouchersystem. Det ökar möjligheten till internationellt deltagande och tryggar en del intäkter genom den verksamhet som bedrivs i anläggningen.

Hammarstrands Rodelklubb har under föregående verksamhetsår införskaffat ett Swish-nummer för att underlätta betalningar för turiståkning i anläggningen. Det har förenklat hanteringen av betalningar, minskat administrationen och ökat betalningsviljan hos besökare. För att underlätta betalning från utländska besökare borde en funktion för kortbetalning och/eller online betalning etableras i framtiden.

Föreningen köper löpande redovisnings- och andra ekonomitjänster från ett externt företag och de ekonomiska rutinerna får anses väl fungerande.

IT och kommunikation

Under senaste tiden har Hammarstrands Rodelklubb genomgått en digital revolution. Från att före verksamhetsåret 2019–2020 inte ha en fungerande hemsida har föreningen idag såväl det som sociala medier på både Facebook och Instagram. Nu får medlemmar, ordsbor, turister och källsportintresserade i hela världen regelbunden information om föreningens träningar, arbetsdagar, öppetider i banan och verksamhet i övrigt.

Nuvarande styrelse har som ambition att se över föreningens hemsida och göra den ännu mer informativ och inspirerande.

Föreningens kommunikation med medlemmarna har digitaliserats och sköts nu via medlemsregistret i IdrottOnline. Tidigare skedde det genom utskick per post och kungörelser i lokaltidningen.

Hemsida: <https://www.hammarstrandsrk.se>

Facebook: <https://www.facebook.com/hammarstrandsrk>

Instagram: <https://www.instagram.com/hammarstrandsrk/>

Under aktivitet A-3 Media och kommunikation går det att läsa mer om föreningens digitala utveckling samt ta del av den media som projektet renderat i.

Anläggning

Kälksportanläggningen som drivs av Hammarstrands Rodelklubb har sin kärna i de två kälkbanorna, naturbanan där snowracer och alpinrodel åks på snö som underlag och konstbanan där banrodel, skeleton och bob körs på is med doserade kurvor.

Anläggningens nuvarande skick samt investeringsbehov beskriv mer i detalj under aktivitet A1 Kälksportanläggningen. Där beskrivs även de gällande ägar- och arrendeförhållandena mellan Hammarstrand Rodelklubb och jordägaren. För att kunna utveckla anläggningen ytterligare behöver tillgången till marken där kälksportanläggningen ligger tryggas genom översyn av befintligt avtal med jordägaren. Utan en trygg tillgång till marken blir det svårt att genomföra några långsiktiga och stora investeringar.

SLUTSATSER

Hammarstrands Rodelklubb har en lång historia och vana av att bedriva idrottsverksamhet, arrangera stora tävlingar och sköta en idrottsanläggning. Även om föreningens verksamhet varit sömnig under 2000-talet så har nytt engagemang väckts under senaste åren. Hammarstrands Rodelklubb har en god demokratisk ordning och kontroll över ekonomin. Omsättning och det egna kapitalet bör ökas för att klara av nödvändiga investeringar och oförutsedda händelser.

En fortsatt ökning av det lokala engagemanget är en viktig förutsättning för att föreningen ska fortsätta utvecklas. Både avseende den idrottsliga verksamheten (träning, tävling och läger), den kommersiella verksamheten (turiståkning) samt det organisatoriska och administrativa kopplat till att driva en förening med en så pass komplex anläggning.

Även om föreningen haft ett rejält uppsving under de två senaste åren bygger verksamheten fortsatt på få eldsjälar. Risken är stor att allt stannar av om enskilda personer av någon anledning väljer att avsluta sitt engagemang. Bördan att driva runt den vardagliga verksamheten och föreningsadministrationen är stor nog för de personer som idag är engagerade. Stora utvecklingsprojekt i mångmiljonklassen, som ett anläggningsprojekt skulle innebära, kräver att externa resurser i form av personell kompetens och ekonomi skjuts till. Självklart med föreningen som en drivande part i utvecklingsarbetet.

REKOMMENDATIONER

- Tillsammans med förbundet jobba för att Hammarstrand fortsatt ska ingå i FIL:s vouchersystem.

- Omsättning och det egna kapitalet bör ökas för att klara av nödvändiga investeringar och oförutsedda händelser.
- Fortsatt samverkan med RF-SISU Jämtland Härjedalen och förbundet med målet att utveckla föreningen ytterligare och attrahera fler människor med kompetens och vilja att utveckla föreningen och dess verksamhet ytterligare.
- Hammarstrands Rodelklubbs tillgång till marken där befintlig kälksportanläggning finns och potentiellt ny anläggning ska placeras behöver tryggas genom översyn av gällande arrendeavtal med nuvarande jordägare.
- Att Hammarstrands Rodelklubb och Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet fortsatt samverkar med Ragunda kommun, Region Jämtland Härjedalen, RF-SISU Jämtland Härjedalen, andra lokala föreningar och det lokala näringslivet för att få tillstånd en utveckling av kälksportanläggningen.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Dokument

Årsmötesprotokoll Hammarstrands Rodelklubb 2019, 2020 och 2021

Verksamhetsberättelser Hammarstrands Rodelklubb 2019 och 2020

Internet

Riksidrottsförbundet

<https://www.rf.se/RFarbetarmed/jamstallldhet/jamstallldhetsmal>

A.3 MEDIA OCH KOMMUNIKATION

INLEDNING

Delprojekt A3:s inriktning är att kommunicera hela Projekt Kälksport Hammarstrand under projekttiden samt att ge underlag till en framtida kommunikationsplan i samstämmighet med banprojektets utveckling. I detta arbete ingår följande områden:

- medianätverk
- att kommunicera projektet
- annonsering
- layout
- sociala medier inklusive hemsida
- marknad och kommunikation

För arbetet med A3 Media och Kommunikation har projektet anlitat Roger Strandberg via Frilans i Sverige AB – org.nr 556802–1199. Roger arbetar som kommunikatör inom offentliga sektorn och är en stor tillgång med brett kontaktnät och stor erfarenhet av och inom kälksporten. Hammarstrands Rodelklubb kommer också att utnyttja honom för hemsida och andra medier.

BAKGRUND

Hammarstrands kälksportanläggning under tre decennier

Det är i mitten av februari 1967. Den lilla byn Hammarstrand, mitt i skogen mellan fjällen och kusten, med en befolkning på 1 000 personer invaderas plötsligt av nästan 200 rodelåkare och ledare från 13 olika nationer. Lägg dessutom till drygt 100 funktionärer, poliser, jurymedlemmar och representanter från både nationell och utländsk media. Bland annat finns amerikanska tv-kanalen NBC på plats för att sända i färg från 11:e världsmästerskapen i rodel som arrangeras 13–19 februari 1967. Under tre decennier därefter är Hammarstrand i Ragunda kommun VM-regionen i Sverige.

Det är med denna bakgrund och med Hammarstrands Rodelklubbs rika historia som vi nu undrar vart tog dessa glansdagar vägen. En epok under 30 år som sakteliga tystnade, en anläggning som inte kunde följa med på den utvecklingstrend som skedde på övriga internationella banor. Men vi ska samtidigt lyfta fram Sveriges längsta snowracebanan som under Bosse Näsström engagemang haft en fortsatt god utveckling.

Men vad var det som hände när pandemivågen tvingade alla kälkentusiasters blickar att riktas mot vår gamla Nationalarena i Hammarstrand. Skulle det vara möjligt att återigen starta upp verksamheten i banan. Ett första röjningsarbete kring banan inleddes under hösten 2020 följt av ett förstudie-arbete kring vilka förutsättningar som kan finnas för att senare genomföra ett mer omfattande utvecklingsarbete, samt att också genomföra kortsiktiga åtgärder för att få banan åkbar fr.o.m. säsongen 2021–2022.

INSATSER SOM GJORTS

Kommunikationsplan

När det stod klart att vi skulle ansöka om Leader 3sam-projektet Kälksport Hammarstrand började arbetet med att mejsla ut en plan för att marknadsföra och dokumentera projektet. Det första som

gjordes var att ta fram en grov kommunikationsplan. Syftet med kommunikationsplanen är att dels göra det tydligare vilka målgrupper vi ska jobba för att nå ut till och för att sätta upp några av huvudbudskapen som vi bör göra under arbetet. På grund av den mängd budskap som läggs ut på sociala medier är det onödigt att i planen gå ner för mycket på detalj.

Kommunikationsmål

Att kommunicera vad Leader 3sam-projektet Kälksport Hammarstrand är för något och vad vi gör inom projektet. Att öka vetskapen om att det finns en bana för banrodel, bob och skeleton i Sverige.

Målgrupp

De huvudsakliga målgrupperna är:

- Boende och verkande inom Ragunda kommun
- Organisationer i region Mitt (Jämtland, Härjedalen, Ångermanland och Medelpad) samt turister som besöker området.
- Kälksportgemenskapen

Framgångsfaktorer

Att genom att visa främst med foto, text och film vad vi gör i projektet samt vad man kan göra i kälksportanläggningen.

Kanaler

Webbsida (hammarstrandsrk.se och swesports.org)

Facebook

Instagram

Ragundadalens evenemangskalender

Pressmeddelanden

TT:s presstjänst

Affischer

Riktad information till hotell och upplevelseanläggningar

Aktivitetsplan

När	Aktivitet	Ansvar
Maj-Juni	EU-bidrag Leader 3 sam	Roger
Augusti	Byggstart	Roger
Oktober	Hur går arbetet inför säsongen	Roger
December	Nu börjar banbygget. Adventskalender.	Roger
Januari	Smygöppning av banan	Roger
Februari	Nu öppnar vi anläggningen! Aktiviteter och öppettider	Roger
Mars	SM tävlingar skeleton	Roger
Mars-April	Tack för säsongen	Roger

MEDIANÄTVERK

Vi använder oss av i huvudsak två medianätverk. Det ena är lokal direktkontakt vilket har visat sig vara mycket framgångsrik. Det andra är via TT:s nyhetsförmedling som tyvärr har visat sig mindre effektivt. På lång sikt och för andra sorters nyheter (nyheter om tävlingar) skulle den kunna visa sig ha större effekt.

Lokal direktkontakt

Genom att bygga upp direktkontakt med lokala nyhetsmedier som Länstidningen, Jämtlands Tidning, Jämtlands Gratistidning, SR P4 Jämtland, SVT Jämtland, TV4 och Östersunds-Posten samt några frilansande reportrar, lyckades vi få större genomslag än vad vi kunde hoppas på. Det är inte helt vanligt att de djupt östersundsbaserade medierna åker 10 mil enkel resa för att göra reportage i Hammarstrand. Vi valde i det här fallet att koncentrera oss på medier som är baserade i Jämtland trots att det är nästan lika långt till Östersund som till exempelvis Sundsvall. Och till och med kortare till Sollefteå. Men erfarenheten har visat att medier i Västernorrland haft svagt intresse att rapportera från gränstrakterna. Att jobba med medierna ut mot kusten har helt enkelt fått bli prioritering två.

TT:s nyhetsförmedling

För lite större och bredare nyhetsförmedling använde vi oss av TT:s nyhetstjänst via Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet. Även via TT:s nyhetstjänst nådde vi en del av de lokala nyhetsmedierna i Jämtland men det var tydligt att de inte reagerade på pressmeddelanden förrän de fick dem lokalt från klubben.

Pressmeddelanden

2021-06-21

Inbjudan Pressträff FIL och IBSF i Hammarstrands kälksportanläggning

SR P4 Nyhet: Internationella Rodelförbundet: Banan i Hammarstrand har stor potential

<https://sverigesradio.se/artikel/internationella-rodelforbundet-banan-i-hammarstrand-har-stor-potential>

Östersunds Posten: Internationella förbund på plats i Hammarstrand – rodelbanans framtid ser ljus ut

<https://www.op.se/artikel/internationella-forbund-pa-plats-i-hammarstrand-rodelbanans-framtid-ser-ljus-ut>

Jämtlands Tidning 24 juni 2021:

Rodelbanan i Hammarstrand rustas upp – Internationella delegater på plats

2021-07-20

Pressmeddelande EU-stöd till Projekt Kälksport Hammarstrand

Östersunds-Posten: Upprustning av rodelbanan i Hammarstrand kan bli av

<https://www.op.se/artikel/upprustning-av-rodelbanan-i-hammarstrand-kan-bli-av-klart-med-eu-pengar-till-forstudie>

SR P4 Jämtland: Rodelbana i Hammarstrand rustas upp

<https://sverigesradio.se/artikel/rodelbana-i-hammarstrand-rustas-upp-far-eu-bidrag-pa-650-000-kronor>

Länstidningen: Rodelbanan i Hammarstrand renoveras – biträdande projektledaren: ”Betyder mycket för Hammarstrand

<https://www.ltz.se/artikel/rodelbanan-i-hammarstrand-renoveras-bitradande-projektledaren-betyder-mycket-for-hammarstrand>

SVT Jämtland: Sveriges enda rodelbana stötts med EU-bidrag

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jamtland/sveriges-enda-rodelbana-stottas-med-eu-bidrag>

2021-09-08

Pressinbjudan Hjulrodel i Hammarstrand

SVT Jämtland: Rodelåkare på barmarksläger i Hammarstrand

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jamtland/rodelakare-pa-barmarkslager-i-hammarstrand>

2021-09-29

Pressmeddelande Kälksport Hammarstrand på studiebesök hos österrikiskt nybygge

Jämtlands Tidning 5 oktober 2021:

Arbetshelg för rodelentusiaster – drömmer om en ny bana

2021-12-13

Pressmeddelande Byggstart i Hammarstrand 15 december 2021

SR P4 Jämtland: Rodelbanan i Hammarstrand skottas för hand

<https://sverigesradio.se/artikel/rodelbanan-i-hammarstrand-skottas-for-hand>

SVT Jämtland: Rodelbanan i Hammarstrand skapas med fingertoppskänsla och bön till vädergudarna

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jamtland/rodelbanan-i-hammarstrand-skapas-med-fingertoppskansla>

LT: Hammarstrands rodelbana om satsningarna inför säsongstarten, Hoppas öppna i veckan

<https://www.lt.se/2022-01-04/hammarstrands-rodelbana-om-satsningarna-infor-sasongsstarten-hoppas-oppna-i-veckan>

Jämtlands Tidning 23 december 2021:

Värmen satte stopp för rodelbanebygge i Hammarstrand – hoppas på kyla

Jämtlands Tidning 11 januari 2022:

Barnsligt roligt när rodelbanan öppnade för snowracer

2022-01-31

Pressmeddelande nu öppnar vi konstbanan i Hammarstrands kälksportcentrum (rodelbanan)

SR P4 Jämtland: Hammarstrands rodelklubb på banan igen ny premiär i helgen

<https://sverigesradio.se/artikel/hammarstrands-rodelklubb-pa-banan-igen-ny-premiar-i-helgen>

Östersunds-Posten: Efter 1000 timmar ideellt arbete nu är vinterns rodelbana redo för åkning

<https://www.op.se/2022-02-04/efter-1000-timmar-ideellt-arbete--nu-ar-vinterns-rodelbana-redo-for-akning>

Strömsunds och Jämtlands gratistidning nr 2 2022: Full fart i Sveriges enda rodelbana

https://issuu.com/jamtlandsgratistidning/docs/jgt22m02_web

Jämtlands Tidning 10 februari 2022:

Fartfylt när rodelbanan öppnade i Hammarstrand

TV4 Nyhetsmorgon: Marcus Noterius testar rodel i Hammarstrand

<https://www.tv4.se/klipp/va/13748463/sa-fungerar-kalksporten-rodel-kan-kora-over-100-km-i-timmen>

https://www.tv4.se/artikel/6H3DQeTN1QuqF3nzzQYHv0/haer-testar-tv4-reportern-farliga-os-sporten-roligt-och-laeskigt?fbclid=IwAR2NLLY0P2AJVoEypyEvYckPrXhI2xdfiZcpQWiAQAiP-fzA17wtOIQJcbo?utm_source=tv4.se&utm_medium=shared_link&utm_campaign=Nyhetsmorgon

2022-02-25

Pressmeddelande SM i skeleton för första gången på svensk mark

Östersunds-Posten: Nu är det klart SM anordnas i Hammarstrand

<https://www.op.se/2022-03-09/nu-ar-det-klart--sm-anordnas-i-hammarstrand>

Östersunds-Posten: Axel 27 släppte kontrollen i 100 km/h en vild upplevelse

<https://www.op.se/2022-03-13/axel-27-slappte-kontrollen-i-100-kmh-en-vild-upplevelse>

Jämtlands Tidning 15 2022

Succé när SM i skeleton genomfördes i Hammarstrand

KANALER

För att arbeta långsiktigt är det viktigt att bygga upp egna kanaler som vi kan hänvisa till och ha kontroll över själva. Den viktigaste kanalen var därför att bygga upp en helt ny webbsida för Hammarstrands Rodelklubb. Det är egentligen den enda kanalen som vi helt kan ha kontroll över då exempelvis sociala medier som Facebook och Instagram helt styrs av Meta. Övriga kanaler är redan tidigare nämnda Facebook som började användas på allvar tidig höst 2021 och då även Instagram introducerades. Ytterligare en kanal som bör nämnas är Ragunda kommuns evenemangskalender där vi kontinuerligt marknadsfört våra öppettider.

Hammarstrandsrk.se

Webbsidan www.hammarstrandsrk.se är den sida som vi hela tiden hänvisar till för öppettider och information. Det är den sida där aktiva och besökare kan hitta information enkelt och där vi även kan marknadsföra tävlingar och sponsorer. Det är också på den sidan vi tydligt kan tala om projektet Kälksport Hammarstrand och vad det innebär. På sociala medier har långsiktig information en stor tendens att drunkna bland alla budskap. På grund av problem med statistiken hos webbleverantören har vi dock ingen statistik för antal besök hos hammarstrandsrk.se.

Facebook.com/hammarstrandsrk

Facebooksidan skapades redan i mars 2021 mitt under de tre helger som konstbanan hade öppet. Sociala medier kräver konstant matning för att inlägg ska lyfta så man kan säga att vi började använda Facebook på allvar under augusti-september 2021. Under den perioden hade vi mer att berätta och fick ett mer jämnt flöde. Vi lyckades till och med få i gång en "snackis" bland både folk och media genom vår adventskalender (som fick namnet Rodelkalendern) där vi publicerade en lucka om dagen från 1 – 26 december. Varje lucka innehöll fakta om saker som händer eller har hänt med koppling till Hammarstrands kälksportanläggning.

När det gäller att nå ut är det helt klart så att Facebook har den bästa statistiken när det gäller att nå ut till människor. Nästan varje inlägg delas i grupperna Ragunda Anslagstavla, Rodel – Sport för djävul ungdom samt Väg 87/86 i stället för E14 då du kör mellan Östersund och Sundsvall. Det gör att inläggen får bra räckvidd både lokalt och för de som är kälksportintresserade.

Statistik Facebook 1 maj 2021–22 mars 2022

Antal som följer sidan 574 stycken

Antal inlägg under perioden: 111

Total räckvidd 260 717

Antal gillamarkeringar 15 310

Antal länkklick 24 453

Antal kommentarer 911

Antal delningar 1 317

Topp 10 räckvidd

1. Film 360-graders filmrodel från 300 meter: 17 967 (22-02-08)

2. I helgen sparkade vi officiellt säsongen med höstens första arbetsdag: 6 494 (21-08-29)
3. Bilder från lördagens premiär i konstbanan: 6 316 (22-02-06)
4. Länk till hela inslaget där TV4:s Marcus Noterius åker rodel: 6 158 (22-02-17)
5. Härlig vy över rodelbanan, Kullstabacken och Hammarstrand kvällstid: 6 057 (22-03-02)
6. På lördag drar vi i gång kälksäsongen med hjulrodel: 5 712 (21-09-06)
7. Den 5–6 februari är det premiär i konstbanan: 5 699 (22-02-03)
8. I helgen lördag-söndag 12–13 februari har vi öppet: 5 352 (22-02-12)
9. Härliga snöfall, det firar vi med att öppna naturbanan trettondagen: 5 324 (22-01-04)
10. Ännu en trevlig arbetshelg avklarad i Hammarstrands rodelbana: 5 245 (21-10-04)

Instagram.com/hammarstrandsrk

Den huvudsakliga användningen av Instagram har blivit lite mer nyhetsinriktat i stället för upplevelseinriktat. Det gör att vi nog inte fått riktigt den räckvidden på Instagram som vi önskat. Planen är när säsongen är över att försöka gå över till mer upplevelseinriktade inlägg som visar kälksporten och glädjen som den ger. Vi har ändå fått godkänd räckvidd med tanke på att kontot är relativt nyuppstartat och att det handlar om en relativt liten sport där en just nu väldigt liten klubb är avsändare.

Statistik Instagram 29 augusti 2021 - 22 mars 2022

Antal följare 260

Antal inlägg under perioden: 98

Total räckvidd: 25 747

Antal gillamarkeringar: 2 958

Antal kommentarer: 115

Antal delningar: 90

Topp 10 räckvidd

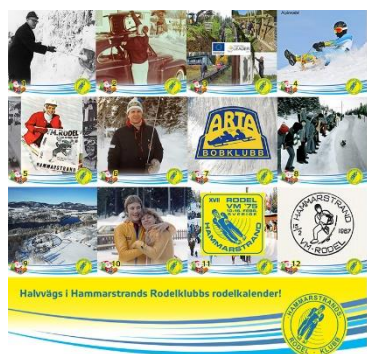
1. Svante Kohala kör från 300 meter: 1 779 (21-08-31)
2. I helgen 12-13 februari har banan öppet: 445 (22-02-12)
3. Premiär för konstbanan 5-6 februari: 406 (22-02-03)
4. TV4:as Marcus Noterius kom till vår fina bana: 403 (22-02-17)
5. Rodelkalendern lucka nummer 2: 400 (21-12-01)
6. Kronan på verket ny fräsch skylt på klubbhuset: 385 (21-10-22)
7. Nu öppnar vi konstbanan 5-6 februari: 371 (22-01-31)
8. Härlig vy över rodelbanan, kullstabacken och hammarstrand kvällstid: 367 (22-03-02)
9. Rodelkalender lucka nummer 8: 359 (21-12-07)
10. Bygget igång i banan: 350 (21-12-24)

Ragunda kommuns evenemangskalender

Ett utmärkt sätt att nå ut lokalt är att använda kommunens evenemangskalender. Dels når vi ut till de som bor i kommunen, dels når vi de som kommer för att besöka kommunen. Dessutom når vi potentiella samarbetspartners inom Ragunda kommun genom att visa att anläggningen är öppen och aktiv. Det ger oss ett bra samarbetsläge inför framtida drift av Hammarstrands kälksportsanläggning.

GRAFISK PROFIL

Att synas och sticka ut i dagens mediebrus är ingen lätt uppgift. En enkel genväg är att skaffa en egen grafisk profil som gör att våra budskap får en igenkänningseffekt. En annan fördel med en grafisk enhetlig profil är att det hela ser mer professionellt och äkta ut. För att bygga upp en ny grafisk profil till Hammarstrands Rodelklubb och därmed också Hammarstrands kälksportanläggning började vi med att gå tillbaka i tiden. Bland flera varianter av klubbmärket valde vi att gå vidare med den klassiska runda loggan från 1975. Färgen fick även vara den gul/blåa som passar bra för en anläggning som har ambition att vara en svensk riksanläggning. Som tillägg till den gula och blå färgen valde vi rött (för fart) och vitt (för snön). Typsnittet Etelka fick bli huvudtypsnitt och som grafiskt element valde vi en fartfylld båge som består av flera fartstreck i olika storlek. Den gula huvudfärgen funkade extra bra eftersom den syns tydligt när vi gör inlägg, affischer och beachflaggor. Det tar tid att skapa tydlig igenkänningsfaktor men vi har en bra fördel av att använda en äldre och väl inarbetad logotyp.

Exempel på hur Hammarstrands Rodelklubbs grafiska profil används

SLUTSATSER

Vi kan väl säga att de insatser som gjorts är en bra början men inte mer. Det är en slutsats man måste komma till om vi ska ha lite ambitionsnivå. Det är inget snack om att de flesta i Ragunda kommun vet om att konstbanan är i gång igen. Nu gäller det bara att få folk i Hammarstrand med omnejd att engagera sig lite mera praktiskt i klubben och banan. För att det ska hända behövs det jobbas mer handgripligt direkt mot människorna och inte bara digitalt via Facebook eller analogt via affischer. När det gäller utanför Ragunda kommun så känns det som att vi kommit lite grann på väg ut med vårt budskap i mittregionen (Jämtlands län och Västernorrland). Men det behövs så mycket mera muskler för att nå ut längre.

Det är också en kommunikativ mardröm att marknadsföra aktiviteter i en anläggning som är så väderberoende. Det är väldigt svårt att säga när den kan öppna och det är också svårt att säga när den är stängd. Årets fönster blev från i början av februari till mitten av mars. När folk började förstå att det

var öppet var det nästan för sent att göra ett besök. På grund av den rika historien och att anläggningen är sevärd även på sommaren pågår ett litet sidoprojekt att få upp en skyltad vandring för att hålla intresset i gång även resten av året.

REKOMMENDATIONER

1. Att jobba med sociala medier är ett bra sätt att nå ut till människor utan att det behöver kosta särskilt mycket. Det är dock viktigt med en helt egen kanal som www.hammarstrandsrk.se för att marknadsföra olika partners men även för storytelling och för att kunna presentera information tydligt.
2. Eftersom det finns begränsat med resurser för att marknadsföra så är det uthållighet som gäller. Att regelbundet trumma ut budskapet att Hammarstrand och Ragundadalen existerar och vad platsen faktiskt kan erbjuda.
3. Att fortsätta ha en bra dialog med media och framför allt utöka dialogen med näringslivet och kommunen.
4. Något framför allt Hammarstrand skulle tjäna på är ett samlat nätverk med alla upplevelseanläggningar och aktörer samlade under ett "tak". När är Kullstabacken öppen, var finns vandringsleder, när är skidspåren dragna, när är kälksportanläggningen öppen, vilka evenemang är på gång, vad finns det för andra sevärdheter/upplevelser i området.

A.4 INFRASTRUKTUR

INLEDNING

Om källsportanläggningen ska bli attraktiv att använda för såväl idrottslig som turistisk verksamhet krävs att människor kan resa till och från Hammarstrand på ett smidigt och tidseffektivt sätt. För att locka en större internationell målgrupp krävs tillgång till en väl etablerad resekedja till och inom destinationen. I detta avsnitt tittar vi närmare på tillgänglig infrastruktur för persontransport till Hammarstrand med bil, buss, tåg och flyg.

BAKGRUND

Hammarstrand är centralorten i Ragunda kommun som ligger i östra Jämtland och gränsar mot kommunerna Sollefteå i nordöst, Sundsvall i sydöst, Bräcke i syd, Östersund västerut och Strömsund i nord väst. Avståndet till närmaste större städer i Sverige är:

Stad	Antal invånare	Avstånd
Sollefteå	8 643	47 km
Östersund	63 779	96 km
Sundsvall	99 383	108 km
Örnsköldsvik	32 953	160 km

Totalt i närområdet runt Ragunda bor och lever alltså strax över 200 000 människor. Lyfter vi blicken till ett internationellt perspektiv så finns även Trondheim med cirka 182 000 invånare och tillgång till en internationell flygplats endast 356 km västerut.

Tillgång till god infrastruktur är en kritisk faktor för att människor ska kunna ta sig till Hammarstrand och nyttja källsportanläggningen. Speciellt om den ska bli aktuell för en internationell målgrupp.

NULÄGE

I detta avsnitt tittar vi närmare på det aktuella nuläget kopplat till infrastruktur som möjliggör resande till och från Hammarstrand.

Bil

Riksväg 87

Riksväg 87 passerar Hammarstrand och skär genom Ragundadalen i öst-västlig riktning. Den sträcker sig från Sollefteå i öst till Östersund i väst. Total sträcka 162 kilometer. För vidare färd från Sollefteå till E4:an och mot Örnsköldsvik samt Umeå används länsväg 355. Från Östersund används E14 för transport västerut mot Åre och Trondheim medan E45 går i nord-sydlig riktning.

Riksväg 87 beskrivs som en viktig väg för arbetspendling mellan östra delarna av Jämtland och Östersund. Sträckan trafikeras även av mycket turister vilket gör den viktig för besöksnäringen. Vägen nyttjas även av tung trafik med framför allt transport av timmer från inlandet ut till kusten. I ett förslag från Trafikverket ska hastigheten på delar av Riksväg 87 sänkas för att anpassas till rådande vägstandard för ökad säkerhet.³ Detta förslag möter dock hårt motstånd från politiken och

³ <https://via.tt.se/pressmeddelande/andrade-hastighetsgranser-for-sakrare-fard?publisherId=44450&releaseId=3278432>

lokalbefolkningen som menar att Trafikverket i stället borde satsa på upprustning av vägsträckan för att möta kraven för bibehållen hastighet med syftet att inte försvåra för arbetspendling, transporter och turismströmmar. Vilket på sikt hotar att försämra möjligheterna att bo och verka på landsbygden i östra Jämtland.⁴

2005 gjordes upprustningar av riksväg 87 på sträckan mellan Döda Fallet och Bispgården. Totalt 7 km till en kostnad av 170 miljoner. I den nu gällande Länstransportplanen för perioden 2018–2029 som är framtagen av Region Jämtland Härjedalen på uppdrag av regeringen finns inga planerade investeringar upptagna för riksväg 87.⁵

Enligt hemsidan laddaelbilen.se finns laddplatser för elbil längs den aktuella sträckan i Östersund, Lillsjöhögen, Stugun, Hammarstrand och Sollefteå.⁶

I dagsläget uppskattas restiden med bil från Östersund till Hammarstrand (96 km) till 1 timme och 12 minuter. Från Sollefteå till Hammarstrand (67 km) beräknas resan ta 52 minuter medan körtiden från Örnsköldsvik (160 km) ligger på 2 timmar och 12 minuter.

Riksväg 86

Från Hammarstrand till Sundsvall används riksväg 86 som går mellan Bispgården i Ragunda kommun och just Sundsvall där den möter E4:an. Total sträcka 84 kilometer.

Vägen beskrivs som 7–8 meter bred och relativt krokig. Sträckan mellan Indal och Sundsvall är hårt trafikerad och har långa sträckor med 70 väg. Enligt den regionala transportplanen för 2018–2029 planeras insatser på riksväg 86 genomföras på sträckan runt Kovland till en kostnad av cirka 250 miljoner.⁷ Hur dessa insatser kommer att påverka restiden mellan Sundsvall och Hammarstrand är högst oklart.

Enligt hemsidan laddaelbilen.se finns laddplatser för elbil längs den aktuella sträckan i Hammarstrand, Liden, Indal och Sundsvall.⁸

Aktuell restid i bil mellan Hammarstrand och Sundsvall (108 km) beräknas till 1 timme och 29 minuter. För den som körsträckan ner till Stockholm (488 km) beräknas restiden med bil vara 5 timmar och 51 minuter.

Tåg

Resa med tåg till Ragunda

I dagsläget saknas möjligheten att transportera sig med persontåg till Ragunda kommun och Hammarstrand. Men under 2021 genomfördes en förstudie av WSP på uppdrag av Kramfors kommun kring förutsättningarna att bedriva persontrafik med tåg på sträckan Umeå – Sollefteå – Östersund med möjliga stopp i Bispgården och Ragunda i Ragunda kommun.⁹

⁴ <https://www.op.se/2020-09-28/debatt-lanets-kommuner-sager-nej-till-sankta-hastigheter-pa-e-45-e14-och-vag-87>

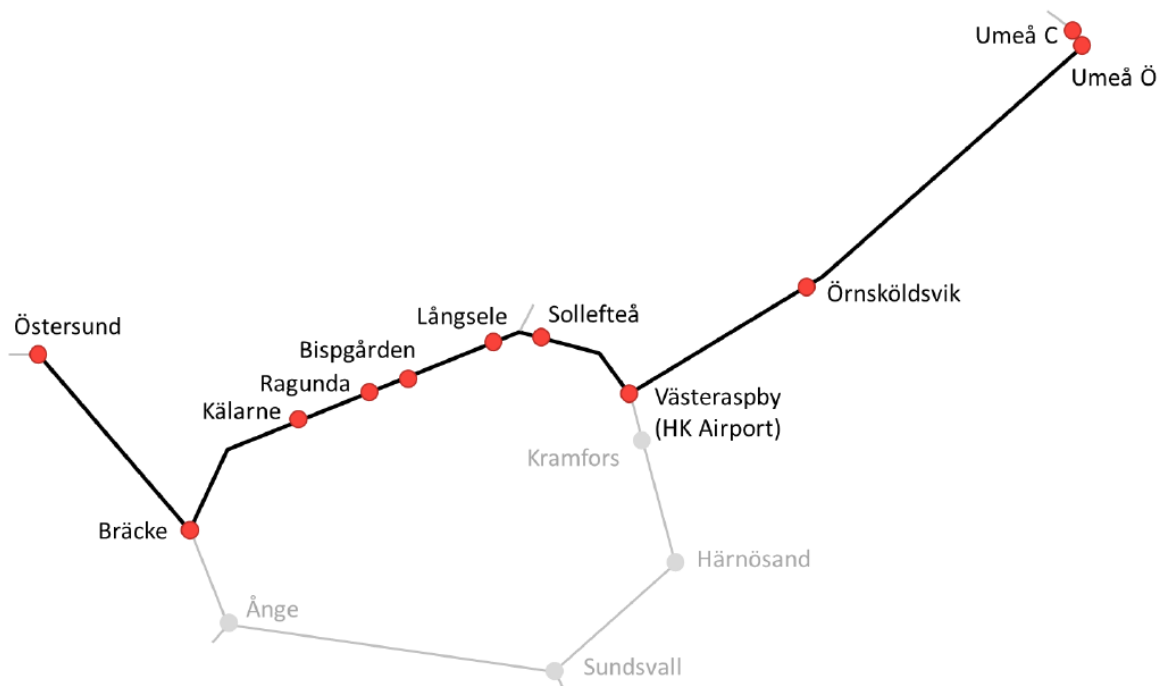
⁵ [https://www.regionjh.se/download/18.6a75410c17e5513d4bf8b32/1642601923277/L%C3%A4nstransportplan%20f%C3%B6r%20J%C3%A4mtlands%20l%C3%A4n%202018-2029\(208195\)%20\(0\)_TMP.pdf](https://www.regionjh.se/download/18.6a75410c17e5513d4bf8b32/1642601923277/L%C3%A4nstransportplan%20f%C3%B6r%20J%C3%A4mtlands%20l%C3%A4n%202018-2029(208195)%20(0)_TMP.pdf)

⁶ <https://laddaelbilen.se/laddplatser-36538903>

⁷ [regional-transportplan_2018-2029_ver18-01-18.pdf \(rvn.se\)](https://laddaelbilen.se/laddplatser-36538903), sid 3.

⁸ <https://laddaelbilen.se/laddplatser-36538903>

⁹ WSP: Persontrafik med tåg Umeå- Sollefteå – Östersund: Förstudie kring förutsättningar på kort och lång sikt,

Stationer med resandeuppehåll för tåglinje mellan Umeå och Östersund. Källa: WSP

En möjlig uppstart av persontrafiken på sträckan är en direkt konsekvens av den upprustning av Ådalsbanan (Långsele via Kramfors och Härnösand till Sundsvall) som Trafikverket just nu genomför. Övriga sträckor som förstudien utpekar som möjliga att använda för att få ihop sträckningen är Botniabanan mellan Umeå och Västerasby (Höga Kusten Airport), Stambanan övre Norrland för sträckan Bräcke - Långsele samt Mittbanan för sträckan Bräcke – Östersund med möjlighet att förlänga turerna till Åre/Duved.

I förstudien genomförd av WSP har en möjlig tidtabell tagits fram som på kort sikt skulle kunna fungera för persontrafiken. Förslaget innebär tre dagliga avgångar från Östersund och lika många från Umeå med två tågset. Total restid mellan ändstationerna skulle ligga på 4 timmar och 36 minuter. Restiden från Östersund till Ragunda beräknas till 1 timme och 44 minuter. Från Umeå till Ragunda beräknas restiden vara 2 timmar och 52 minuter. Från Örnsköldsvik blir restiden 2 timmar och 1 minut.¹⁰

För att kunna starta upp persontrafik på sträckan krävs ett antal insatser innan trafikstart. Bland annat handlar det om upprustning av plattformar, investeringar i spår samt införskaffande av tågset. WSP menar i sin förstudie att en uppstart av trafiken skulle kunna ske tidigast 2025 vid en snabb beslutsprocess.¹¹

En stor vinst som lyfts fram i underlaget med en utökad persontransport via järnväg är minskade utsläpp och därmed erbjuda ett resande som i lägre utsträckning påverkar klimatet.

Om tågtrafiken med avstigning i Ragunda som blir närmast Hammarstrand ska bli attraktiv för den som ska besöka kälksportanläggningen krävs kompletterande lokalresor inom destinationen med upphämtning och lämning vid stationen.

¹⁰ WSP: Persontrafik med tåg Umeå- Sollefteå – Östersund: Förstudie kring förutsättningar på kort och lång sikt,

¹¹ WSP: Persontrafik med tåg Umeå- Sollefteå – Östersund: Förstudie kring förutsättningar på kort och lång sikt,

Tåg till Östersund

I Östersund finns en tågstation med dagliga avgångar till och från Ånge, Sundsvall, Stockholm och Åre/Duved. Det finns i dagsläget möjlighet att resa vidare till Hammarstrand via buss, hyrbil eller taxi.

Snabbaste restiden med kollektivtrafik från Stockholm Central till Hammarstrand via Östersund ligger på 6 timmar och 36 minuter enligt en sökning i SJ:s resesystem på hemsidan. Den resan innefattar direktresa med snabbtåg mellan Stockholm och Östersund. Därefter buss linje 40 från Östersund central till Hammarstrands Busstation. Resan inom destinationen, från busstationen till boendet och källsportanläggningen, behöver lösas för att kedjan ska fungera hela vägen för resenären.

För att tågtrafik kompletterat med buss ska bli attraktivt måste det finnas regelbundna avgångar på tider som är lämpliga för resenären och att dessa är bokningsbara med lång framförhållning. Korta väntetider mellan byten är så klart också att föredra. Möjlighet att ha med skrymmande bagage blir också en viktig faktor då resande med olika typer av kälkar blir aktuellt.

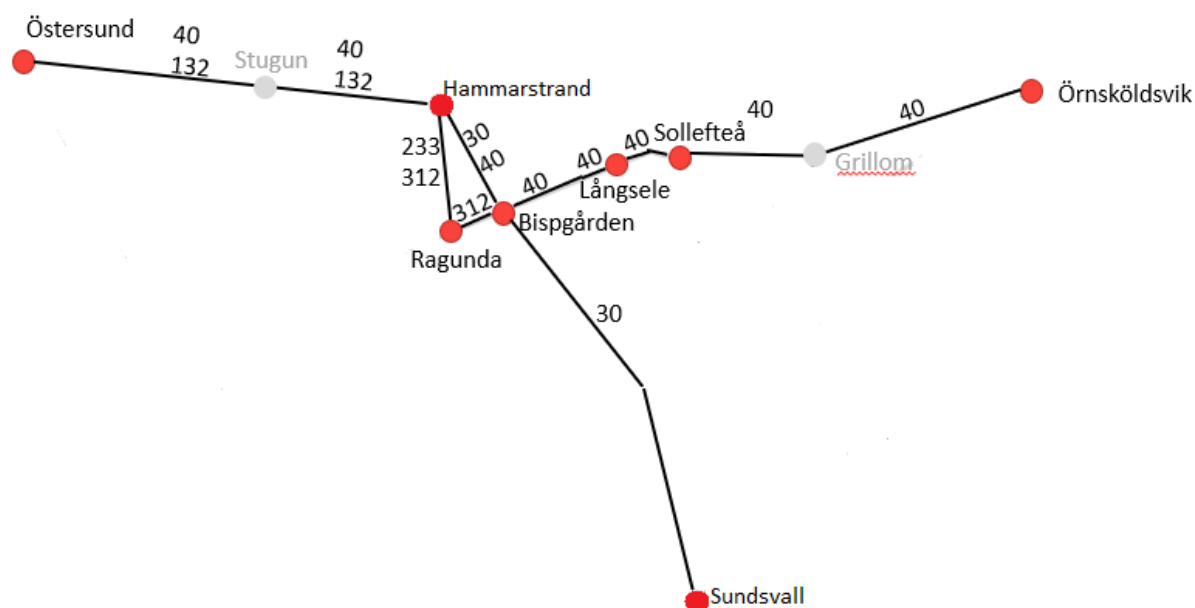
Tåg till Sundsvall

Sundsvalls Central har dagliga avgångar till och från Stockholm söderut, mot Umeå norrut samt mot Östersund i västlig riktning. Den kortaste restiden från Stockholms Central till Hammarstrand via Sundsvall med tåg och buss landar enligt SJ:s hemsida på 7 timmar och 14 minuter. Tågresan på 3 timmar och 35 minuter kompletteras med buss linje 30 till Hammarstrands busstation som beräknas ta 2 timmar och 15 minuter. Bytestiden är 1 timme och 24 minuter.

Ändhållplatsen blir således Hammarstrands busstation och även detta resealternativ kräver lokala möjligheter till transport från busstation till boende och källsportanläggning.

Buss

För den som vill resa till Hammarstrand med buss går det att göra från Östersund via busslinje 40 och 132, Örnsköldsvik med linje 40, Sollefteå med linje 40 och Sundsvall med busslinje 30.

Busslinjer till och från Hammarstrand. Källa: WSP

Busslinje 132 Östersund – Stugun – Hammarstrand

Mellan Östersund och Hammarstrand går busslinje 132 med nio dagliga turer måndag till fredag (med reservation för säsongsvisa tabeller). Endast den senaste turen angör järnvägsstationen i Östersund. Lördagar går två turer och en tur söndagar och helgdagar. Från Hammarstrand till Östersund går det elva dagliga turer till Östersund varav tre angör Östersunds järnvägsstation. På lördagar avgår två turer och söndagar och helgdagar en tur.

Busslinje 40 Östersund – Hammarstrand -Sollefteå -Örnsköldsvik

Busslinje 40 trafikerar riksväg 87 och länsväg 355 med sträckningen Östersund – Hammarstrand – Sollefteå – Örnsköldsvik. Antal turer och avgångstider per vecka varierar över året. Vid denna förstudie fanns ingen busstidtabell för senaste vinterperioden publicerad på Länstrafikens hemsida. Den som används som underlag har giltighetsperiod 2022-04-05 till 2022-06-17. I den finns fyra avgångar helgfria vardagar från Östersunds busstation till Hammarstrands busstation. Den första avgår från Östersund 07.55 på morgonen och den sista 22.10. Restiden uppges vara 1 timme och 30 minuter. Endast kvällsbussen 22.10 plockar upp passagerare på järnvägsstationen innan vidare färd till Hammarstrand. För den som vill kombinera resa med tåg och buss kan detta alltså bli ett potentiellt problem. Lördagar och söndagar samt helgdagar erbjuds endast en tur per dag. Returresorna från Hammarstrand till Östersund ser lika ut sett till antal turer per dag med skillnaden att samtliga turer förutom morgonturen vardagar och lördagsturen angör hållplatsen vid järnvägsstationen.

Från Örnsköldsvik till Hammarstrand finns tre turer att välja bland på vardagar och en tur lördagar och söndagar samt helgdagar. Restid 2 timmar och 45 minuter.

Samlingstabell		40 Östersund - Hammarstrand - Sollefteå - Örnsköldsvik									
linje 30, 40											
Linjenummer	30	40	30	40	40	40	40	40	40	40	40
Dagar	M	M-F	M-F	M-F	M-F	M-F	M-F	M-F	L	SoH	SoH
Anmärkning										k	k
Östersunds Sjukhus avg						12.20	15.40				
Östersund busstation					07.55	12.30	15.50	22.10	09.35	15.40	
Östersund järnvägsstation					X	-	-	22.12	-	-	
Stugun					08.45	13.15	16.35	22.55	10.20	16.25	
Krångede vsk väg 87					X	X	X	X	X	X	
Hammarstrand busstation ank					09.25	13.55	17.15	23.35	11.00	17.05	
Hammarstrand busstation avg	05.20	06.25	07.00		09.25	14.00	17.15		11.00	17.05	
Snickeriet, Österede	X	X	X		X	X	X		X	X	
Bispgården Resecentrum	05.40	06.50	07.20		07.20	09.40	14.15	17.30	11.15	17.20	
Långsele Köpmangatan					08.00	10.20	14.50	18.00	11.45	17.55	
Sollefteå ank					08.15	10.35	15.15	18.15	12.00	18.10	
Sollefteå avg					08.30	10.40		18.35	12.05		18.35
Örnsköldsvik bstn ank					09.58	12.00		20.00	13.30		20.00
Turnummer	2	12	10	2	4	6	8	10	50	70	72

Tidtabell för busslinje 40. Källa: Länstrafiken Jämtland

För att buss ska bli ett godtagbart sätt att resa behövs kompletterande trafik inom destinationen för att transportera resenärer från Hammarstrands busstation till boenden och källsportanläggningen.

Till Östersund söderifrån ankommer busslinje 46 från Mora och norrifrån av busslinje 45 från Gällivare.

Busslinje 30 Sundsvall - Hammarstrand

Mellan Hammarstrand och Sundsvall trafikerar riksväg 86 av busslinje 30. På vardagar finns en tur att välja på med avgångstid 14.25 från Sundsvalls järnvägsstation. Restid till Hammarstrands busstation är 2 timmar och 20 minuter. Inga avgångar erbjuds lördagar, söndagar eller helgdagar.

Returresa till Sundsvall från Hammarstrand erbjuds endast vardagar med avgångstiden 07.00 och ankomst till Sundsvalls järnvägsstation 09.30.

Till Sundsvall går det reguljära busslinjer såväl norrut som söderut längs E4:an.

Flyg

I området kring Hammarstrand finns tre flygplatser:

- Åre/Östersund Airport
- Sundsvall Timrå Airport
- Höga Kusten Airport

Åre/Östersund Airport

Åre/Östersund Airport ligger på Frösön utanför Östersund, cirka 106 kilometer väster om Hammarstrand. Dagliga avgångar och ankomster från Stockholm/Arlanda samt Umeå. Flygbuss trafikerar centrala Östersund och busstationen i anslutning till samtliga avresor och ankomster. Bussturen tar 15–20 minuter. Flygplatsen tillhandahåller även taxiservice samt hyrbilsservice.

Sundsvall Timrå Airport

Flygplatsen ligger belägen i Timrå kommun, 21 km norr om Sundsvall och 105 kilometer från Hammarstrand. Erbjuder så gott som dagligen reguljärflyg till och från Stockholm/Arlanda. Det finns ingen flygbuss som tar passagerare vidare till Sundsvall utan man rekommenderas ta ordinarie busstrafik som har närmaste hållplats cirka en kilometer bort. Övriga kommunikationer till och från flyget är taxi samt hyrbilsservice.

Höga Kusten Airport

Mellan Kramfors och Sollefteå ligger Höga Kusten Airport. Avståndet till Hammarstrand är 100 kilometer. Flygplatsen trafikerar destinationerna Stockholm/Arlanda samt Jakobstad i Finland. Antalet avgångar varierar stort över året och ingen aktuell tidtabell för vintern finns publicerad. Under sommaren erbjuds för tillfället två ankomster och avresor till Stockholm/Arlanda per dag vardagar. Inga resor på lördagar samt en resa på söndagar.

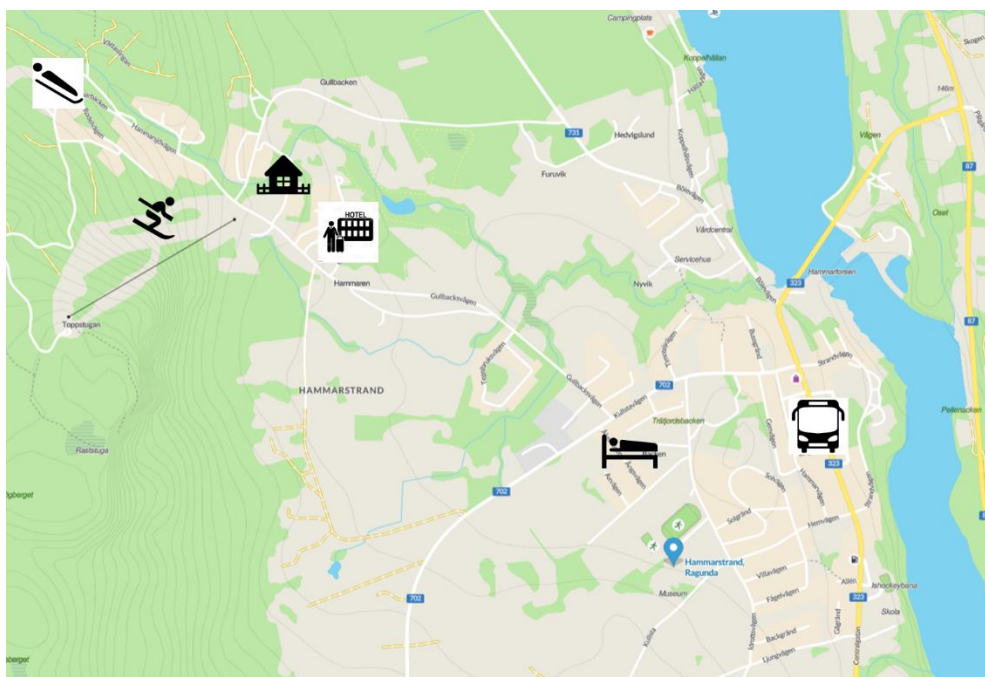
Till Höga Kusten Airport kan man resa med bil, tåg och flygtaxi. Tåget angör hållplats Västerasby. Om persontrafik startas mellan Umeå och Östersund via tåg kan detta bli en möjlig resväg till Hammarstrand med närmaste hållplats Ragunda. Planerad restid enligt förslag till tabell blir då 1 timme och 24 minuter.

Resor inom Hammarstrand

Som tidigare nämnts i avsnittet är transportmöjligheterna inom destinationen viktiga för att möjliggöra resande till och från Hammarstrand kollektivt. För den som anländer utan egen bil måste det vara möjligt att transportera sig och sitt bagage mellan busshållplats, boende och kälksportanläggningen. Avstånden mellan de olika funktionerna i Hammarstrand är inte långa, men för långa för att det ska vara möjligt att transportera sig med bagage gåendes.

Avståndstabell Hammarstrand (avstånd i meter)

	Kälksportanläggning	Bergvallens Stugby	Hotell Hammarstrand	Vandrarhemmet Lergodset	Busstation
Kälksportanläggning	0	900	1 200	3 050	3 350
Bergvallens Stugby	900	0	300	2 150	2 450
Hotell Hammarstrand	1 200	300	0	1 850	2 150
Vandrarhemmet Lergodset	3 050	2 150	1 850	0	1 060
Busstation	3 350	2 450	2 150	1 060	0

Översiktskarta Hammarstrand.

Den lokala transporten inom destinationen kan tänkas lösas på olika sätt:

- Var och en ansvarar själv för att boka taxiresor med lokalt taxibolag.
- Boendeanläggningarna ordnar med resor mot betalning eller bakar in summan för transporter i priset för logi och måltider.
- Driftaren av kälksportanläggningen ordnar med lokala resor mot betalning eller bakar in summan för transporter i priset för åkning i anläggningen.

SLUTSATSER

Det är möjligt att resa till och från Hammarstrands kälksportanläggning såväl med egen bil som med kombinationer av tåg, flyg, buss samt taxi eller hyrbil.

För en nationell målgrupp, oavsett om dessa kommer från närområdet eller längre ifrån, är resa med egen bil det enklaste och mest tidseffektiva resalternativet för att komma till Hammarstrand. Från Stockholm är den beräknade restiden med bil 5 timmar och 51 minuter medan snabbaste alternativet med tåg går på 6 timmar och 36 minuter. Då är den resan ej beräknad från ”dörr till dörr” utan endast själva restiden från Stockholm Central till Hammarstrands busstation. Även för flyget blir det svårt att göra beräkningar på den totala restiden då den förutom själva tiden i luften och på tåg/buss/annat resealternativ till Hammarstrand även innefattar restid till flygplatsen, säkerhetskontroller, boarding och så vidare. I dessa slutsatser tas ingen heller ingen hänsyn till parametrar som miljöpåverkan och kostnad vid val av resesätt. Men att resa kollektivt, gärna med tåg så mycket som möjligt bör kunna vara det ”grönaste” alternativet.

För en internationell målgrupp blir resa med flyg eller tåg troligtvis en nödvändighet. Enklaste sättet att resa vidare från och till flygplats alternativt tågstation verkar i dagsläget vara med hyrbil då transport mellan flygplats/järnvägsstation och busstation sällan verkar tjäma för vidare resor med buss.

Så oavsett målgrupp och resesätt till närområdet så behövs riksväg 87 alternativt 86 nyttjas för resa till Hammarstrand. Att vägstandarden hålls uppe så att inte ytterligare sänkningar av hastigheter görs är viktigt för att få människor till Hammarstrand. En förbättring av vägstandarden med mötesfri väg och växelvis dubbla filer i båda riktningarna hade så klart varit en önskad standardhöjning som kan medföra ökade hastigheter och kortare restider.

En stor utmaning för att locka internationella besökare som förväntas resa kollektivt hela vägen blir att lösa de lokala transporterna på plats inom Hammarstrand mellan busstation, boende och kälksportanläggning. Resan mellan boende och kälksportanläggningen kan behöva göras flera gånger dagligen.

Den eventuellt nya persontågslinjen mellan Umeå och Östersund skulle kunna innebära en klar förbättring av möjligheten att resa till och från Hammarstrand kollektivt. Även att resa från Höga Kusten Airport skulle kunna bli effektiv om tågtiderna matchar flygtiderna. Men fortsatt krävs då insatser för att lösa de lokala transporterna i Hammarstrand.

REKOMMENDATIONER

1. Opinionsarbete från politik och näringsliv behövs för att hålla uppe standarden på riksväg 86 och 87. En försämring av vägstandarden och sänkta hastigheter kan få negativa konsekvenser för resandet. En standardhöjning med ökade hastigheter och kortare restid vore önskvärt.
2. Se över möjlighet till lokalt resande inom Hammarstrand för en bekväm vistelse för den som inte har egen bil. En dialog mellan boendeanläggningar, turistoperatörer, Hammarstrands källsportanläggning och Ragunda kommun borde initieras i frågan.
3. Jobba för att bussturer matchar flyg- och tågtider för ökade möjligheter att resa kollektivt.
4. Opinionsarbete för etablering av persontågstrafik mellan Umeå och Östersund med hållplats i Ragunda.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Internet

Ladda Elbilen

<https://laddaelbilen.se/laddplatser-36538903>

Trafikverket

<https://via.tt.se/pressmeddelande/andrade-hastighetsgranser-for-sakrare-fard?publisherId=44450&releaseId=3278432>

Region Jämtland Härjedalen

[https://www.regionjh.se/download/18.6a75410c17e5513d4bf8b32/1642601923277/L%C3%A4nstransportplan%20f%C3%B6r%20J%C3%A4mtlands%20l%C3%A4n%202018-2029\(208195\)%20\(0\)_TMP.pdf](https://www.regionjh.se/download/18.6a75410c17e5513d4bf8b32/1642601923277/L%C3%A4nstransportplan%20f%C3%B6r%20J%C3%A4mtlands%20l%C3%A4n%202018-2029(208195)%20(0)_TMP.pdf)

Region Västernorrland

[regional-transportplan_2018-2029_ver18-01-18.pdf \(rvn.se\)](#) sid

Östersunds-Posten

<https://www.op.se/2020-09-28/debatt-lanets-kommuner-sager-nej-till-sankta-hastigheter-pa-e-45-e14-och-vag-87>

Utredningar

WSP: Persontrafik med tåg Umeå- Sollefteå – Östersund: Förstudie kring förutsättningar på kort och lång sikt

A.5 SAMHÄLLSSTRUKTUR

INLEDNING

Hammarstrand är en tätort i östra Jämtland och centralort i Ragunda kommun, Jämtlands län. Detta avsnitt syftar till att beskriva Ragunda kommun och Hammarstrand på en samhällelig nivå med utgångspunkt i demografi, ekonomi samt fritid i syfte att undersöka möjlighet och lämplighet för utveckling av en framtida kälsportanläggning.

BAKGRUND

Ragunda kommun bildades vid kommunreformen 1971 genom en ombildning av Ragunda landskommun. 1974 införlivades Fors och Stuguns kommuner. I dagens Ragunda kommun finns tre tätorter; Stugun, Bispgården och Hammarstrand som är den största. Geografiskt sträcker sig kommunen ca 90 km i väst – östlig riktning och 50 km i syd – nordlig. Det bildar en yta på 2 527 kvadratkilometer. Landskapet är varierat och kuperat i Indalsälvens dalgång.¹²

Likt många andra glesbygdskommuner har Ragunda sedan 1970-talet upplevt en utflyttning som minskat invånarantalet från nästa 8 500 personer i början på 70-talet till dagens ca 5 200 individer.

Arbetsstillfällena i kommunen är till stor del kopplade till vård, skola och omsorg med kommunen som stor arbetsgivare. Även näringslivet bidrar med arbetsstillfällena och då framför allt inom tillverkningsindustrin och IT-branschen. Det finns en stor tradition av egenföretagande.

Traditionellt har skogen erbjudit många arbetsstillfällena. Ett behov som sjönk drastiskt i och med mekaniseringen av skogsbruket som tog fart under 1950-talet i och med nya utvecklade produkter som automatiserade processen. Detta är en stor anledning till den utflyttning som skett och liknar hur det varit andra kommuner där skogsbruket utgör en basnäring.

NULÄGE

Demografi

Enligt statistik från SCB hade Ragunda kommun 5 208 invånare 2020. 1970 var samma siffra 8 473 personer. Under de senaste 50 åren har kommunens befolkning minskat med 3 265 personer, eller 39 %. Siffrorna skiljer sig inte från andra glesbygdskommuner i Jämtlands län som Bräcke och Strömsund där befolkningsutvecklingen har samma trend. Sverigemedel gällande antalet kommuninvånare har under samma period ökat med 7 336 personer från 28 455 till 35 791 invånare. En ökning på cirka 20 %.

¹² <https://www.ragunda.se/kommun-och-politik/fakta-kvalitet-jamforelser-och-statistik/fakta-om-ragunda-kommun.html>

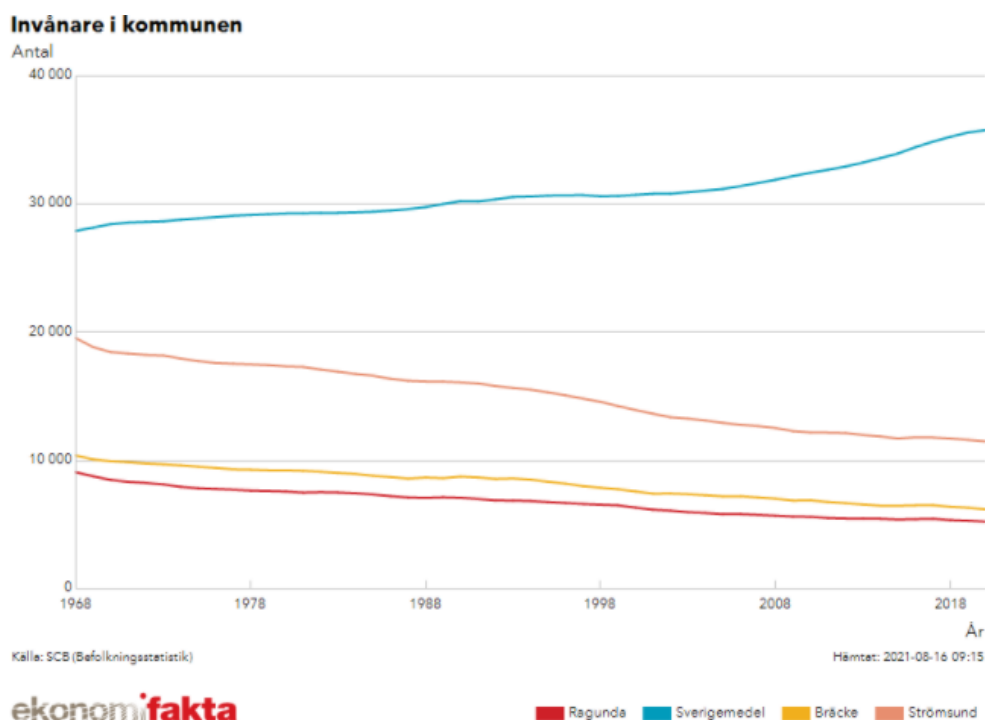

Bild 1: Invånare i kommun. Hämtad från Ekonomifakta med statistik från SCB¹³

Centralorten Hammarstrand uppvisar dock de senaste åren en svag ökning av befolkningmängden.

Medelåldern i Ragunda kommun är 47 år. 47,2 år för kvinnor och 46,8 för män. Detta är något högre än för riket i stort där medelåldern ligger på 41,4 år.¹⁴ En anledning kan vara att många ungdomar och unga vuxna lämnar kommunen när det är dags för studier på gymnasial och eftergymnasial nivå. Inom kommunen erbjuds endast gymnasiestudier med inriktning mot el och energi, fordon och transport samt industri.¹⁵

Könsfördelningen i Ragunda följer trenden för riket i stort. 51,4 % är män i jämförelse med 50,3 för hela landet.¹⁶

88,9 % av invånarna i Ragunda kommun är födda i Sverige och 11,1 % är födda utomlands. Motsvarande siffror för Sverige i stort är 80,3 % respektive 19,7 %. Andelen invånare födda utomlands är alltså lägre i Ragunda än sverigesnittet.¹⁷

Jobb, utbildning och ekonomi

2020 var, enligt siffror från Arbetsförmedlingen, 8,7 % av invånarna i Ragunda arbetslösa. Samma siffra för riket var 8,5 %. Medelinkomsten var betydligt lägre per månad före skatt i Ragunda med 24 092 kr i jämförelse med Sverige som låg på 28 700 kr.¹⁸ En del av förklaringen kan vara att en högre andel av befolkningen i Ragunda i jämförelse med riket är bidragsförsörjda och förtidspensionärer.¹⁹ En annan arbetsmarknadens utbud av jobb som kräver högre utbildning.

¹³ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Ragunda?compare=1>

¹⁴ <https://kommunsiffror.scb.se/?id1=2303&id2=null>

¹⁵ <https://jgy.se/om-oss/vara-utbildningslokaler/bispgarden/>

¹⁶ <https://kommunsiffror.scb.se/?id1=2303&id2=null>

¹⁷ <https://kommunsiffror.scb.se/?id1=2303&id2=null>

¹⁸ <https://kommunsiffror.scb.se/?id1=2303&id2=null>

¹⁹ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Ragunda?compare=1>

Andelen högutbildade, personer i åldersgruppen 24–64 år med minst tre års eftergymnasial utbildning, är betydligt lägre i Ragunda kommun än i Sverige som helhet. Endast 12,2 % av invånarna i Ragunda är högutbildade i jämförelse med 28,9 % för riket.²⁰ Skillnader i arbetsmarknadens sammansättning, utbud och krav på högre utbildning kan vara en förklaring.

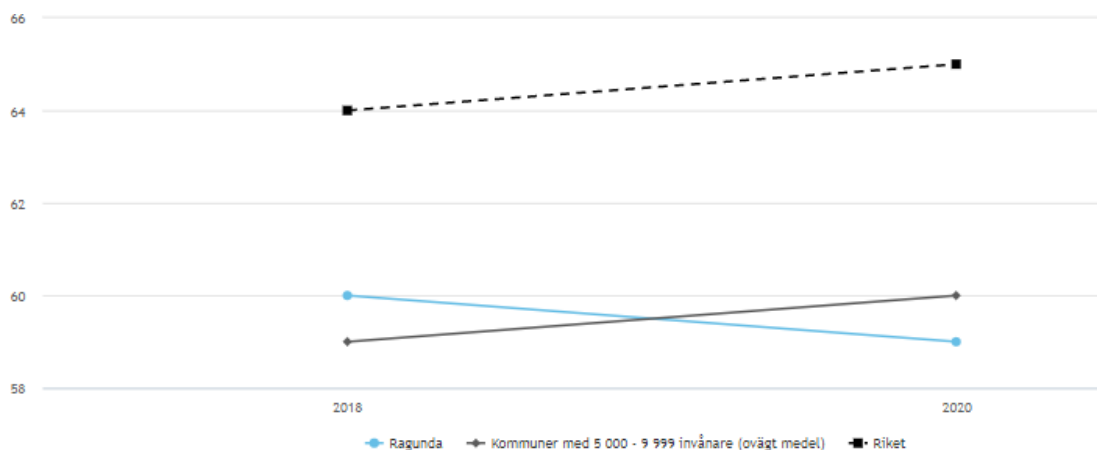
9,2 % av befolkningen i Ragunda driver eget företag. Motsvarande siffra i riket är 6,2 %. Samtidigt hamnar Ragunda på plats 221 av 290 i Svenskt Näringslivs årliga undersökning om lokalt företagsklimat.²¹ Största privata arbetsgivare har 175 anställda medan kommunen omsätter 510 helårsarbeten.²²

Skattesatsen i Ragunda kommun är 34,92 %. Åttonde högst i Sverige år 2021. En mindre eftertraktad topp-10 lista att inneha en placering på. Sverigesnittet är 32,27 %.²³

Fritid och idrotten

Enligt Ragunda kommuns föreningsregister finns 37 idrottsföreningar registrerade i kommunen. Verksamheten spänner över ett stort område från idrotter med motorsport, till lagbollsporter, skyttesporter och vinteridrotter.²⁴ Enligt statistik från RF-SISU har åtta föreningar sökt och beviljats statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd) 2019 fördelat på idrotterna badminton, fotboll, innebandy, skidor, basket, skyttesport, ridsport och orientering. LOK-stödet riktar sig till idrottsföreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet samt idrott för personer med funktionsnedsättning (stöd betalas ut för deltagare 7–25 år samt oavsett ålder för aktiva med funktionsnedsättning). 2010 var samma siffra 12 föreningar. En minskning med ca 33 % föreningar som bedriver barn och ungdomsidrott under decenniet. Totalt i Jämtlands län sökte och beviljades 191 föreningar LOK-stöd 2019²⁵. 4,1 % av de beviljade LOK-stödsföreningarna i Jämtlands län 2019 finns därmed i Ragunda kommun. I jämförelse med att Ragunda står för 4 % av befolkningen i länet så är resultatet inte uppseendeväckande.

I undersökningen Hälsa på lika villkor från 2020 uppskattade 59 % av respondenterna 16–84 år i Ragunda att de är fysiskt aktiva minst 150 minuter per vecka. Trenden är negativ i jämförelse med tidigare undersökning. Det är bland det lägsta resultatet av samtliga kommuner i landet. I andra kommuner med liknande invånarantal är siffran 61 % och i riket i stort 65 %.

²⁰ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Ragunda?compare=1>

²¹ <https://www.foretagsklimat.se/>

²² <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Ragunda?compare=1>

²³ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Ragunda?compare=1>

²⁴ <https://business.updatesystem.se/2303/search-char>

²⁵ <https://www.rf.se/bidragochstod/Bidrag/lok-stod>

Bild 2: Invånare 16–84 år som är fysiskt aktiva minst 150 min/vecka, andel %²⁶

Samtidigt som graden av fysisk aktivitet hos kommuninvånarna är lågt satsar Ragunda kommun mycket pengar på idrotten. 2019 uppgick det kommunala kontanta föreningsbidraget per invånare till 120 kr i jämförelse med ett snitt på strax över 90 kr för alla kommuner i Sverige.

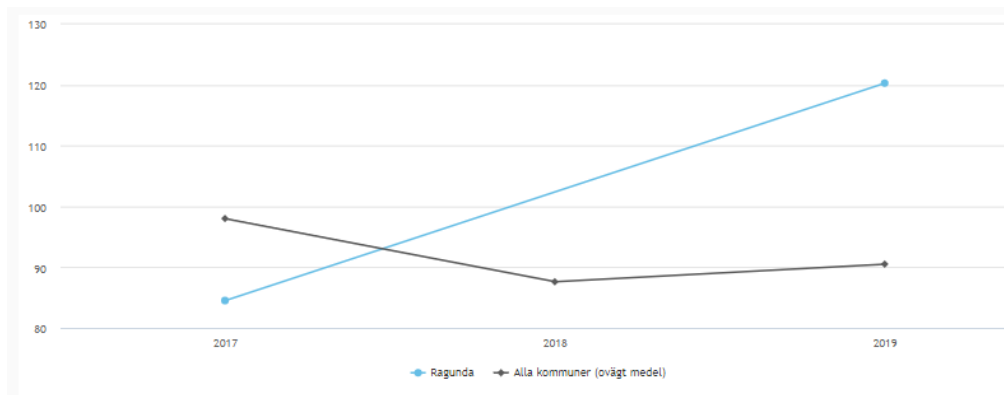

Bild 3: Kontanta beloppet för kommunens totala föreningsbidrag till idrottsföreningar i kr dividerat med antalet invånare 31/12.²⁷

Tradition av vintersport

Det finns en stark tradition av vintersport i Ragunda och Hammarstrand. I slutet av 1950-talet insåg lokalpolitikerbehovet av en kompletterande näring till skogs- och jordbruket som i takt med tekniska landvinningar blev allt mindre personalintensivt. Slalombacken med tillhörande lift byggdes i slutet av 1950 och hotellet genomgick en omfattande renovering.

I början av 60-talet föddes idén om en kälksportanläggning. 1962 togs första spadtaget och 1964 stod anläggningen redo i sin fulla längd upp till 1 200 meter. Men redan 1963 smög man i gång verksamheten med de första tävlingarna. Redan 1967 hölls första VM. Lilla Hammarstrand med en befolkningsmängd på ca 1000 personer fullkomligen invaderades av 200 rodelåkare och ledare från 13 nationer. Lägg därtill 100-talet funktionärer, media representanter, poliser och jurymedlemmar. Amerikanska NBC var på plats och sände live i färg. VM i rodel arrangerades även 1975 och 1981. Flertalet övriga tävlingar i form av EM, världscuper och juniortävlingar arrangerades också. Hammarstrand var under tre decennier VM-regionen i Sverige. Men i takt med att konstfrusna anläggningar dök upp nere på kontinenten sprang tiden ifrån den traditionellt byggda konstbanan i Hammarstrand som inte lyckades moderniseras i den takt som idrotten krävde. Framtiden var oviss och kostnaderna för att skapa en konkurrenskraftig bana var höga. Efter tävlingarna i Scandinavian Cup 2000 och 2001 har inte några internationella tävlingar genomförts och verksamheten varit sporadisk. Det mesta av kälksportandet har i stället skett i den snöbelagda naturbanan som går parallellt med konstbanan.

SLUTSATSER

Ragunda kommun uppvisar liknande demografisk utveckling som flertalet övriga glesbygdskommuner i landet med minskande befolkningsmängd och åldrande befolkning. Centralorten Hammarstrand går dock emot övriga kommunen och ökar antalet individer senaste åren. Befolkningens storlek, täthet och sammansättning är ofta viktiga faktorer som visats sig påverka förutsättningarna för utveckling av olika platser. Större, tätare och mer tillgängliga platser kan ofta erbjuda fler funktioner i form av service, nöjen och arbetsplatser vilket bidrar till platsens attraktionskraft och utvecklingsförmåga. Men

²⁶ https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?_p=jamforelse&focus=16788&tab_id=92539

²⁷ https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?_p=jamforelse&focus=16788&tab_id=92539

det betyder samtidigt inte att alla mindre platser är dömda att på sikt förintast. Tvärtom! Mindre orter och landsbygd har kvaliteter som städer inte har. Bland annat kan andra levnadsmiljöer och levnadsbetingelser erbjudas vilket möjliggör livsstilar som staden inte kan erbjuda.

Samhällstrender

Starka samhällstrender som digitalisering och klimatutmaningen kan öka efterfrågan av landsbygdens utbud av boenden och livsstil nära naturen. Färre "är på jobbet" och sköter det i stället från hemmet. Minskade behov av fysiskt resande talar också för landsbygden som plats för framtida boende. Vi behöver inte längre välja bostadsort efter enbart tillgång till jobb utan kan välja utifrån ett större helhetsperspektiv som även inbegriper möjlighet till fritidssysselsättningar, stillhet, känsla av trygghet, närhet till natur, närhet till familj osv.

En minskande befolkning kan innebära konsekvenser för föreningsidrotten med att attrahera och rekrytera såväl aktiva, som ledare och förtroendevalda. Enligt samma resonemang kan en ökande befolkningsutveckling innebära en stor möjlighet.

Svårt att locka till rörelse trots stora ekonomiska satsningar

Det verkar föreligga en diskrepans i Ragunda kommun mellan satsade kommunala bidrag på föreningsidrotten och föreningsidrottens möjlighet att attrahera utövare till verksamheten då satsad summa är relativt hög samtidigt som många invånare uppger en låg grad av fysisk aktivitet. Mer data skulle dock behöva analyseras för att säkerställa eventuella samband och orsaker. Det får dock ses som positivt att kommunen i hög grad tycker att föreningsidrotten är viktig att satsa på ekonomiskt.

Idrottens samhällsnytta

Att etablera fler möjligheter till idrottande i kommunen borde ha en positiv inverkan på kroppsrörelsen hos såväl barn och unga som hos vuxna. Speciellt om idrotterna innebär något nytt som avviker från redan etablerat aktivitetsutbud och som dessutom kan erbjuda en helt ny syn på tävling och träning. Centrum för idrottsforskning slår fast att hälsotrenden är stark bland unga. Så vill en plats vara attraktiv för unga människor bör den tillgodose behovet av kroppsrörelse och en hälsosam livsstil.²⁸ Med anläggningar som är sverigeunika, på så sätt en källsportanläggning skulle vara, kan även positiva effekter på besöksnäringen nås för Ragunda kommun då nya-gamla reseanledningar skulle etableras. En ny källsportanläggning i Hammarstrand skulle inte bara innebära ett lyft för idrotten utan även för orten.

I Hammarstrand finns en stark tradition av vintersport i allmänhet och källsport i synnerhet. Det finns fortfarande ett starkt engagemang på orten och inte minst kunskap kring sportens utförande, driften av anläggningen och att genomföra stora evenemang. Ur ett rent befolkningsperspektiv hade en nyetablering av en källsportanläggning varit mer lämplig närmare en storstadsregion. Men vägs ekonomiska, kulturella och kunskapsmässiga faktorer in bör en revitalisering av den redan existerande anläggningen i Hammarstrand bli det bästa alternativet.

REKOMMENDATIONER

- Kommunala satsningar på att lyfta fram de värden som finns med att bo på orten kan genomföras i olika sammanhang i syfte locka till inflyttning. Exempelvis kampanjer i sociala medier, deltagande på arbetsmässor, osv.
- Ansvariga tjänstemän för föreningsliv och fritid på Ragunda kommun bör samverka med RF-SISU Jämtland-Härjedalen i syfte att undersöka möjligheterna att stötta föreningslivet att erbjuda fler barn- och ungdomar möjlighet att delta i idrott.

²⁸ <https://www.idrottsforskning.se/stark-halsotrend-bland-unga-chans-for-idrotten-att-vanda-negativ-utveckling/>

- En genomlysning av kommunala medel till föreningslivet bör genomföras i syfte att utreda verkningsgraden av genomförda satsningar och i framtiden eventuellt omprioritera dessa då det verkar föreligga en diskrepans mellan satsade medel och upplevd folkhälsa.
- Kloka satsningar på idrott, kultur och fritid kan ha positiva effekter hälsområdet men skapar även trivsel och göra orten attraktivare för såväl besökare som bofasta.
- En satsning på utveckling av turism kan medföra att kommunen får ytterligare en basnäring att luta sig mot för arbetstillfällen.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Internet

Ragunda kommun

<https://www.ragunda.se/kommun-och-politik/fakta-kvalitet-jamforelser-och-statistik/fakta-om-ragunda-kommun.html>

Ekonomifakta

<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Ragunda?compare=1>

Statistiska Centralbyrån

<https://kommunsiffror.scb.se/?id1=2303&id2=null>

Jämtlands Gymnasieförbund

<https://jgy.se/om-oss/vara-utbildningslokaler/bispgarden/>

RF SISU

<https://www.rf.se/bidragochstod/Bidrag/lok-stod>

Centrum för idrottsforskning

<https://www.idrottsforskning.se/stark-halsotrend-bland-unga-chans-for-idrotten-att-vanda-negativ-utveckling/>

A.6 KULLSTABERGETS AKTIVITETSPARK

INLEDNING

Syftet med Projekt Hammarstrand är att genomföra en förstudie och i den bland annat belysa nuläge och möjliga områden för utveckling av kälksporten i Hammarstrand som en attraktiv del i aktivitetskonceptet kring Kullstabergets Aktivitetspark. Projektets syfte är att göra en förstudie kring vilka förutsättningar som kan finnas för att senare genomföra ett mer omfattande utvecklingsarbete kring Hammarstrands kälksportanläggning som en del i Kullstabergets Aktivitetspark på längre sikt och i ett lokalt/regionalt samarbete. Ett innovativt projekt som vill utveckla en samverkansstruktur med övriga intressenter i Hammarstrand och i Jämtland.

Förstudien kommer att avlämna en samlad dokumentation som redovisar förslag till ett fortsatt fördjupningsarbete i syfte att lyfta fram möjliga områden som bidrar till en fortsatt utveckling kring Kullstabergets Aktivitetspark och kälksporten i Hammarstrand.

Målet är att när förstudien är klar, kunna gå vidare in i projekt/delprojekt för utveckling och nybyggnation av kälkbanan i Hammarstrand samt utveckla ett samarbete med intressenter i Kullstabergets Aktivitetscenter.

Det samtida målet är att bidra till en ökning av antalet besökare till Hammarstrand och att kälksportanläggningen blir en efterfrågad del av Hammarstrands samlade utbud inom fritidssektorn. Utbudet ökar – Tillströmningen ökar – Arbetsstillfällena ökar. En förutsättning är att arbetsstillfällena skapas i drift och skötsel av kälksportanläggningen.

BAKGRUND

Ragunda kommun

Projekt Kälksport Hammarstrand har under Aktivitet A5 presenterat en samlad bild av Ragunda kommun inom följande områden: Demografi, Fritid och idrotten, Jobb, Utbildning och Ekonomi. Denna samhällsstruktur (Aktivitet A5) utgör en viktig bakgrund till Aktivitet A6, Kullstabergets Aktivitetspark och till projektet i sin helhet.

Hammarstrands Rodelklubb

Hammarstrands Rodelklubb bildades 1960 som ARTA Bobklubb. Rodelklubben är arrendator för kälksportanläggningen. Klubben är medlem i Svenska Skridsko- Kälk- och Rullidrottsförbundet. Klubben har en mycket rik historia med ett stort utbud av lokala, nationella- och internationella tävlingar inom kälksporten, främst under åren från 1960-talet fram till 1990-talet.

Efter en flerårig period med begränsad verksamhet, genomförs nu en omfattande nystart för att återigen lyfta fram kälksporten i Hammarstrand. Utgångsläget är förbundets och klubbens engagemang i ett projekt inom Leader 3sam i Jämtland med namnet Kälksport Hammarstrand. I projektuppdraget ingår också att utreda samverkansfrågor kring Kullstabergets Aktivitetspark.

Hammarstrands Rodelklubb, har godkänt Svenska Skridskoförbundet (numera Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundet) som huvudman för projektet Kälksport Hammarstrand. Samtidigt har klubben också vid styrelsemöte den 25 februari 2021 beslutat säga ja till genomförande av nämnda projekt.

Kullstaberget i Hammarstrand AB

Källsportanläggningen är belägen på Högberget i Hammarstrand. Fastighetsbeteckning Hammaren 7:1. Markägare är Kullstaberget i Hammarstrand AB (org 556811–5744), som ägs till 95% av Ragundadalens Turistanläggningar (org 559021–1891) och 5% av Ragunda kommun (org 212000–2452). Alla tillgångar; fastigheter, inventarier, skidlift med mera tillhör Kullstabacken i Hammarstrand AB. Ägare av Ragundadalens Turistanläggningar är Bo Paulsson (100 %).

Kullstaberget i Hammarstrand AB har genom VD Bo Paulsson, tagit del av Utredning; Källsport Hammarstrand och godkänt att utredningen genomförs enligt angivet utdrag ur presenterad projektplan.

NULÄGE

Kullstaberget i Hammarstrand AB - Kullstabacken

Bolaget skall enligt bolagsordning bedriva drift av slalombacke samt längdskidspår, uthyrning av skidutrustning samt därmed jämförlig verksamhet. Bolaget skall också idka skogsbruk och därmed förenlig verksamhet.

Projektet har samtalat med vd Bo Paulsson angående aktivitet A1 Källsportanläggning – Rodelbanan och aktivitet A6 – Kullstaberget i Hammarstrand. Bo Paulsson är huvudägare i Kullstaberget i Hammarstrand AB som driver skidanläggningen Kullstaberget vilken började byggas 1958. Bo Paulsson är därmed också huvudägare av fastigheterna:

Hammaren 7:1	58,48 h;	Källsportanläggningen ingår i fastighet Hammaren 7:1.
Hammaren 1:138	14,69 ha	
Hammaren 1:247	16,48 ha	

Arrendeavtal

Föreligger ett arrendeavtal mellan Hammarstrands Rodelklubb och Kullstaberget i Hammarstrand AB, upprättat ursprungligen 2010-08-21 mellan Elefantberget AB (jordägare) och Hammarstrands Rodelklubb (arrendator). Vid jordägarbyte 2015 gäller avtalet vidare med den nya jordägaren som är Kullstaberget i Hammarstrand AB.

Verksamhet vid Kullstabackens skidanläggning

I konceptet kring Kullstaberget Aktivitetspark erbjuds skidåkning och naturnära aktiviteter i rofylld miljö med 100 000 kvm åkyta i varierad terräng och hänförande utsikt. Längsta nedfarten är 1 200m med 220m i fallhöjd 29. Bland verksamheterna kring berget finns vinter- och sommaraktiviteter:

- Längdskidspår på berget
- Vindskydd med grillplats på toppen av berget.
- Elljusspår i anslutning till Dalstationen.
- Fina vandringsleder finns i området med vidunderlig utsikt från Högberget och Vättaberget.
- Cykling, jakt, fiske, kanot.

²⁹ <http://www.kullstabacken.se/>

Boende kring Kullstabergets Aktivitetspark

Kring Kullstabergets Aktivitetspark redovisas logimöjligheter enligt följande:
Hotell Hammarstrand, Bergvallens stugby, Wilderness Adventures, Lodge Lagom, samt Hammarstrands camping. Mer om logi och boende behandlas av projektet under aktivitet A.8 Turism.

Verksamhet i Hammarstrands Rodelklubb

Hammarstrands Rodelklubb har sedan säsongen 2020–2021 genomgått en mycket stark utveckling. Under långa fleråriga perioder har det bedrivits mycket begränsade eller inga aktiviteter i traditionella kälkåkningsgrenar som bob, parabob, banrodel och skeleton. Den verksamhet som tidigare kunnat bedrivas är snowraceåkning utanför själva konstbanan.

Nu 2021–2022 är vi inne i en period där vädrets makter har bistått kälkverksamheten med långvarig kyla och snöfall. Hammarstrands Rodelklubb har efter höstens slutarbete i bana, fortsatt bygga upp densamma ända upp till 600 meters nivå. Härifrån körs under säsongen både Rodel- och Skeleton verksamhet. Den 12 mars genomförs SM i Skeleton.

Kontakterna med Kullstaberget i Hammarstrand AB och skidanläggningen har tagit en ny fart till allas glädje. Många gemensamma frågor har diskuterats tillsammans mellan Hammarstrands Rodelklubb och Kullstaberget i Hammarstrand AB. Ett arrendekontrakt föreligger också mellan parterna där Kullstaberget i Hammarstrand AB är markägare och Hammarstrands Rodelklubb är arrendator.

Hammarstrands rodelklubb genomförde föregående säsong en mycket lyckad avslutning med aktiviteter i både konstbanan och i naturbanan. Aktiva från olika kälkklubbar i Sverige dök upp och satte färg på kälkåkningens ”Mecka” i Hammarstrand. I uppslutningen kring och pånyttfödelsen av kälkåkning i Hammarstrand, skall många äras för ett gediget arbete bland volontärer i Hammarstrand men även bland tillresta entusiaster från övriga landet, vilka hade förstått att Sverige inte kan vara utan en kälksportanläggning i framtiden. Det hade också dåvarande Svenska Kälksportförbundet och sedermera Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundet uppmärksammat.

Ur detta rus av entusiaster växte också Projekt Kälksport Hammarstrand fram. Vid ett möte mellan Svenska Kälksportförbundet, Ragunda kommun, Leader 3sam, Region Jämtland Härjedalen och Hammarstrands Rodelklubb noterades ett intresse kring utveckling av Hammarstrands kälksportanläggning. Parterna kom överens om att starta ett Leaderprojekt i syfte att utreda förutsättningarna för en framtida verksamhet med Hammarstrands kälksportanläggning i samverkan med andra aktörer i området, samt att rusta upp nedre delen av banan inför säsongen 2021–2022. Ett Leaderprojekt startades den 29 mars 2021. Detta arbete ska vara klart under våren 2022. Genom delprojekt Media och kommunikation har projektet och Hammarstrand fått en mycket stor uppmärksamhet olika förekommande medier. Denna del redovisas under aktivitet A.3 Media.

Hammarstrands Rodelklubb är en registrerad förening inom Ragunda kommun. Föreningen erhåller också kommunala bidrag för sin verksamhet. Följande bidrag går att söka:

- anläggningsbidrag
- administrationsbidrag
- lokalt aktivitetsstöd
- lokalkostnadsbidrag
- lönebidrag.

Ragunda kommun

Ragunda kommun är en av Sveriges 290 kommuner och består av cirka 5000 invånare. Kommunerna ansvarar för merparten av den samhällsservice som finns där vi bor. Bland de viktigaste uppgifterna är förskola, skola, socialtjänst och äldreomsorg.

En kommun kan också erbjuda annan verksamhet. I Ragunda kommun finns bland annat öppen förskola, fritidsverksamhet, näringslivs- och landsbygdsutveckling samt kultursamordnare.³⁰

Vision

Visionen är det högsta, övergripande, måldokumentet i kommunen och ska i regel gälla för en längre tidsperiod än ett år. En vision kan gälla för en mandatperiod eller längre och bör inkludera ett litet antal övergripande mål som inte bör behöva revideras inom de närmaste åren.

Budgetdokument samt mål

Varje år ska kommunfullmäktige besluta om mål för verksamheten, detta görs i samband med beslutet om budget. Målen i budgetdokumentet bör följa i visionens fotspår och ska vara tydliga, såväl vad gäller hur de ska mätas som vad som räknas till att målet är uppfyllt.

Verksamhetsplan

Efter att kommunfullmäktige beslutat om målen ska styrelsen och varje nämnd besluta om en verksamhetsplan. Verksamhetsplanerna används för att utveckla och konkretisera kommunfullmäktiges mål och indikatorer, i den mån det behövs. I verksamhetsplanen bör det också beskrivas hur nämnden ska kunna uppnå målen som beslutats av kommunfullmäktige.

Verksamheter inom Fritid och Idrotten

Projekt Kälksport Hammarstrand har analyserat olika verksamhetsområden inom Ragunda kommun. Dessa finns redovisade i aktivitet A.5 Samhällsstruktur. Ur detta material kan noteras att det inom idrotten finns 37 registrerade föreningar hos Ragunda kommun, vilka spänner över ett stort verksamhetsområde.

Verksamheter inom andra sektorer

Hembygdsföreningar

Vi noterar följande hembygdsföreningar; Ragunda Hembygdsförening, Stuguns Hembygdsförening, Fors Hembygdsförening och Selets Hembygdsförening.

Byföreningar – Byutvecklingsgrupper

Följande byar har egna hemsidor; Ammer, Borgvattnet, Fullsjön, Gevåg, Hammarstrand, Höglunda, Krokvåg, Krångede, Mårdsjön, Pålgård, Strömsnäs och Stugun.

Övriga föreningar

Bland övriga föreningar omnämns; Scouterna Hammarstrand, Jämtland Härjedalens idrottsförbund och Hela Sverige ska leva.

³⁰ <https://www.ragunda.se/>

Kullstaberget och Ragunda kommun

Fritidsverksamheten vid Kullstaberget utgörs till största del av Skidanläggningen Kullstabacken. Som tidigare nämnts så ägs Kullstaberget i Hammarstrand AB till 95% av Ragundadalens Turistanläggningar och till 5 % av Ragunda kommun. Ragunda kommun är också bidragsgivare till verksamheten i skidanläggningen.

Kullstaberget och Hammarstrands Rodelklubb

Hammarstrands Rodelklubb arrenderar en del av marken kring Kullstaberget av Ragundadalens Turistanläggningar. Kälksportanläggningen ingår i fastighet Hammaren 7:1. Kälksportanläggningen kan därmed sägas vara en del av aktiviteterna på Kullstaberget. I konstisbanan har det före år 2020 inte bedrivits någon verksamhet under ett tjugotal år. Däremot har naturbanan haft årlig verksamhet. Samarbete med skidanläggningens verksamhet har varit på mycket låg nivå eller ingen alls. Från och med 2020 har denna situation förändrats tack vare ett nyvaknat intresse kring att på nytt starta upp kälkverksamhet i den klassiska anläggningen. En uppstart som lovade gott första verksamhetsåret 2020–2021 och som nu fått en gynnsam fortsättning även innevarande säsong 2021–2022.

Projekt Kälksport Hammarstrand har där samtidigt, strax slutfört en förstudie för att presentera förslag på en kommande framtida utveckling av konstisbanan i en ny modern tappning med nya betongelement och konstfrysning av banan. Ett omfattande projekt som kommer att kräva mycket av klubb och övriga intressenter. Samtidigt har det i projektets regi genomförts en kortsiktig upprustning av nuvarande bana.

Samtalen med Kullstaberget i Hammarstrand AB har samtidigt tagit ny fart. Nytt arrendeavtal diskuteras samtidigt som ägarfrågor kring mark och anläggning varit upp till diskussion. Ett fördjupat samarbete har nu påbörjats vilket lovar gott i det fortsatta utvecklingsarbetet Kring Kullstabergets Aktivitetspark.

SLUTSATSER

Kullstaberget i Hammarstrand AB

Projekt Kälksport Hammarstrand noterar en omfattande verksamhet som bedrivs och har bedrivits på Kullstaberget i Hammarstrand. Vi har tagit del av presenterad resumé – Kullstabacken genom 60 år, samt av övrig dokumentation och flera samtal med Bo Paulsson som är huvudägare i Kullstaberget i Hammarstrand AB.

Skiftande ägande

År 1960 var det en djärv satsning av kommunens dåvarande företrädare som genom det kommunala bolaget ARTA satsade på vinterturism med utförsåkning, rodel och hotell-verksamhet. Verksamheten kom senare att överföras till den kommunala verksamheten. Kullstabacken drevs i kommunal regi eller av arrendator fram till 2010. Anläggningen ägdes och drevs därefter av Elefantberget AB fram till 2015 då anläggningen kom att köpas av det nybildade bolaget ARTA vilken hade djupa rötter i backen. Kullstaberget i Hammarstrand AB är ett dotterbolag till ARTA - Aktiebolaget Ragundadalens Turistanläggningar. Ägare av Ragundadalens Turistanläggningar är Bo Paulsson (100 %).

Bo Paulsson har under 2021 aviserat att han med ålderns rätt nu söker någon part som kan ta över verksamheten i Kullstaberget i Hammarstrand AB.

Anläggningsarrende

Kullstaberget i Hammarstrand AB (jordägare) har idag ett avtal om anläggningsarrende med Hammarstrands Rodelkubb (arrendator). Arrendestället utgörs av ett område av en beräknad areal á 40 000 kvadratmeter och utgör area för källkbanan, servicebyggnader och kringliggande ytor.

Hammarstrands Rodelklubb

Projekt Hammarstrand noterar en otroligt omfattande och rik historia kring källkbanan i Hammarstrand, samt en ny stark uppstart av nuvarande anläggning, med dels ett kortsiktigt upprustningsarbete, dels en mer långsiktigt förstudie kring utveckling av konstbanan som en viktig del i Kullstabergets Aktivitetspark på längre sikt.

Källkbanan har ju varit en del i Kullstabergets aktivitetsutbud ända sedan starten 1960. Källanläggningen har också under tidigare period, haft stor betydelse för Ragundabygden då både nationella och internationella evenemang genomförts under ett flertal år med många gäster på besök till gagn för både klubb, kommun och näringslivsverksamhet.

Denna nystart som nu sker i rodelklubben har fått en mycket stor uppmärksamhet genom ett starkt medialt arbete kring ett av projektets uppdragsområde Media och kommunikation.

Vi noterar också det tidigare och ett numer starkt engagemang från Ragunda kommun som en avgörande och viktig part i utveckling av källsportanläggningen som en del i Kullstabergets Aktivitetspark. Kommunen är en viktig samarbetspart inte minst vad gäller anläggningsfrågor och övrigt helhetsgrepp om kommunens övriga ansvarsfrågor. Att intressera och integrera källåkning i skolungdomars fritidsintressen, är en stor utmaning.

Projektet och Hammarstrands Rodelklubb har också under de två senaste säsongerna utvecklat ett nära och fördjupat samarbete med Ragunda kommun och med Bo Paulsson och Kullstabacken i Hammarstrand AB.

Ragunda kommun

Projekt Hammarstrand noterar omfattande kontakter som varit med Ragunda kommun under projektiden. Kommunen har visat stort intresse att på bästa möjliga sätt bistå projektet och rodelklubben i en inte alltför lätt situation med finansierings-, anläggningsfrågor, samt frågor kring arbetskraft med mera

Projekt Hammarstrand noterar också kommunens roll och engagemang i Leader 3sam. Många positiva samtal som lett till att projektet blev ett Leaderprojekt. Kommunen har också varit engagerad i regionala kontakter som tagits med till exempel Region Jämtland Härjedalen. Samtidigt noteras kommunens mångåriga intresse och engagemang för fritidsaktiviteter på och kring Kullstaberget.

Eventuellt kommande ägarbyte

Bo Paulsson har under 2021 aviserat att han med ålderns rätt nu söker någon part som kan ta över verksamheten i Kullstaberget i Hammarstrand AB. Ragunda kommun har som delägare (5%) fört samtal med Bo Paulsson kring dessa frågor. Projekt Källsport Hammarstrand har också deltagit i samtal med Bo Paulsson och med Ragunda kommun.

Frågan är också av yttersta intresse för Hammarstrands Rodelklubb och det arrendeavtal som finns och som nuvarande parter är överens om att komplettera.

Ekonomi och organisationsformer

Noteras genomgående de speciella frågor som uppstår vid samverkan mellan offentliga organ, privata bolag och ideella föreningar i till exempel i Kullstabergets Aktivitetspark.

REKOMMENDATIONER

1. För att klargöra villkoren för källksportanläggningen i en framtid bör Hammarstrands Rodelklubb och Kullstaberget i Hammarstrand AB, arbeta fram ett tydligare avtal om anläggningsarrende.
2. För en trygg fortsatt utveckling av källksportanläggningen bör frågor om ägarskap av fastigheten Hammaren 7:1 få en slutlig överenskommelse.
3. Utred i närtid hur framtida stora investeringar i källksportanläggningen och ägarskapet i dessa satsningar tillgodoses i ett omarbetat avtal om anläggningsarrende.
4. Samtala om och tydliggör eventuella behov av gemensamma framtida investeringar för parterna Hammarstrands Rodelklubb och Kullstaberget i Hammarstrand AB.
5. Vilka frågor om gemensam drift och skötsel av anläggningarna kan bli aktuella för parterna Hammarstrands Rodelklubb och Kullstaberget i Hammarstrand AB
6. När de grundläggande frågorna (1–5) är avklarade så ta upp samtal mellan parterna Hammarstrands Rodelklubb, Kullstaberget i Hammarstrand AB och Ragunda kommun om ett mer frivilligt samverkansavtal kring Kullstabergets Aktivitetspark. En avsiktsförklaring kan vara ett senare steg men är då också mer juridiskt bindande.
7. Utred frågor kring en gemensam vision kring utveckling av Kullstabergets Aktivitetspark. Hur ser den samlade visionen ut för allt vad Ragundabygden har att erbjuda turism och övriga besökare?
8. Utredda och bredda framtidens aktivitetsutbud både sommar och vinter i Kullstabergets Aktivitetspark.
9. Utredda ett framtida gemensamt varumärke för Kullstabergets Aktivitetspark.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Internet

Kullstabacken

<http://www.kullstabacken.se/>

Ragunda kommun

<https://www.ragunda.se/>

A.7 SAMVERKAN IDROTTSORGANISATIONER NATIONELLT OCH INTERNATIONELLT

INLEDNING

I Aktivitet A7 är det ingående arbetet att studera och belysa pågående samarbete med olika idrottsorganisationer såväl lokalt, nationellt som internationellt. Inom Sverige finns idrottens huvudorgan Riksidrottsförbundet (RF), vars uppdrag är att stödja och utveckla idrotten som en viktig samhällsfunktion inte minst i den svenska folkhälsans tjänst. I detta samlade organisationsområde finner vi ett stort flertal olika stödområden där bland annat idrottsanläggningar är av stor betydelse. Stödet till idrotten kan till exempel omfatta statistik och forskning, elitidrottsstöd och stöd till anläggningar och idrottsmiljöer.

Sveriges Olympiska Kommitté (SOK) och deras arbete finns också belyst där kälksporten under en period av 72 år haft 66 olympier som deltagit i förekommande olympiska vinterspel. Ett mångårigt samarbete mellan kälksporten och SOK där vi pekar på betydelsen av att det ur bredden också växer fram aktiva i elitsammanhang. Vi tror också att SOK:s syn på behovet av idrottsanläggningar inom landet är av stor betydelse.

Vi belyser också det fantastiska arbete som under projektperioden genomförts i samverkan mellan förbund, lokala/regionala föreningar och dess medlemmar och inte minst alla tillresta övriga volontärer som med stort intresse tagit sig till Sveriges Nationalarena för kälksport i Hammarstrand. Ett idogt arbete som fått en mycket stor uppmärksamhet i mediebruset. Till och med så stor att Sveriges Näringsminister Karl-Petter Thorvaldsson med följe, gjorde ett besök i kälksportanläggningen i Hammarstrand.

Kälksportens internationella kontaktytor är omvittnade och betydelsefulla. Genom medlemskap i Internationella Rodelförbundet (FIL) och Internationella Bob och Skeletonförbundet (IBSF) är vårt förbund och Sverige också en del av det internationella tävlingssystemet för kälksportens olika grenar. Kälksportens tidigare ordförande Björn Walden var flerårig styrelsemedlem i FIL och även engagerad i såväl SOK som Internationella olympiska kommittén (IOK).

Förbundets starka kopplingar i det internationella nätverket visades 2021 bland annat i att representanter från FIL och IBSF kom till Hammarstrand för att vara behjälpliga med råd inför en framtida utveckling av kälksportanläggningen. Projektet såg deras närvaro som mycket betydelsefull inför framtiden. Deras slutrapport finns i Bilaga 1. I slutrapporten återges deras rekommendationer i 9 viktiga steg där inriktningen bör vara att bygga en "kort bana" upp till 600 meter främst med avsikt på att kunna erbjuda möjlighet för åkning för främst barn, ungdomar och turister.

Denna redovisning avslutas med ett antal rekommendationer i det fortsatta arbetet.

NATIONELLA IDROTTSORGANISATIONER

Riksidrottsförbundet

Riksidrottsförbundet (RF) är idrottsrörelsens samlade organisation med uppgift att stödja, leda, företräda och samordna idrottsrörelsen i gemensamma frågor såväl nationellt som internationellt. Tillsammans med idrottsrörelsens studie- och utbildningsförbund SISU Idrottsutbildarna har RF 19

distrikt ute i landet som har motsvarande RF:s uppdraget på regional och lokal nivå, varav föreningsstöd är ett viktigt uppdrag.

RF har 71 medlemsförbund, varav Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet är ett av dem. Tillsammans har vi cirka 19 000 idrottsföreningar och 3,3 miljoner medlemmar.

En viktig uppgift för RF är att företräda idrottsrörelsen gentemot myndigheter och politik samt att leda det intressepolitiska arbetet. Kommuner är ofta i hög utsträckning anläggningsägare och därmed möjliggörare av idrott lokalt. Satsningar på anläggningsfrågor blir därför en viktig del av det påverkansarbete som bedrivs gentemot politiken. Utan plats för idrott sitter Sverige stilla. Forskning visar att ett rikt och tillgängligt utbud av idrottsanläggningar och fysiska aktivitetsmiljöer gör att vi rör oss mer och därmed blir friskare. Folkhälsan vinner på fler platser för idrott. Detta lyfts bland annat fram i rapporten Närhet till anläggning gör oss aktivare.³¹

RF vill att det ska finnas ett rikt utbud av idrottsanläggningar och idrottsmiljöer som är tillgängliga och välkomnande för alla i samhället. För att bidra till det och att skapa nya och bättre aktivitetsytor och idrottsmiljöer för barn och ungdomar finns RF:s stöd till anläggningar och idrottsmiljöer. Detta presenteras mer under aktivitet A 10 – Investering.

Under projekttiden har flertalet kontakter tagits med RF:s anläggningsansvarige som deltagit i flertalet träffar för att bland annat diskutera juridiska frågor kopplade till arrendeavtal samt möjliga vägar till finansiering av en ny anläggning. Även ett antal kontakter har hafts med RF-SISU Jämtland Härjedalen vilka även deltagit i referensgruppsmöte i projekt Kalksport Hammarstrand.

Hammarstrands Rodelklubb har också utöver projektstöd erhållit extra ekonomiskt stöd av RF-SISU Jämtland/Härjedalen, för extra energibesparingsåtgärder i kalksportanläggningen.

En fortsatt utveckling av kalksportanläggningen i Hammarstrand kommer att innebära ett mer fördjupat samarbete med RF och med RF-SISU Jämtland Härjedalen, samt med andra samarbetspartners.

Sveriges Olympiska Kommitté

Sveriges Olympiska Kommitté (SOK) är en ideell organisation som består av de idrottsförbund som finns på det olympiska programmet. SOK bildades 1913 och är ansvarig för de olympiska frågorna i Sverige. SOK:s inriktning är att fler ska vara delaktiga i det olympiska sammanhanget. SOK vill bidra till att fler unga ska få möjlighet att hitta en idrott som passar var och en.³²

Från 1949 fram till och med 2022 har Sverige i Olympiska vinterspel varit representerat av 66 olympiska kälkåkare. En imponerande siffra som också har en grund i storhetstiden i Hammarstrand under ca 30 år från 1960-talet. Senaste svenska olympier i kälkåkning var Tove och Svante Kohala från Skärgårdens Rodel- och Kalkklubb, vilka deltog på OS i Peking 2022.

Sedan 2020 är SOK med och finansierar en satsning på morgondagens kalksportelit inom ramen för projektet Olympisk Offensiv 2026. Både aktiva för skeleton och banrodel ingår i satsningen.

Med denna bakgrund känns det angeläget för Projekt Kalksport Hammarstrand att väcka tanken på vilken betydelse anläggningar inom Sverige har haft och skulle kunna ha i en fortsatt framtida utveckling för att nå det stora målet för unga aktiva åkare, nämligen att bli en olympier. Vi pekar på betydelsen av att det ur bredden också växer fram aktiva i elitsammanhang. Svensk kalksport behöver fler anläggningar inom landets gränser. Anläggningar som klarar alla förväntade klimatutmaningar.

³¹ <https://www.rf.se/idrottisamhallet/narhettillanlaggninggorossaktivare/>

³² <https://sok.se/sok-och-den-olympiska-rorelsen/sveriges-olympiska-komite.html>

Kontakter har under projektets gång tagits med SOK:s verksamhetschef som uttryckt att man från SOK:s sida ställer sig positiva till en utveckling av en modern källsportanläggning i Hammarstrand. Kontakten kommer att hållas vidare med SOK även efter projektets slut för att se om vi kan hitta gemensamma beröringspunkter i utvecklingen av en ny anläggning. Exempelvis kan det handla om påverkansarbete eller finansiering.

Samverkan idrottsföreningar

Med anledning av coronapandemin och de svårigheter som uppkom för att kunna åka till internationella banor för träning och tävling, lyftes frågan fram inom förbundsstyrelsen om det skulle kunna vara möjligt att nyttja Hammarstrand under vintersäsongen 2020–2021. Hammarstrands källsportanläggning har en rik historia men har inte nyttjats under många år i någon större omfattning. Samtidigt väcktes frågan genom direktkontakter mellan Hammarstrands Rodelklubb, Borlänge Rodelklubb och Skärgårdens Rodel- och Källklubb.

Ett omfattande arbete startade därvid i samverkan mellan ovan nämnda klubbar och Svenska Källsportförbundets arbetsgrupp. Medlemsföreningarnas starka intresse ledde sedan till att 14 entusiaster samlades för arbete med banan den 2–4 oktober 2020. Detta var ett av ett flertal tillfällen då man från olika klubbar i landet samlades för arbete med banan i Hammarstrand. Skellefteå Rodelsällskap med flera volontärer var också med vid dessa tillfällen. Många lokala och tillresta volontärer visade sin sympati med källsporten och Hammarstrands Rodelklubb.

Detta intresse och engagemang fortsatte sedan inför och under nästkommande säsong 2021–2022. Arbetet med Projekt Källsport Hammarstrand startades upp, inledningsvis med kortsiktiga akuta åtgärder för att säkra upp banan inom 6 olika områden. Ytterligare en säsong fick en fin avslutning, denna gång med SM-tävlingar i skeleton och många prova på åk i naturbanan. Ett djupare samarbete inleddes mellan Borlänge Rodelklubb och Hammarstrands Rodelklubb.

Thomas Reinelöv, ordförande i Hammarstrands Rodelklubb, summerade glatt den gångna säsongen på klubbens hemsida och krönte det hela med ett efterföljande besök av Näringsminister Karl-Petter Thorvaldsson med följe.

INTERNATIONELLA ORGANISATIONER

Internationella Rodelförbundet (FIL)

Svenska Skridsko-, Kalk- och Rulldrottsförbundet är medlemmar i FIL sedan 1958 då det internationella Rodelförbundet bildades. FIL är officiellt erkända av Internationella Olympiska Kommittén som den samlande organisationen för rodelsporterna i världen. I dagsläget är 52 nationella förbund medlemmar i FIL.³³

Rodelverksamheten i Hammarstrand har en stark historia vilket också bäddat för goda relationer mellan FIL och det svenska förbundet samt personliga nätverk mellan personer med intresse för rodelsporten. FIL har visat stort intresse för en utveckling av Hammarstrand till en modern anläggning för rodelsporterna som behöver stärkas i de nordiska länderna. Länder som är stora vintersportnationer, förutom i källsport. FIL har under projektperioden dels stöttat projektet med expertkunskap genom att skicka två medlemmar från sin bankommission till Hammarstrand, dels

³³ <https://www.fil-luge.org/en/about-fil>

stöttat med ekonomiska medel till förbundet för att kunna bygga upp och bruka banan under de två senaste vintrarna.

Ekonomiska bidrag och vouchersystem

Inför säsongen 2020–2021 erhöll förbundet ett ekonomiskt stöd från FIL riktat till uppstarten av anläggningen. Framför allt isläggning och underhåll.

FIL har ett utarbetat system med värdecheckar (vouchers) som förbund kan erhålla och nyttja som betalmedel i de olika anläggningarna runt om i världen för åkning som genomförs. 2021–2022 adderades Hammarstrand till detta system och förbundet erhöll 400 vouchers för betalning av åkning i Hammarstrand. Ett ekonomiskt stöd som bygger på aktivitet. Ju mer aktivitet desto större ekonomiskt bidrag. Förhoppningen är att Hammarstrand även i framtiden ska kunna ingå i vouchersystemet.

Internationella Bob och Skeletonförbundet

Det internationella förbund som samlar idrotterna bob och skeleton förkortas IBSF. Sverige har varit medlemmar sedan förbundet bildades 1949. IBSF är erkänt av IOK då både bob och skeleton är olympiska idrotter samt av Internationella Paralympiska kommittén (IPC) då man organiserar paraidrott som exempelvis parabob. IBSF har 74 medlemsförbund och det genomförs årligen cirka 200 tävlingsarrangemang fördelat på tre kontinenter; Europa, Nordamerika och Asien.³⁴

I ett historiskt perspektiv har Sverige haft relativt många som tävlat internationellt inom IBSF, främst i bobaåkning. Bland annat den svenske bobbiloten Carl-Erik ”Jätten” Eriksson var ett stort namn inom bobaåkningsvärlden då han blev den förste att delta i sex raka olympiska vinterspel. På senare år har det svenska deltagandet på den internationella scenen främst handlat om parabob och skeleton. Sebastian Westin-Viippola från Seskarö IF har bland annat vunnit den totala världscupen i parabob samt tagit mästerskapsmedaljer.

Även IBSF har visat stort intresse i anläggningen i Hammarstrand och hade med en delegat vid besöket som genomfördes tillsammans med FIL.

Besök i Hammarstrand från FIL och IBSF

Den 22 juni 2021 genomförde medlemmar från FIL och IBSF respektive bankommissioner ett anläggningsbesök i Hammarstrand. Detta är personer med hög expertis och kunskap om anläggningar för kälksporterna bobsled, bob och skeleton.

- Markus Aschauer – FIL
- Robert Manzenreiter – FIL
- Giacomo Dariz – IBSF

Syftet med besöket var att klarlägga om platsen där den befintliga anläggningen i Hammarstrand lämpar sig för att bygga en ny moderna anläggning samt vilken typ av inriktning anläggningen bör ha i form av målgrupper.

- Med på anläggningsbesöket från projektets sida var följande personer:
- Thomas Reinelöv – biträdande projektledare Kälksport Hammarstrand och ordförande i Hammarstrands Rodelklubb.
- Ander Söderberg – anlitad konsult för uppdrag inom Projekt Kälksport Hammarstrand.
- Niclas Bentzer – projektadministratör Projekt Kälksport Hammarstrand
- Roger Strandberg – anlitad konsult för media- och kommunikationsfrågor Projekt Kälksport Hammarstrand.

³⁴ <https://www.ibsf.org/en/inside-ibsf>

Vid inspektionen slogs fast att nuvarande anläggningsstandard inte klarar kraven för att arrangera internationella tävlingar i banrodel, bob och skeleton.

I en samlad rapport (se Bilaga 1) föreslår företrädarna för de internationella förbundens respektive bankommissioner följande för en moderniserad anläggning i Hammarstrand:

- Anläggningen i Bludenz kan nyttjas som modell för en modernisering av Hammarstrand.
- Banlängden bör vara 500–600 meter med barn, ungdomar och turister som primära målgrupper.
- Ett enklare kylsystem med glykol som kylmedium bör användas. Ammoniak bör undvikas.
- Utveckla belysning så att banan kan användas även vid mörker.
- Modernisera hela säkerhetssystemet inkluderande tidtagning, högtalarsystem och TV-övervakning.
- Undvik större investeringar i nuvarande anläggning tills beslut fattats om en framtida inriktning.

Vidare meddelar man att bankommissionerna fortsatt finns tillgängliga för att stötta utvecklingen av Hammarstrand samt att både FIL och IBSF tycker att projektet är av stor vikt och ställer sig bakom det. Främst med syftet att utveckla kälksporterna i en stark vinternation som Sverige.

1. Utredningen föreslår följande steg för en utveckling av Hammarstrand:
2. Rekrytera barn och ungdomar för åkning i anläggningen.
3. Satsa på att årligen anlägga en bana om 300–400 meter tills att en ny bana kan stå färdig med en längd på ca 600 meter.
4. Bygg en kortare bana som kan användas till internationella barn- och ungdomstävlingar.
5. Erbjud träningsläger för nybörjare, barn och ungdomar samt internationella ungdomstävlingar.
6. Utvärdera olika byggtekniker för anläggandet av en ny bana, både prefabricerade block och platsbyggda betongprofiler.
7. Gör studiebesök i Bludenz.
8. Samla in information från Bludenz angående driftskostnader.
9. Det internationella regelverket förespråkar inte någon speciell sorts kylsystem. Däremot finns en del regler kring tidtagning.
10. Mer information kring övervakningssystem och säkerhet kan förmedlas.

REKOMMENDATIONER

- Den internationella representationen via kansli och förtroendemannanivån bör hållas levande. Det finns mycket stöd att få ur den samlade expertisen.
- Kontakterna och samtal med Sveriges Olympiska Kommitté bör också omfatta anläggningsfrågor, speciellt vad gäller kälkåkning och elitidrottens behov.
- När ett första steg tas till fortsatt utveckling av Hammarstrands kälksportanläggning, kan också fördjupade samtal börja inledas med FIL och IBSF angående internationellt utbyte i tävlingsverksamheten.
- Kontakterna med RF och SISU bör hållas levande.
- En delegation bör göra ett djupare studiebesök i till exempel Bludenz i Österrike.
- Samverkan mellan idrottsorganisationer kan omfatta kunskap om nyskapande av idrottsmiljöer.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Internet

Riksidrottsförbundet

<https://www.rf.se/idrottisamhallet/narhettillanlaggninggorossaktivare/>

Sveriges Olympiska Kommittee

<https://sok.se/sok-och-den-olympiska-rorelsen/sveriges-olympiska-kommitte.html>

Internationella Rodelförbundet

<https://www.fil-luge.org/en/about-fil>

Internationella Bob och Skeletonförbundet

<https://www.ibsf.org/en/inside-ibsf>

A.8 TURISM

INLEDNING

Turism omfattar människors aktiviteter när de reser till och vistas på platser utanför sin vanliga omgivning för kortare tid än ett år för fritid, affärer eller andra syften. Med aktiviteter avses sociala, kulturella och ekonomiska, som utförs av personer som reser till resmål belägna utanför personens vanliga omgivning.

För att turism ska uppstå krävs följande:

- Primär reseanledning i form av en aktivitet, upplevelse eller sevärdhet.
- Infrastruktur som tillåter besökare att på ett enkelt sätt resa till, från och inom besöksmålet.
- Service som innebär att besökaren kan bo, äta och göra nödvändiga inköp av varor och tjänster på besöksmålet.
- Kommunikation så att potentiella besökare blir medvetna om besöksmålets reseanledningar och väljer att resa just dit i stället för någon annan stans.

BAKGRUND

Turism i samhällsekonomin

Turismen är en betydande näring för svensk ekonomi, för såväl stad som landsbygd. Turismens bidrag till samhällsekonomin, mätt som andel i relation till BNP har legat mellan 2,4 och 2,7 procent under året 2015–2019. 2020 sjönk den till 1,6 procent.

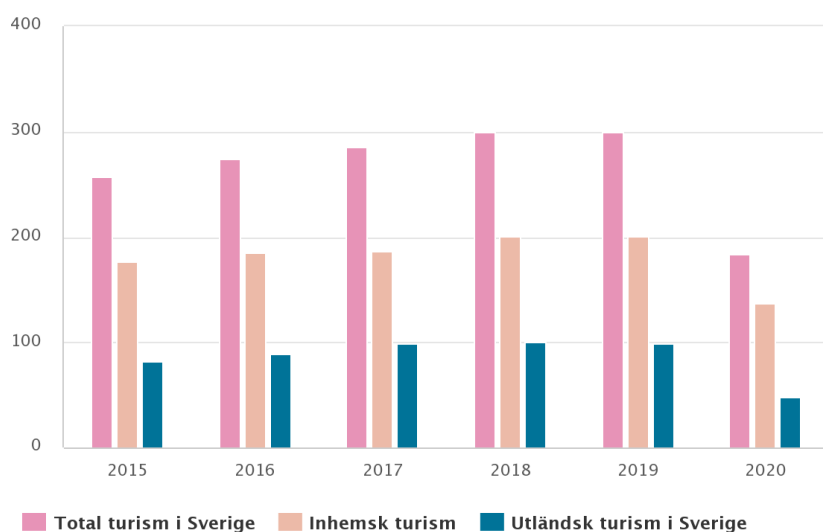
2020 omsatte turismkonsumtionen 184 miljarder kronor i Sverige. En minskning med 38 procent i jämförelse med året innan. Den utländska turismen stod för 47 miljarder och minskade med 52 procent i jämförelse med 2019. En tydlig effekt av coronapandemin.

BNP

Bruttonationalprodukten, BNP, beskriver storleken på ett lands ekonomi och beräknas genom att man summerar värdet på alla varor och tjänster som produceras i landet under en viss period. 2020 uppgick Sveriges BNP till 4 977 miljarder kronor. Internationellt sett är vi den åttonde största ekonomin i EU (2019).

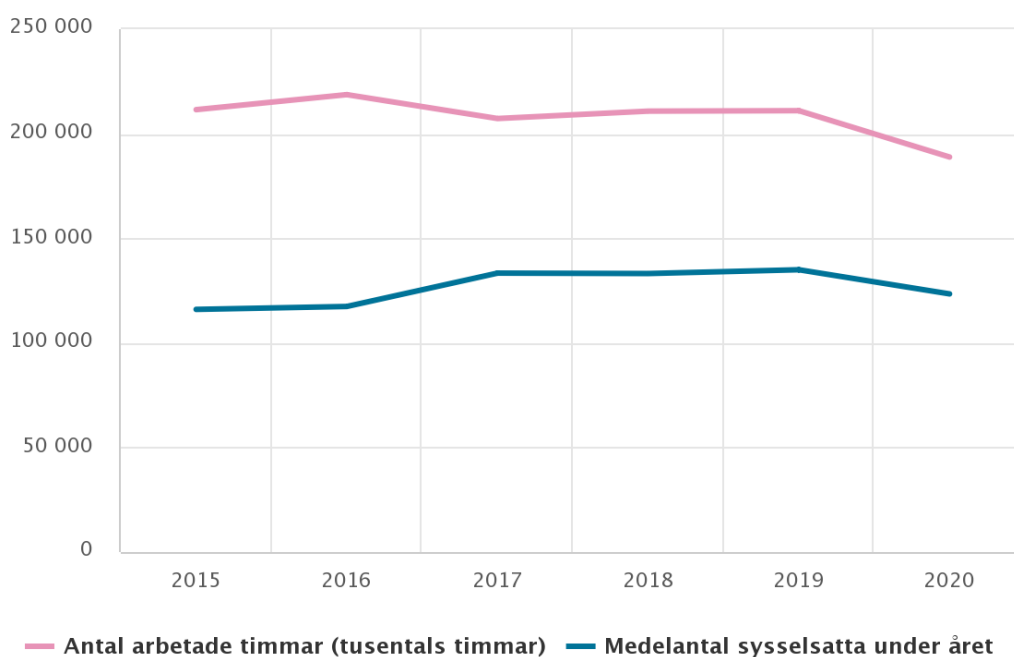
Källa: Ekonomifakta

Turism och sysselsättning

Turisters konsumtion i Sverige. Källa: Tillväxtverket.

Under 2020 uppgick medelantalet sysselsatta inom turism till drygt 123 000. En knapp minskning med 9 procent i jämförelse med 2019. Turismsektorn var en av de hårdast drabbade under pandemin som slagit hårt mot branscher som hotell, restaurang och handel.³⁵

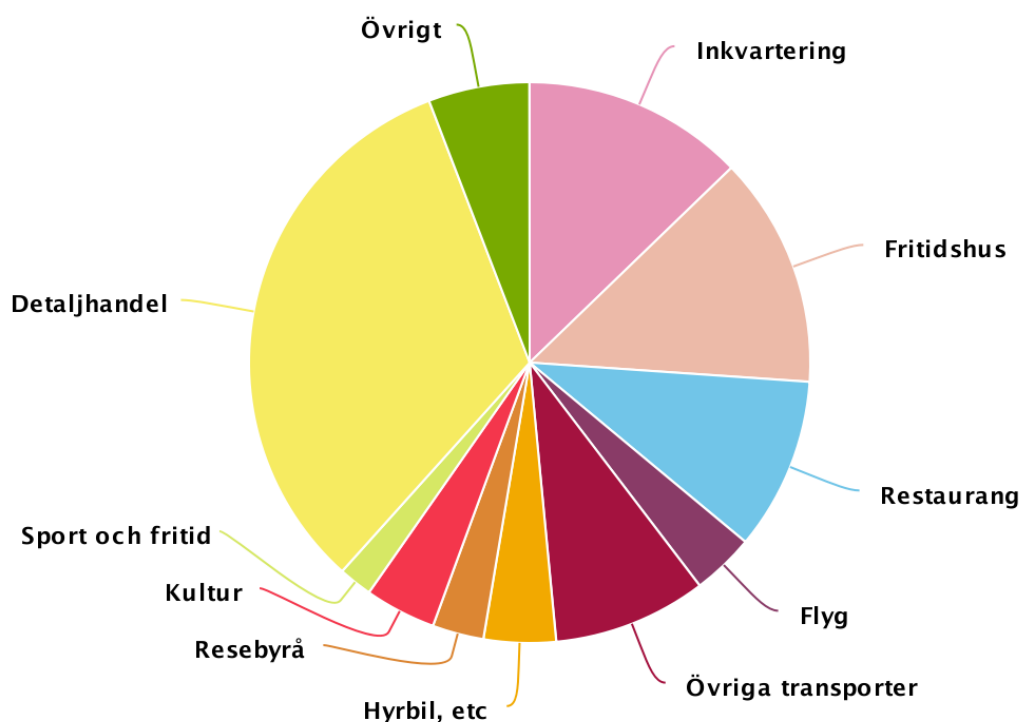
Turismens anställda och arbetade timmar (tusentals timmar) Källa: Tillväxtverket

Turism och konsumtion

Oavsett målgrupp och reseanledning skapar människor som utövar turism en efterfrågan på en rad olika varor och tjänster. Besökare behöver resa samt ha någonstans att bo, äta och göra olika typer av inköp. Detaljhandel är den enskilt största varugruppen för turismkonsumtion och utgör 32,5 procent.

³⁵ <https://tillvaxtverket.se/statistik/vara-undersokningar/resultat-fran-turismundersokningar/2021-10-14-turismens-arsbokslut-2020.html>

Den följs av utlägg för fritidshus 13,3 procent och inkvartering 12,8 procent. Restaurang står för 9,9 procent av turismkonsumtionen.

Turisters konsumtion i Sverige per varugrupp. Källa: Tillväxtverket

NULÄGE

I detta avsnitt tittar vi vidare på turismens nuläge i Ragunda kommun samt kartlägger de boendeanläggningar som finns i kommunen. Avsnittet innehåller även en undersökning där boendeanläggningar inom Ragunda kommun får ta ställning till vad en fungerande källsportanläggning skulle kunna betyda för utvecklingen av den egna anläggningen och för turismens utveckling i kommunen.

Gästnätter

Enligt statistik från SCB som presenteras av Jämtland Härjedalen Turism i rapporten "Fakta om turismen 2021 – Samlad statistik från Jämtland Härjedalen" hade regionen totalt 10,1 miljoner gästnätter 2020.³⁶ En minskning med ca 1,4 miljoner i jämförelse med 2019. Utöver övernattande gäster tillkommer cirka 1 miljoner dagturrister som också bidrar till turismintäkter.

En stor del av gästnätterna spenderas i eget fritidshus (42 procent) eller hos släkt/vänner (14 procent). Av det kommersiella boendet är stuga (10 procent) vanligast i länet följt av hotell (6 procent) och camping (5 procent).

³⁶ https://jht.se/wp-content/uploads/2021/06/TURISTFAKTA-2021_web.pdf, sid12

Typ av boende	Procent
Fritidshus	42
Släkt/vänner	14
Stuga/lägenhet hyrd privat	14
Stuga/lägenhet kommersiellt förmedlad	10
Hotell	6
Camping	5
Övrig övernattning	4
Stugbyar	4
Vandrarhem	1
TOTALT	100

Fördelning boende 2020. Källa: Jämtland Härjedalen Turism.³⁷

Antalet kommersiella gästnätter (boende på hotell, i stugby, vandrarhem, camping och kommersiellt förmedlade stugor/lägenheter) i Jämtland Härjedalen uppgick 2020 till 2,6 miljoner. 2019 var de kommersiella gästnätterna ca 3,2 miljoner. De kommersiella gästnätterna i Ragunda kommun utgjorde 2019, 38 000 av dessa (1,5 procent), vilket är minst av länets åtta kommuner. Flest gästnätter har kommunerna med de stora skidanläggningarna i form av Härjedalen (1,2 miljoner gästnätter) och Åre (1,1 miljoner gästnätter).

Kommun	Antal kommersiella gästnätter
Berg	118 000
Bräcke	39 000
Härjedalen	1 205 000
Krokom	84 000
Ragunda	38 000
Strömsund	121 000
Åre	1 101 000
Östersund	470 000
TOTALT	3 174 838

Antal kommersiella gästnätter 2019. Källa: Jämtland Härjedalen Turism.³⁸

I statistiken framgår att 42 procent av Ragundas kommersiella gästnätter tillkommer vintertid (nov-apr) och 58 procent under barmarksperioden (maj-okt). Endast Härjedalen och Åre har fler gästnätter vintertid än under barmarksperioden i länet. Turismen har där en stark koppling till utövandet av skidåkning³⁹

Andelen utländska gästnätter utgör 23 procent och svenska gäster står för 77 procent i Ragunda.⁴⁰ Störst andel utländska gäster i regionen har Strömsund som ligger på ca 40 procent.

Turismens ekonomiska betydelse för Ragunda

Dagsbesökare tillsammans med turister som bor i kommersiella boenden spenderade i snitt 608 kr per dygn i Jämtland Härjedalen 2020. Mest spenderar de som bor på hotell med 1 099 kr och minst spenderar dagsbesökarna med 367 kr.⁴¹ Ragunda med sina 38 000 kommersiella gästnätter kan då

³⁷ https://jht.se/wp-content/uploads/2021/06/TURISTFAKTA-2021_web.pdf, sid 13

³⁸ https://jht.se/wp-content/uploads/2021/06/TURISTFAKTA-2021_web.pdf, sid 15

³⁹ https://jht.se/wp-content/uploads/2021/06/TURISTFAKTA-2021_web.pdf, sid 15

⁴⁰ https://jht.se/wp-content/uploads/2021/06/TURISTFAKTA-2021_web.pdf, sid 15

⁴¹ https://jht.se/wp-content/uploads/2021/06/TURISTFAKTA-2021_web.pdf, sid 8

antas ha haft en turistisk omsättning på ca 23 miljoner kronor 2020 kopplat till de kommersiella gästnätterna. Då är alltså inte omsättning kopplad till turism där boende sker i eget fritidshus eller hos släkt och vänner medräknad.

Vad skulle då en fungerande kälksportanläggning i Hammarstrand kunna innebära för den turistiska omsättningen i kommunen? Vi tar en Juniorvärldscuptävling i banrodel som exempel. Anledningen till att Juniorvärldscup används som exempel är att förslaget i denna utredning, som delvis bygger på internationella förbundens (FIL och IBSF) uttalanden, innebär att en ny kälksportanläggning i Hammarstrand bör riktas mot målgruppen barn och ungdomar.

Snittet de tre senaste åren för Juniorvärldscuper som haft både Junior- och Youth A-klasser till start ligger på 162 startande åkare.

Men det är inte bara deltagare som kommer till tävlingar. Det gör även tränare, ledare, press, funktionärer, publik och föräldrar. Det finns ingen siffra på hur många medföljande en åkare i snitt har med till en Juniorvärldscuptävling i banrodel. Men tittar vi på andra svenska arrangemang med utländska deltagare får vi fram följande siffror:

- Vansbrosimningen – i snitt 1,1 medföljande per deltagare.
- Stockholm Marathon – i snitt 1,6 medföljande per deltagare.
- Iron Man Jönköping – i snitt 3,4 medföljande per deltagare.

Ett stort spann som blir svårt att dra några slutsatser av. Men om vi antar att varje deltagare för med sig ytterligare 1,0 medföljande i snitt så skulle det totala gästnattsunderlaget vid en Juniorvärldscup landa på 324 personer per dygn. En juniorvärldscup med träning och tävling innebär fem övernattningar, totalt 1 620 gästnätter. Multiplicerar vi det med snittsumman som en turist i kommersiella boende spenderade 2020 (608 kr) ser vi att en Juniorvärldscup i banrodel skulle kunna tillföra 984 960 kr i turistisk omsättning till kommunens näringsliv under en vintervecka. Detta under en tid på året då boendeanläggningarna i kommunen har som minst gäster och således i störst behov av ytterligare gästnätter.

Vid applicering av Tillväxtverkets statistik över fördelning av turismens konsumtion i olika varugrupper skulle en Juniorvärldscup kunna innebära följande intäkter för Ragunda kommuns näringsliv:

Varugrupp	Andel av konsumtion	Potentiell summa vid en Juniorvärldscup i banrodel
Detaljhandel	32,5 %	320 112 kr
Inkvartering (boende)	12,8 %	126 074 kr
Restaurang	9,9 %	97 511 kr
Övrigt (resor, transport, kultur, med mera)	44,8 %	441 263 kr
TOTALT	100 %	984 960 kr

Exemplet ovan var en Juniorvärldscuptävling. Utöver detta är det sannolikt att även nationella tävlingar och träningsläger kommer att innebära kommersiella gästnätter med ökad turistisk omsättning som följd. Bristen på statistik och data gör det dock svårt att göra några närmare beräkningar.

Arbetsstillfällena och skatteintäkter

Turismen skapar arbetsstillfällena och skatteinkomster till regionen. Totalt beräknas turismen generera 4 240 direkta helårsarbeten i Jämtland Härjedalen. Utöver detta så bidrar turismen till att det skapas ett antal indirekta arbetsstillfällena. Det vill säga arbete som inte direkt är kopplade till turistnäringen men som agerar underleverantörer till turistföretagen. Exempelvis revisionsbyrå som hjälper turistföretaget med löpande redovisning och bokslut. Direkt och indirekt beräknas turismen generera knappt 6 700 helårsarbeten i regionen. Kurvan för arbetsstillfällena följer kurvan för omsättning. Det vill säga ökad omsättning leder till fler arbetsstillfällena.⁴²

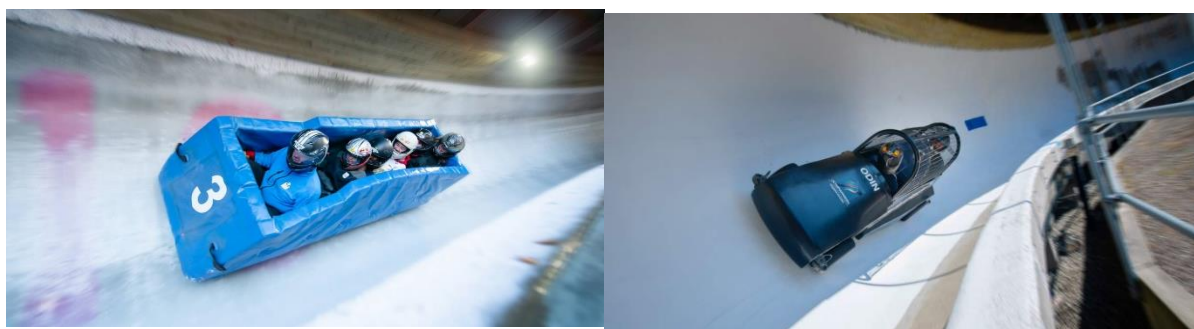
I ett Ragundaperspektiv skulle vi kunna anta att detta betyder cirka 100 arbetsstillfällena baserat på att kommunen står för 1,5 procent av antalet gästnätter i regionen. Detta kan jämföras med kommunens största privata arbetsgivare som återfinns inom industrin 2020 omsatte 175 arbetsstillfällena.⁴³

2020 genererade turismen totalt 630 miljoner i skatteintäkter till regionen. Två tredjedelar tillfaller kommunerna och en tredjedel regionen.⁴⁴ Om vi återigen utgår från andelen 1,5 procent av gästnätterna för att beräkna turismens skatteintäkter till Ragunda kommun landar detta på 9,45 miljoner kronor, varav ca 6,3 miljoner tillfaller kommunen. Det bör således finnas goda ekonomiska incitament för en kommunal satsning på en långsiktig och hållbar turistutveckling.

Turistiska aktiviteter i kälksportanläggningen

Utöver den turistiska omsättning som själva idrottandet i anläggningen skulle medföra i form av träning och tävling är det nog ingen underdrift att anta att den turistiska verksamhet banan kan erbjuda i form av kälkåkning också kommer att bidra starkt till fler antal gästnätter och ökad turistisk omsättning. Kälkåkning skulle bli en stark reseanledning till Hammarstrand och utgöra en klar USP (unique selling point) året runt om en ny kälksportanläggning byggdes som kan erbjuda kälkåkning även på barmark med hjul. Anläggningen skulle inte bara bli Sverigeunik utan även ha potential att locka besökare från hela norra Skandinavien då närmaste liknande anläggningar finns i Lillehammer (Norge) och Sigulda (Lettland).

Turistverksamhet är ett viktigt ben för inkomst för samtliga existerande kälksportanläggningar runt om i världen. Nedan följer ett antal exempel på potentiell turistisk verksamhet i Hammarstrands framtida kälksportanläggning.

”Bobraft” och hjulbob är exempel på turistiska aktiviteter året runt i en kälksportanläggning. Foto: Olympiaparken

⁴² https://jht.se/wp-content/uploads/2021/06/TURISTFAKTA-2021_web.pdf , sid 16

⁴³ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Alla-lan/Jamtlands-lan/Ragunda/?var=17258>

⁴⁴ https://jht.se/wp-content/uploads/2021/06/TURISTFAKTA-2021_web.pdf , sid 17

*Från rätt starthöjd och med anpassad kälke kan alla testa på banrodel och skeleton sommar som vinter.
Foto: Roger Strandberg*

Naturbanan med kälkåkning på snö i olika former är aktiviteter som redan idag lockar turister till Hammarstrand. Foto: Roger Strandberg

Kullstabergets Aktivitetspark

Enskilda företeelser och aktiviteter kan på egen hand utgöra reseanledningar som blir starka nog att locka besökare till en ort eller destination. Men i Hammarstrands fall skulle orten tjäna på att i samverkan hitta lösningar för att kunna erbjuda ett brett utbud av aktiviteter, service och handel. Allt inom gångavstånd som innebär att besökaren i princip kan parkera bilen i en vecka vid boendeanläggning och förflytta sig per fot till samtliga aktiviteter. Något som särskilt kan vara lockande för målgruppen barnfamiljer.

Karta över potentiella aktiviteter sommar och vinter i Kullstabergets Aktivitetspark.

Kullstaberget skulle utgöra själva navet för aktiviteter, sommar som vinter. I dagsläget erbjuds vintertid alpin skidåkning och längdskidåkning på delar av berget. I nära anslutning till alpinbacken erbjuds kälkåkning, om än i begränsad omfattning, i form av alpinrodel och snowracer i naturbanan och banrodel samt skeleton i konstisbanan. En ny kälksportanläggning skulle innebära ett mer frekvent öppethållande, möjlighet till aktivitet året runt samt bättre personflöden i anläggningen som skulle förbättra besökarens upplevelse.

Sommaraktiviteter i Alpincenter

Sommartid skulle Kullstabergets Aktivitetspark kunna utvecklas och erbjuda liftburen cykling i Alpincenter. Det vill säga en aktivitet där liften används för att transportera cyklisten upp till backens topp för att sedan cykla ner i speciellt avsedda banor. Även känt som downhill. Utförsåkning med små hjulförsedda fordon utan motor, exempelvis Mountain Carts, skulle innebära ännu en aktivitet i området sommartid. Att skapa inkomster på liften året runt skulle innebära en mycket bättre nyttjandegrad av anläggningen och större möjlighet till lönsamhet.

Klätteraktiviteter

De branta partierna söder om Alpincenter skulle behöva undersökas av kunnig konsult för att utreda möjligheterna till olika former av klätteraktiviteter. Exempelvis Via Ferrata där klättraren använder vajrar som sitter i berget för att koppla in sig i. Det går att skapa olika svårighetsgrader vilket gör att det blir en aktivitet som kan vända sig till alla. Även sportklättring skulle kunna vara möjlig. Då använder klättraren fasta bultar i berget, så kallade leder, för att säkra sig i.

På klättersidan 27 crags⁴⁵ där medlemmar kan lägga upp olika områden och leder för klättring finns Hammarstrand omnämnt. Enligt sidan finns i dagsläget 16 bultade leder för sportklättring som underhålls av Sundsvallsklättrarna. Klättringen i Hammarstrands beskrivs enligt följande:

“Hammar has some of Sweden's best bolted multipitches, even if there are not much competition. Well bolted routes a bit over 100m on great rock makes Hammar unique in Sweden. The rock is rough red granite and most holds are crimpers, but you can also find a few jugs here and there. The main wall is close to vertical and the

⁴⁵ <https://27crags.com>

itches are usually between f6a and f6c+. Most climbers park at the top and rapell down to the start of the routes. This makes the routes feel a bit more serious. This is a summer destination due to the northeast facing walls.

Climbers have visited Hammarn for a long time, mostly for the ice climbing. The rock climbing was not popular (probably because of the large amounts of moss on the walls). In 2017 the modern development started with well cleaned and bolted routes on the biggest face.”⁴⁶

På sidan kan medlemmar även lämna recensioner om platserna. Om Hammarstrand finns bland annat följande skrivna recensioner⁴⁷:

” Un Swedish” climbing (sport multipitch!) on mostly great rock. Beautiful setting over the town of Hammarstrand and Indalsälven.”

“Lots of bolts, anchors and good times. Multipitch sport climbing at its finest.”

“Great rock and long routes.”

Vintertid skulle klättring kunna ske på is. En aktivitet som redan idag bedrivs på platsen och beskrivs mer utförligt av Lidens bergsportcenter i PDF:en ”Isguide över Medelpad” som är uppdaterad så sent som december 2019. Is klättringen i Hammarstrand beskrivs som ”Stor, mäktig bergvägg med två replängders klättring”.⁴⁸

Andra aktivitetsytor

Men även andra aktivitetsytor i närområdet skulle kunna tillföra en bredd av aktiviteter, som exempelvis curlinghall och skridskobana. Utöver anläggningar för idrott kan andra aktiviteter som utförs i naturen erbjudas som skoteråkning längs preparerade leder, vandring, snöskovandring, paddling och cykling. Kan hända att vissa investeringar behöver göras i infrastrukturen, som exempelvis markera leder, anlägga vindskydd och bryggor för iläggning/upptagning av kanoter med mera.

UNDERSÖKNING BOENDEANLÄGGNINGAR I RAGUNDA

Under hösten 2021 genomfördes en digital undersökning med boendeanläggningarna i Ragunda kommun. Syfte var att kartlägga tillgången på boendeservice i Ragunda kommun samt boendeanläggningarnas inställning till en modernisering av Hammarstrands källsportanläggning.

Mejl skickades ut till alla boendeanläggningar i kommunen som fanns upplagda på hemsidan ragundadalen.se och hade en publik e-postadress. Undersökningen skickades ut till 14 anläggningar och den besvarades av sex.

Kartläggning boendeanläggningar i Ragunda

De sex respondenterna i undersökningen består av följande boendeanläggningar:

Anläggning	Typ av boende
Lergodset Gästgiveri och Vandrarhem	Vandrarhem, bed and breakfast
Zorbcenter	Stugor, ställplatser husbil, tält
Hotell Hammarstrand	Hotell
Bergvallens Stugby	Stugor

⁴⁶ <https://27crag.com/crag/hammarn/description>, 2022-01-20, kl.08.15

⁴⁷ <https://27crag.com/crag/hammarn>, 2022-01-20, kl.08.20

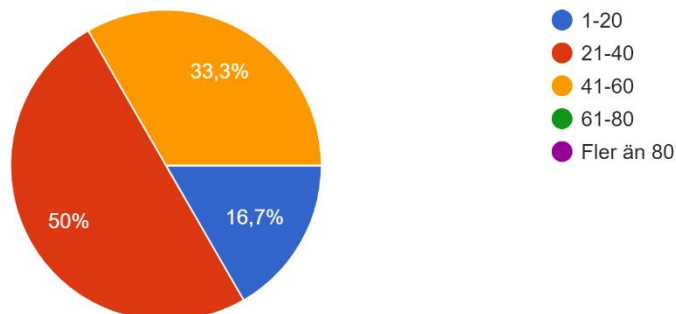
⁴⁸ Isguide över Medelpad;

<https://www.bergsportcenter.se/onewebmedia/Isguide%20o%CC%88ver%20Medelpad%202.pdf>, sid14, 2022-01-20 kl. 08.05

Jeps Place	Stugor, camping
Hammarstrands Camping	Stugor, camping, hus

Totalt antal bäddar (ordinarie bäddar i samtliga rum/stugor. Ej extrabäddar)?

6 svar

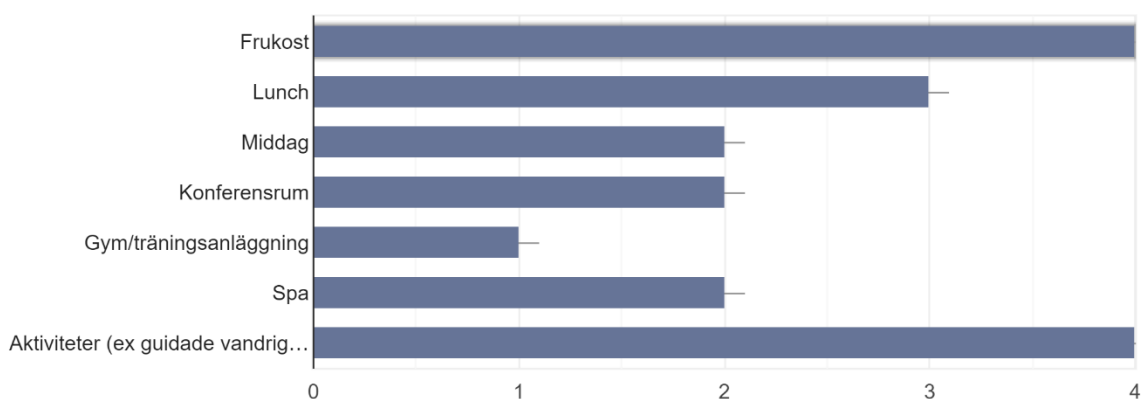

Den totala kapaciteten i antal bäddar för respondenterna i undersökningen ligger på ca 200. Fördelat på att tre anläggningar har en kapacitet på 21–40 bäddar två respondenter som har 41–60 bäddar och en anläggning med 1–20 bäddar. Detta säger dock inget om det totala antalet bäddar i kommunen då flera boendeanläggningar inte finns med i undersökningen då den ej besvarats.

Det erbjuds flera olika typer av boendeanternativ från hotell till stugor och vandrarhem. Vid större event och tävlingar i källsportanläggningen kommer boendet behöva koordineras för att maximera nyttjandet av kapaciteten. Det kommer sannolikt även behövas hittas fler bäddar genom privata uthyrare alternativt enklare bäddar i stora sovsalar i exempelvis skolor. Det finns även boendeanläggningar inom acceptabelt avstånd från källsportanläggningen som ligger utanför Ragunda kommun.

Vilken annan service förutom boende erbjuder anläggningen?

6 svar

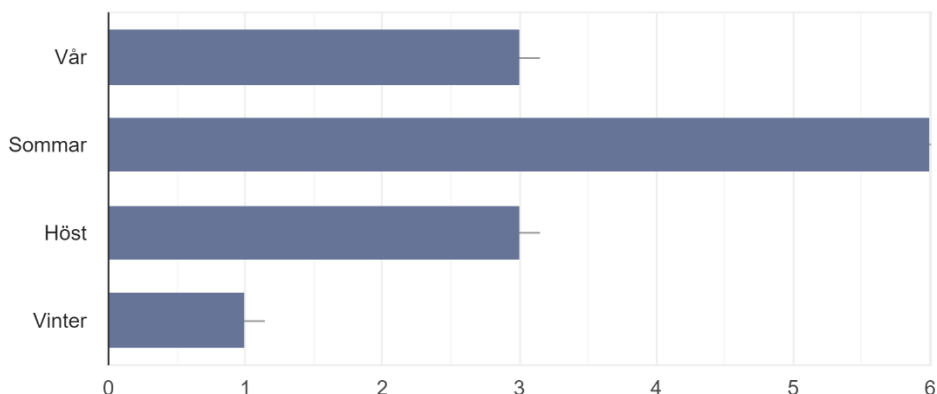

Siffrorna 0–6 anger antalet respondenter som angett svarsalternativet.

De flesta boendeanläggningarna erbjuder någon form av mat. Men endast två erbjuder lagade middagar. Stugboende erbjuder dock möjligheten till egen matlagning. Flera av anläggningarna erbjuder även andra typer av faciliteter som SPA och träningsanläggning samt konferensmöjligheter. Hela fyra erbjuder aktiviteter så som guidade turer eller andra upplevelser.

När har boendeanläggningen flest gäster (går att välja fler)?

6 svar

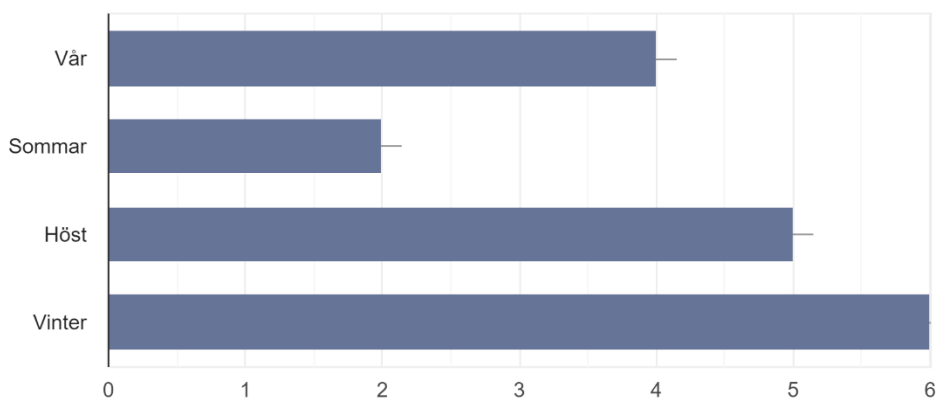

Siffrorna 0–6 anger antalet respondenter som angett svarsalternativet.

Samtliga sex anläggningar har angett att sommaren är den tiden på året då beläggningen är som högst. Tre anläggningar har även angivit att höst och sommar har hög beläggning. Endast en anläggning har angivit att det är vinterperioden som utgör högsäsong.

Vilka perioder har boendeanläggningen utrymme öka antalet gästrätter?

6 svar

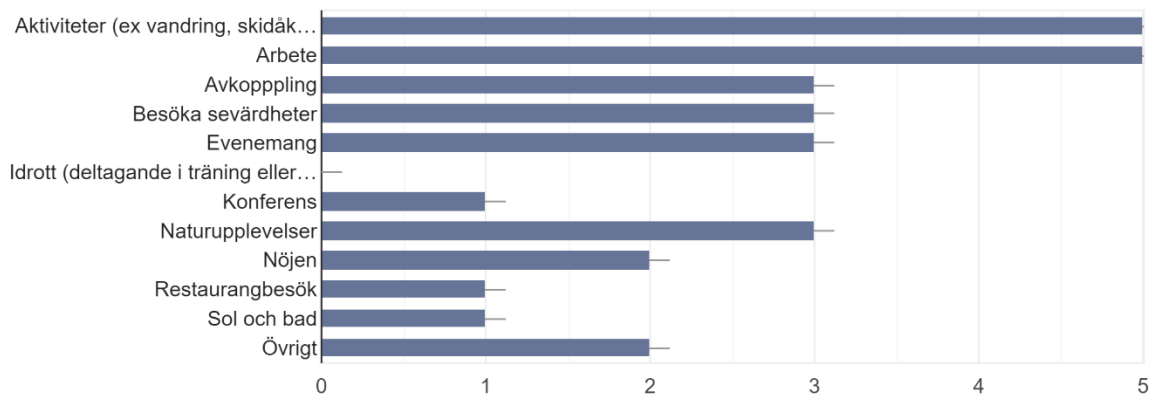
Siffrorna 0–6 anger antalet respondenter som angett svarsalternativet.

Omvänt så har samtliga anläggningar angett att det är under vinterperioden som behovet av att utöka antalet gäster är som störst. Även under hösten och våren har de flest kapacitet att ta emot fler gäster. För att underlätta boendeanläggningarnas säsongsfluktuationer och jämma ut kurvan av besökare borde det satsas resurser på att utöka antalet besökare i kommunen vintertid. En jämnare fördelning av besökare under året kan innebära större möjligheter att behålla kompetens inom företaget då helårsanställningar kan erbjudas i stället för endast säsongsarbete.

Samtliga anläggningar i undersökningen anger att de har öppet året runt.

Vilket är det primära syftet till gästernas besök?

6 svar

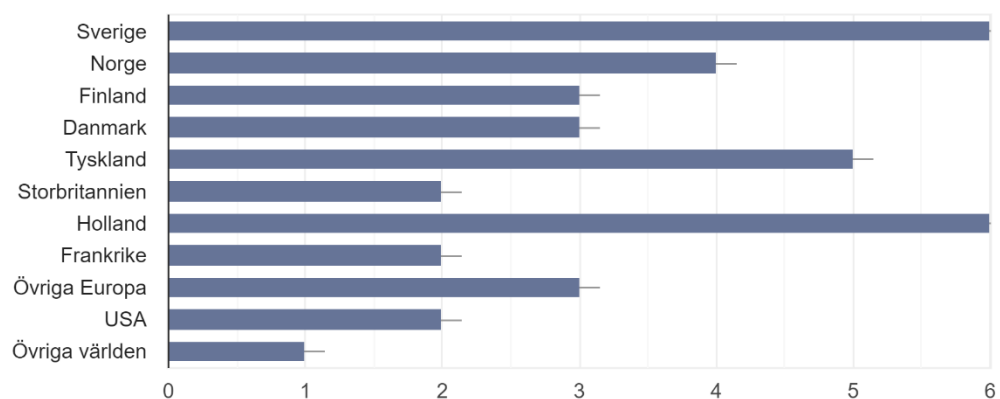

Siffrorna 0–5 anger antalet respondenter som angett svarsalternativet.

Anledningen till gästernas besök i Ragunda varierar från besökare till besökare samt mellan de olika boendeanläggningarna. Aktiviteter som vandring och skidåkning toppar tillsammans med arbetsresor. Anmärkningsvärt är att ingen angett kategorin idrott (deltagande i träning eller tävling) som ett primärt syfte till besök i kommunen. Där finns det därmed en klar utvecklingspotential för att locka nya gäster till kommunen genom att utveckla idrottandet samt arrangemang av större tävlingar.

Från vilka länder kommer gästerna?

6 svar

Siffrorna 0–6 anger antalet respondenter som angett svarsalternativet.

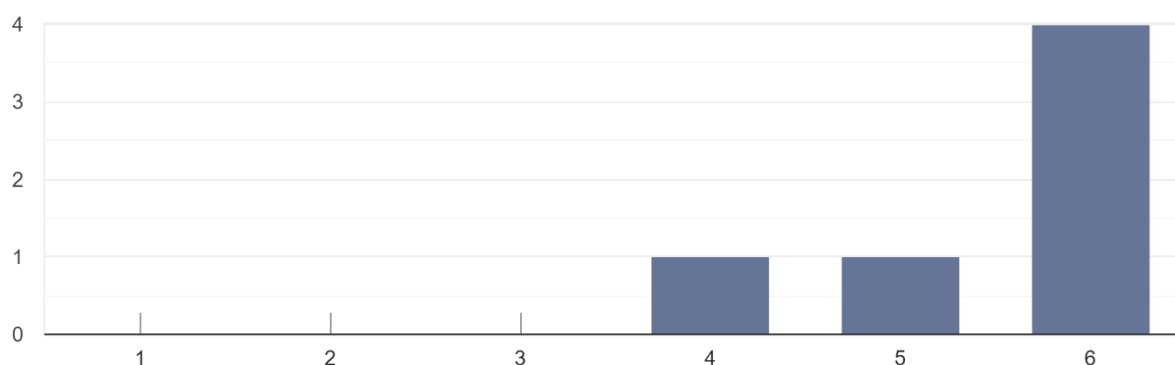
Sverige tillsammans med Holland är de vanligaste länderna som besökarna kommer ifrån. Tätt följt av Tyskland och Norge.

Boendeanläggningarnas inställning till en moderniserad kälksportanläggning i Hammarstrand

För att undersöka boendeanläggningarnas inställning till vad en moderniserad och välfungerande kälksportanläggning skulle kunna betyda för turismen i kommunen och för den egna anläggningen har respondenterna fått ta ställning till ett antal påståenden. 1 betyder att man inte alls håller med om påståendet och 6 innebär att man håller med fullt ut.

En modern och väl fungerande Kälksportanläggning kommer betyda fler gästtätter vintertid i Ragunda.

6 svar

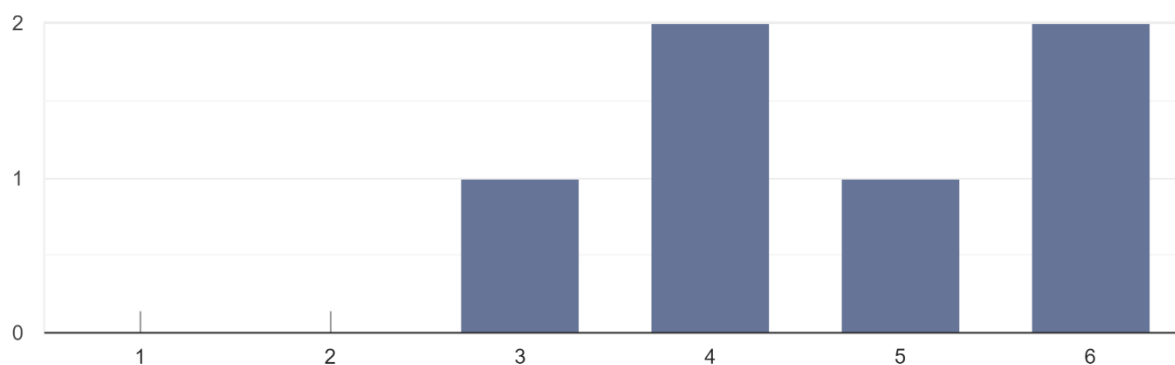
1 = Håller inte med

6 = Håller helt med

Undersökningen visar att boendeanläggningarna har en stark tro på att en väl fungerande kälksportanläggning i Hammarstrand kommer att betyda fler gäster vintertid till kommunen.

En modern och väl fungerande Kälksportanläggning kommer betyda fler gästtätter sommartid i Ragunda.

6 svar

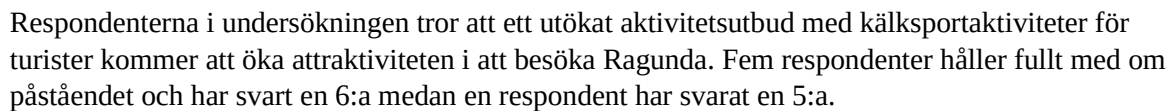

1 = Håller inte med

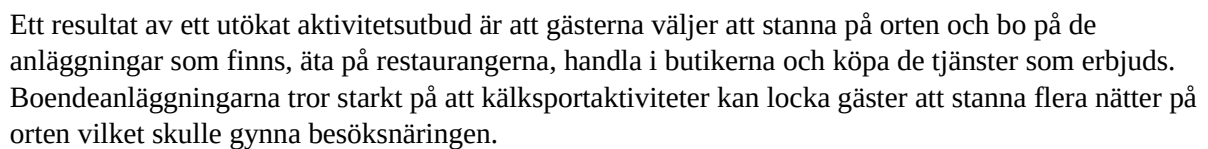
6 = Håller helt med

En majoritet av anläggningarna tror även att en väl fungerande kälksportanläggning kommer att betyda fler gäster i kommunen även sommartid.

6 svar

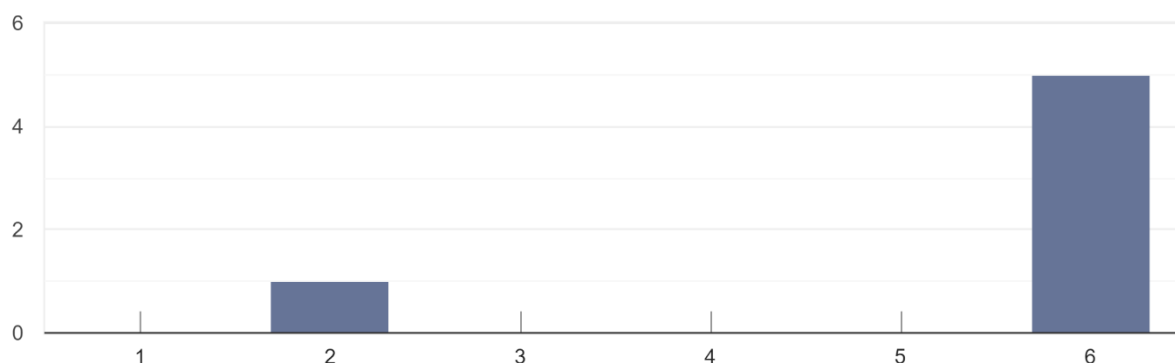

6 svar

Träningsläger och tävlingar skulle medföra en betydande ökning av gästnätter för boendeanläggningen.

6 svar

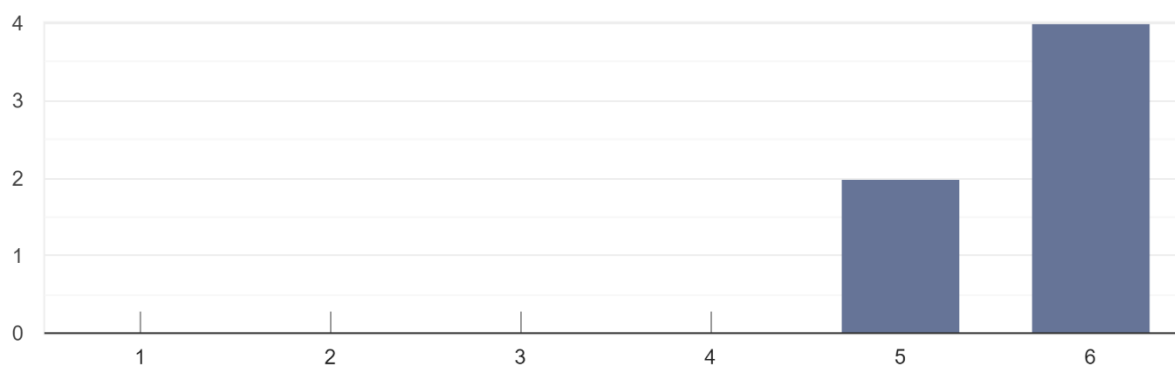
1 = Håller inte med

6 = Håller helt med

Fem av sex respondenter i undersökningen tror att träningsläger och tävlingar i källksportanläggningen kommer att leda till en ökning av antalet gästnätter på den egna boendeanläggningen. Det kan finnas en geografisk faktor i val av svarsalternativ som innebär att boendeanläggningar som ligger längre ifrån källksportanläggningen i lägre utsträckning tror att träning och tävling skulle medföra en betydande ökning av gästnätter för den egna anläggningen.

En modern och väl fungerande Källksportanläggning är viktig för utvecklingen av turismen i Ragunda.

6 svar

1 = Håller inte med

6 = Håller helt med

Det verkar råda konsensus hos de som besvarat undersökningen i att en moderna och välfungerande källksportanläggning är viktig för utvecklingen av turismen i Ragunda. Fyra av sex respondenter har angett en 6: a medan två respondenter har svarat en 5:a.

SLUTSATSER

Turismen är en basnäring i Jämtland Härjedalen. Besökare till regionens olika kommuner från Sverige, Skandinavien, Europa och resten av världen bidrar varje år till att skapa arbetstillfällen och skatteintäkter. Även till Ragunda kommun, även om det är den minst besökta av Jämtland Härjedalens

kommuner med sina 38 000 kommersiella gästnätter. Vilket motsvarar 1,5 procent av regionens totala antal gästnätter.

För att skapa turism behövs reseanledningar. Här behöver näringslivet, föreningslivet och kommunen i Ragunda tillsammans se över möjligheterna att utveckla reseanledningar som kan locka besökare att komma till och stanna ett par nätter i kommunen. Enskilda företeelser kan vara bra nog för att bli en reseanledning, men i Ragundas fall skulle en samverkan vara att föredra. En utveckling av Kullstabergets Aktivitetspark är en sådan möjlighet där ett stort antal aktiviteter, sommar som vinter, skulle kunna erbjudas på gångavstånd från flertalet olika boendeanläggningar.

Utöver den rent turistiska sidan av aktiviteterna skulle en modern och välfungerande källsportanläggning som kan erbjuda möjlighet till träning och tävling innebära en reseanledning i sig. En Juniorvärldscup skulle innebära runt 1 miljon i intäkter för näringslivet. Lägg därtill årliga träningsläger och nationella tävlingar.

Det finns ett antal boendeanläggningar i Ragunda kommun. Sex av dem deltog i den undersökning som genomförts inom ramen för projektet. Samtliga uppger att vintern utgör lågsäsong och att det är då behovet av fler gästnätter är som störst. En väl fungerande källsportanläggning skulle starkt kunna bidra till fler gästnätter, framför allt vintertid. Det tror även boendeanläggningarna som deltagit i undersökningen. Det råder stor konsensus bland boendeanläggningarna att en utveckling av Hammarstrands källsportanläggning är viktigt för utvecklingen av turismen i hela Ragunda kommun.

REKOMMENDATIONER

- Det bör jobbas aktivt med att skapa ett större utbud av reseanledningar till Ragunda kommun.
- Nya reseanledningar bör främst leda till ökat antal besök och gästnätter vintertid för att utjämna boendeanläggningarnas beläggning i lågsäsong.
- Nya reseanledningar som skapas bör vara unika i den mån att man främst inte försöker konkurrera med de reseanledningar som andra kommuner i regionen redan framgångsrikt erbjuder.
- Samverkan mellan boendeanläggningar, företag, föreningar och andra organisationer inom besöksnäringen (ex Jämtland Härjedalen Turism) bör stärkas lokalt och regionalt.
- Samverkan kring media och kommunikation för att lyfta fram Ragundas unika reseanledningar och locka besökare till kommunen.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Internet

Tillväxtverket

<https://tillvaxtverket.se/statistik/vara-undersokningar/resultat-fran-turismundersokningar/2021-10-14-turismens-arsbokslut-2020.html>

Jämtland Härjedalen Turism

Fakta om turismen 2021 – Samlad statistik från Jämtland Härjedalen: https://jht.se/wp-content/uploads/2021/06/TURISTFAKTA-2021_web.pdf

Ekonomifakta

<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Alla-lan/Jamtlands-lan/Ragunda/?var=17258>

Bergsportcenter

Isguide över Medelpad:

<https://www.bergsportcenter.se/onewebmedia/Isguide%20o%CC%88ver%20Medelpad%202.pdf>

27crag

<https://27crag.com/crag/hammarn>

A.9 MILJÖ OCH KLIMATFRÅGOR

INLEDNING

Varmare temperaturer till följd av klimatförändringar medför stora svårigheter att syssla med vinteridrott. I avsnittet A9 Miljö och Klimat ges en kort bakgrund av den övergripande miljöpolitiken i Sverige och dess mål. Vidare undersöks och presenteras klimatdata samt de förändringar som skett i klimatet de senaste 60 åren i Hammarstrandsområdet kopplat till temperatur, nederbörd och antal dagar med snötäckt mark.

I slutsatserna i detta avsnitt tas ställning till vilken typ av anläggning det i framtiden bör satsas på i Hammarstrand för att kunna bedriva regelbunden verksamhet på ett hållbart sätt.

BAKGRUND

Sveriges miljömål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Miljömålen är en viktig utgångspunkt för Sveriges nationella genomförande av FN:s Agenda 2030. Sveriges miljömål är ett miljömålssystem som består av ett generationsmål och 16 miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Miljömålssystemet antog av Sveriges riksdag 1999. Syftet med målen är att bidra till genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen.

Sveriges 16 miljökvalitetsmål: Källa: sverigemiljomal.se Illustratör: Tobias Flygare

Sveriges klimatmål

Begränsad klimatpåverkan är ett av de 16 miljökvalitetsmålen som antagits av riksdagen och innebär att den globala medeltemperaturökningen ska hållas långt under 2 grader Celsius. För att nå målet har riksdagen beslutat om etappmål för minskningen av Sveriges klimatpåverkan som innebär att Sverige

inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till år 2045. Därefter ska utsläppen vara negativa, dvs att halten växthusgaser i atmosfären ska minska.⁴⁹

Vikten av en minskning av medeltemperaturökningen kan inte nog understrykas för att öka förutsättningarna för att även i framtiden kunna bedriva vintersport även utanför fjällregionerna.

NULÄGE

När vi avser att studera klimatet handlar det om att titta på långsiktiga genomsnittliga väderdata för en specifik plats och period. Ofta är perioderna så långa som 30 år. Det kan handla om faktorer som temperatur, nederbörd, lufttryck, antal frostnätter med mera. Med väder menas hur förhållandena ser ut utomhus på en viss plats vid en given tidpunkt kopplat till parametrar som temperatur, molnighet och nederbörd.

För att olika sorters klimatuppgifter ska kunna jämföras måste värdena avse samma tidsperiod. Världsmetrologiska organisationen (WMO) har därför beslutat att statistiska värden som används för klimatbeskrivningar ska beräknas utifrån så kallade normalperioder som oftast sträcker sig över 30 år. Perioden 1961–1990 är den senaste fastslagna normalperioden och utgör den som jämförelser nu görs emot.

Temperatur

För att studera utvecklingen av temperaturer i Hammarstrand har data från SMHI:s mätstation i Krångede A använts. Den ligger närmast platsen för källsportanläggningen och på en liknande höjd.

Klimatdata visar tydligt att temperaturen stigit under samtliga månader december till april när normalperioderna 1961–1990 och 1991–2020 jämförs. Störst ökning har skett i januari då medeltemperaturen stigit med 3,1 grader. Under april månad är den genomsnittliga temperaturen inte på minussidan i någon av perioderna.

Mätstation: Krångede A	Normaltemperaturer		
Månad	Temperatur 1961–1990	Temperatur 1991–2020	Differens
December	-8,5	-6,1	2,4
Januari	-10,5	-7,4	3,1
Februari	-8,6	-6,9	1,7
Mars	-3,7	-2,5	1,2
April	1,7	2,8	1,1

Bild 1: Jämförelser i normaltemperaturer 1961–1990 och 1991–2020 för mätstation Krångede A.

Sett i ett nationellt perspektiv så sker uppvärmning över hela landet under samtliga fyra årstider. Den största temperaturökningen sker vintertid i norra Sverige med ökning på ca 1,5–3 grader. Störst ökning i Lapplandsfjällen och lägst längs kusten. Ökningen av hela Sveriges medeltemperatur närmar sig 2 grader. Motsvarande globala värde är ca 1 grad. Den starkare uppvärmningen i Sverige, med framför allt de norra delarna av Lapplandsfjällen, hänger samman med den starkare ökningen av temperaturerna vid polerna.

Medeltemperaturen förväntas fortsätta stiga i Sverige enligt SMHI:s klimatanalys.⁵⁰ Temperaturökningarna är starkt sammankopplade med ökade växthusgaser och kan vid seklets slut

⁴⁹ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/miljo-och-klimat/mal-for-miljo/>

⁵⁰ <https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/klimatindikatorer/klimatindikator-temperatur-1.2430>

vara så höga som 2–6 grader för landet i jämförelse med normalperioden 1961–1990 beroende på scenario. Men vintrarna förväntas även framöver vara den årstiden med störst variation i temperatur mellan enskilda år. Vi kommer således fortsatt uppleva vintrar som är både kallare och varmare än medelklimatet.

Nederbörd

Även för att studera nederbördens förändring över tid har data använts från SMHI:s mätstation Krångede A. Vid jämförelser av de två perioderna ökar nederbörden för månaderna december, januari och april men minskar för februari och mars. Totalt sett över de fem månaderna har nederbörden ökat med 0,6 mm.

Mätstation: Krångede A	Nederbörd		
Månad	Nederbörd (mm) 1960–1991	Nederbörd (mm) 1991–2020	Differens
December	38,6	39,9	1,3
Januari	33,0	34,9	1,9
Februari	26,0	23,7	-2,3
Mars	26,8	25,0	-1,8
April	27,8	29,3	1,5

Bild 2: Jämförelser i nederbörd 1961–1990 och 1991–2020 för mätstation Krångede A.

Totalt sett i Sverige har nederbörden ökat från att ligga strax under 600 mm per år till att nu sällan understiga 600 mm per år. Nederbörden förväntas fortsätta öka. I slutet av seklet med så mycket som 20–60 % i förhållande till perioden 1960–1991, beroende på scenario. Den förväntas öka under samtliga årstider men mest under vintern och i landets norra delar. Nederbörden varierar mycket från år till år och årstid till årstid. Det gör att spannet för möjliga utvecklingar i framtiden blir brett.⁵¹

Snötäckt mark

En viktig indikator för att mäta årstidernas utbredning och klimatets förändring är antal dagar med snötäcke. Sverige är ett avlångt land med stora variationer i snötäckets utbredning mellan norr och söder. Men även mellan väst och öst där fjällregionerna håller snö betydligt längre än kustlandskapet. Exempelvis var vintern 2019/2020 den kortaste snösäsongen i hela landet utom Norra Norrland där det var den längsta sedan 1994/1995.

Grafen nedan visar antalet dagar med snötäckt mark i området Södra Norrland, vilket innefattar Hammarstrand. Referensperioden utgörs av perioden 1961–1990. Blå staplar visar år där antalet dagar med snötäckt mark överstigit referensperioden och röda staplar visar år där antalet dagar med snötäckt mark understiger referensperioden. Den svarta kurvan är en utjämnad kurva som motsvarar medelvärdet under 10 år.

För området Södra Norrland har vintersäsongens längd minskat kraftigt sedan 1980-talet. Sedan vintern 1999/2000 är det endast en enda som haft fler dagar med snötäckt mark än referensperioden.

⁵¹ <https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/klimatindikatorer/klimatindikator-nederbord-1.2887>

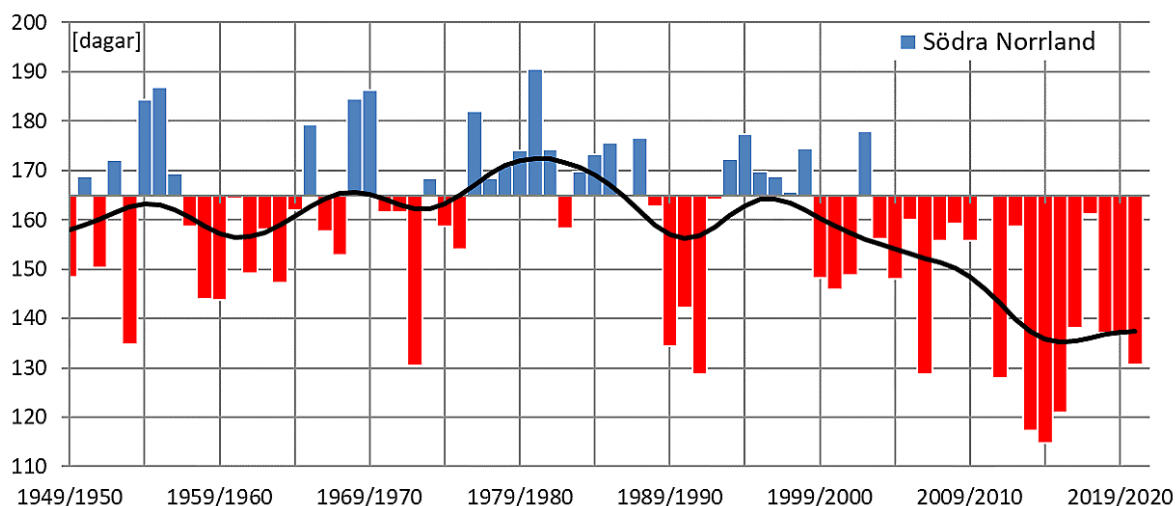

Bild 3. Antal dagar med snötäckt mark i Södra Norrland. Källa: smhi.se

Även om klimatdata visar ökad nederbörd under flera av vintermånaderna krymper alltså antalet dagar med snötäckt mark avsevärt fort. En förklaring kan vara den stigande temperaturen och de kraftiga fluktuationer i temperaturer från en dag till en annan vilket innebär att nederbörd nödvändigtvis inte faller som snö vintertid utan även kan komma i form av regn.

SLUTSATSER

En byggnation av en moderna artificiell källsportanläggning kommer att innebära en direkt påverkan på den miljö där anläggningen placeras. Även om det funnits en anläggning på platsen innan. För att grundligt utreda och få en helhetssyn av den miljöpåverkan byggnationen av en ny anläggning kan medföra bör en extern konsult kopplas in för att genomföra en miljökonsekvensbeskrivning. Detta bör göras i ett tidigt skede av processen.

Medeltemperaturerna stiger. I Sverige och i resten av världen. Mest på vinterhalvåret och i områdena kring polerna. En långsiktig satsning på en idrottsanläggning för vinteridrott måste därför ha möjlighet att hjälpa vintern på traven och artificiellt skapa kyla. Även om den är placerad i landets mellersta delar. Det kommer bli svårt för vinteranläggningar utan artificiell snö och is att med säkerhet kunna genomföra tävlingar, träningar och andra arrangemang då temperaturer och nederbörd blir alltmer nyckfull.

Nederbörd, som regn eller snö, i en anläggning med artificiell is för källsport innebär mer jobb då isen påverkas i hög grad och därmed möjligheterna att nyttja anläggningen. För att möta nuvarande och i framtiden potentiellt större mängde nederbörd bör anläggningen täckas med tak för att minska driftskostnader och säkerställa nyttjande.

Isens direkta exponering för solen, speciellt på vårvintern, är också en begränsande faktor för nyttjandet av anläggningen. Att kunna skydda banan med smarta solskyddslösningar för att på så vis undvika direkt solljus på isen kommer att öka isens livslängd, sänka energikostnader och spara arbetstid.

En framtida anläggning i Hammarstrand behöver ta hänsyn till senaste teknik för att minska sin klimatpåverkan och bidra till en hållbar utveckling mot miljö kvalitetsmålen. Exempelvis genom att hitta byggmetoder som isolerar isen från värme utifrån samtidigt som den behåller kylan för minskad energiåtgång. Att hitta metoder för att själv skapa energi till anläggningen i form av solceller kan också vara en möjlighet.

REKOMMENDATIONER

Projektledningen för Projekt Källsport Hammarstrand lämnar följande förslag och rekommendationer:

- att med extern konsultmedverkan, genomföra en miljökonsekvensbeskrivning innan byggnation av en moderna artificiell källsportanläggning enligt beskrivning under kapitel A1.
- att en framtida artificiell källsportanläggning byggs och drivs så att klimatpåverkan går i linje med miljökvalitetsmålen.
- att en framtida anläggning i Hammarstrand ska eliminera riskerna för ett begränsat användande av anläggningen på grund av redovisade klimatförändringar, till exempel nederbörd som regn eller snö, temperaturförändringar över tid, samt isens direkta exponering för solen.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Internet

Regeringen

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/miljo-och-klimat/mal-for-miljo/>

SMHI

<https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/klimatindikatorer/klimatindikator-temperatur-1.2430>,

<https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/klimatindikatorer/klimatindikator-nederbord-1.2887>

A.10 INVESTERINGAR

BAKGRUND

Det investeringsbehov som framkommit under aktivitet A1 ligger till grund för den bakgrund och nuläge, framtida omfattning, slutsatser och de avslutande rekommendationer som projektledningen med denna förstudies slutdokumentation redovisar. Särskilt påtalas uppdraget om framtida övergripande investeringsbehov, samt finansieringsstrukturer och möjliga vägar till finansieringslösningar.

NULÄGE

Nuläget är att denna förstudie genomförs under perioden 2021-03-29 – 2022-03-31. Syftet är bland annat att göra en utredning kring vilka förutsättningar som kan finnas för att senare genomföra ett mer omfattande utvecklingsarbete kring Hammarstrands källsportanläggning. Nuläget är också att Hammarstrands Rodelklubb, under projektperioden, påbörjat en utveckling av föreningen med inriktning att matcha en framtida utvecklingsprocess, mer om detta beskrivs i Aktivitet A2.

Projektledningen har också behandlat uppdraget utifrån att sondera och bearbeta frågor som berör markavtal, nyttjanderätt och dispositionsmöjligheter. I detta sammanhang har ägarfrågor belysts mer ingående i olika organisationsformer till exempel aktiebolag och ideell förening. Detta redovisas mer ingående i Aktivitet A.1.

Ur samtal och diskussioner framkommer att ägarfrågorna har stor betydelse utifrån framtida utvecklingsstrategier och därmed möjligheterna till att finna olika finansieringslösningar. I sammanhanget har också frågan om arrendeavtal och ägarfrågor kring mark och byggnationer behandlats.

Förstudien har under Aktivitet A.10 slutligen inriktats på fortsatt fastighetsägarande av Kullstaberget i Hammarstrand AB. Annan intressent har förekommit då fastigheten Hammaren 7:1 varit aktuell för försäljning under 2021. Vid eventuell annan intressents övertagande har också diskuterats möjligheterna av och dennes intresse för annan finansiering.

Avgörande fråga har nu blivit vilka finansieringsmöjligheter som finns för en ideell förening att investera och äga gjorda investeringar över tid, och över eventuella framtida skiftande ägarförhållanden av nämnda fastighet Hammaren 7:1. I detta sammanhang ingår också behovet av att Hammarstrands Rodelklubb i närtid förhandlar med fastighetsägaren om att upprätta ett förtydligande av nu gällande arrendeavtal.

Insatser som gjorts

Projektledningen har under projektperioden samtalat med olika tänkta bidragsgivare och på olika sätt undersökt vilka möjligheter som finns för att finna en finansiering av de investeringsbehov som redovisas under Aktivitet A.1. Dessa presumtiva givare redovisas i grupperna: bidrag/projektstöd, näringsliv, privatpersoner och forskning/utveckling.

Framtida övergripande investeringsbehov

Utredningen enligt Aktivitet A1 visar på ett större investeringsbehov under en flerårsperiod. Utgångsläget i vårt fall är att en ideell organisation, Hammarstrands Rodelklubb, är sökande av

förekommande projektstöd. Bidragsansökningar omfattas oftast av ett stort regelverk och är till stor del hemmahörande i offentliga organ. Nedan följer en redogörelse för olika finansieringsstrukturer, vilka ligger till grund för våra slutsatser och rekommendationer.

Speciellt noteras att flertalet bidragsgivare, utifrån fastställd projektkostnad, också ställer krav på medfinansiering av annan part eller eget kapital.

Vägar till finansiering av en ny anläggning - Finansieringsstrukturer

Finansieringsstruktur	Bidragsgivare	Omfattning/Inriktning
Bidrag/Projektstöd	Region Jämtland Härjedalen	Regional utveckling - Stöd till idrotts- och rekreationsinfrastruktur
	Riksidrottsförbundet	Anläggningstöd
	Allmänna arvsfonden	Lokalstöd
	Länsstyrelsen Jämtland	Bygdemedel
	Leader 3sam	Lokala utvecklingsprojekt som tillför bygden något nytt.
	Sparbanksstiftelsen Jämtlands län	Allmän nytta inom bygden
	Jordbruksverket	Investeringsstöd för fritids- och idrottsanläggningar
Näringsliv	Lokala partners	Reklam, synlighet och kännedom. Tillhandahålla produkter, tjänster och upplevelser.
	Regionala partners	
	Nationella partners	
Privatpersoner	Crowdfunding	Allmän finansiering
	Andra typer av ideella insatser	Ideellt arbete
Forskning och utveckling	Peak Innovation/Cold Tech	Testmiljöer
	Mittuniversitetet	Byggtekniker
		Klimatlösningar

BIDRAG/PROJEKTSTÖD

Ur gruppen redovisar vi sju tänkbare givare av bidrag/projektstöd. Vårt utredningsuppdrag – Kälksport Hammarstrand, är ett projekt inom Leader 3sam.

Region Jämtland Härjedalen: Regional utveckling - Stöd till idrotts- och rekreationsinfrastruktur

Stödets syfte

Att stödja utvecklingen av ny eller uppgradering av befintlig idrottsinfrastruktur eller multifunktionell rekreationsinfrastruktur. Multifunktionell rekreationsinfrastruktur är anläggningar som ska kunna fylla flera funktioner, för kulturella aktiviteter och rekreation.⁵²

⁵² Regional utveckling är den del av Region Jämtland Härjedalen som arbetar med att samordna och effektivisera det regionala utvecklingsarbetet. Den *nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft* ska vara vägledande för alla som arbetar nationellt eller regionalt för regional tillväxt.

Vem kan söka projektstöd?

Projektstöd kan sökas av olika aktörer, både privata och offentliga.

Vad kan man söka projektstöd till

Regionens uppgift är att tillvarata möjligheter och främja utvecklingen inom en rad viktiga områden, till exempel kompetens och utbildning, näringsliv, livsmiljö och attraktion samt infrastruktur.

Så mycket stöd kan du få

Stödet är utformat som medfinansiering vilket får lämnas för utgifter för anställning av personal och övriga utgifter för att starta, genomföra och avsluta projekt.

Region Jämtland Härjedalens medfinansiering kan maximalt utgöra 50% av projektets totala finansiering. Någon övre beloppsgräns anges inte.

Så söker du stödet

Ansökan ska ge en bakgrund till projektet, beskriva syftet och målsättningarna samt innehålla en aktivitetsplan och kostnads- och finansieringsbudget. Vid handläggning bedöms aktivitetsinnehållet i relation till projektets syfte och mål (effektlogiken), projektägarens genomförandekapacitet, kostnadseffektiviteten med mera.

Skicka din ansökan via Min ansökan www.minansökan.se

Projektbanken

Det pågår en mängd projekt av regional medfinansiering varav några också har finansiering från EU:s program. I den nationella projektbanken kan du söka information om beviljade projekt.

Bedömning och regional prioritering

Stöd till infrastruktur som aktivt bidrar till att öka möjligheterna för hållbar besöksnäring med året-runt-turism prioriteras. Infrastrukturen ska vidare bedömas vara av avgörande betydelse för destinationens utveckling.

Riksidrottsförbundet: stöd till anläggningar och idrottsmiljöer

Stödets syfte

RF:s stöd till anläggningar och idrottsmiljöer är en del av Idrottsrörelsens nya stödsystem vars syfte är att utveckla verksamheten så att barn och unga i åldern 7 – 25 år väljer att idrotta i förening och stimuleras till ett livslångt idrottande i föreningsidrotten.⁵³

Vem kan söka stöd

Ideell förening som är medlem i ett specialidrottsförbund (SF) anslutet till RF har rätt att erhålla anläggningsstöd i enlighet med vad som anges nedan. Därutöver har föreningar som tillhör ett idrottsförbund som har ett av RS godkänt samarbetsavtal med SF samma rättighet.

Vad kan man söka till

RF:s stöd till anläggningar och idrottsmiljöer ska bidra till att skapa nya idrottsmiljöer som genererar fler idrottsaktiviteter för barn och ungdomar.

⁵³ RF vill att det ska finnas ett rikt utbud av idrottsanläggningar och idrottsmiljöer som är tillgängliga och välkomnande för alla i samhället. För att bidra till det och att skapa nya och bättre aktivitetsytor och idrottsmiljöer för barn och ungdomar finns RF:s stöd till anläggningar och idrottsmiljöer.

Så mycket kan du få

Riksidrottsförbundets regelverk belyser olika bidragsstöd under följande avsnitt:

- Stöd till nya aktivitetsytor, mindre projekt (stöd kan beviljas upp till och med 400 000 kr)
- Stöd till nya aktivitetsytor, större projekt (stöd över 400 000 kr kan beviljas)
- Stöd till energi-/miljöprojekt
- Stöd till renovering
- Stöd utrustning för parasport
- Stöd till speciella anläggningssatsningar (endast SF kan söka)

Under respektive avsnitt belyses stödberättigade projekt, avgränsningar och ekonomi.

Stöd till speciella anläggningssatsningar kan högst uppgå till 2 000 000 kr per projekt och det finns ett riktmärke att inte bevilja stöd som är större än 50 procent av projektets totala investeringssumma.

Stöd till nya aktivitetsytor, större projekt kan som lägst uppgå till 400 001 kr per projekt och får maximalt utgöra 30 procent av investeringskostnaden. En utbetalningsplan görs utifrån en samlad bedömning av ansökan och maximalt 75 procent av beviljat stöd utbetalas initialt, medan återstoden utbetalas när slutrapporten godkänts av RF.

Så söker du stödet

Ansökan om stöd till nya aktivitetsytor, mindre projekt, görs i IdrottOnline. En beskrivning av projektet ska bifogas ansökan. Beskrivningen ska innehålla vad de nya aktivitetsytorna består av och på vilket sätt de nya aktivitetsytorna ökar möjligheterna att generera fler idrottsaktiviteter för barn och ungdomar.

Ritningar och/eller arbetsbeskrivning, samt karta med fastighetsbeteckning ska bifogas ansökan. En investeringskalkyl och finansieringsplan ska bifogas ansökan i enlighet med ovan. Offerter ska lämnas in på begäran av RF-SISU distriktet.

Föreningens senaste årsredovisning (verksamhetsberättelse med ekonomisk redovisning) samt en kopia på underskrivet styrelseprotokoll eller protokollsutdrag som visar fattat beslut om ansökan, ska lämnas in på begäran av RF-SISU distriktet.

Allmänna arvsfonden

Syfte

Allmänna arvsfonden har till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för målgrupperna barn, ungdomar, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.⁵⁴

Förutsättningar för stöd

Stöd får lämnas till en verksamhet som är utvecklande för någon av Allmänna arvsfondens målgrupper och som har förutsättningar att främja målgruppen även efter det att stödet ur fonden har upphört. Stöd får inte lämnas till en organisations löpande verksamhet.

Vad kan man söka till

Stöd får lämnas för ny-, till- eller ombyggnad av lokaler, anläggningar samt utrustning i anslutning därtill, om lokalerna eller anläggningarna ska användas för verksamhet som uppfyller kriterierna enligt förutsättningar för stöd, se ovan.

⁵⁴ De arv Arvsfonden förvaltar möjliggör att cirka fyrahundra projekt över hela landet får ekonomiskt stöd varje år. Under de senaste tio åren har över fem miljarder kronor fördelats till drygt 1700 utvecklingsprojekt i civilsamhället. Projekten är i alla storlekar och spridda över hela landet. Det gemensamma är att projekten är av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning.

Arvsfonden har fyra målgrupper

För att få pengar ur Arvsfonden måste projektet inkludera minst en av de fyra målgrupperna.

Arvsfondens målgrupper är:

- barn 0–11 år
- unga 12–25 år
- äldre över 65 år
- personer med funktionsnedsättning oavsett ålder.

Vem kan söka

Stöd får lämnas endast till en organisation som bedriver ideell verksamhet. Om det finns särskilda skäl, får stöd lämnas även till en offentlig huvudman.

Så mycket kan du få

Anges ej i underlagen.

Ansökningsperiod

Tar löpande emot och bedömer ansökningar under hela året. Arvsfondsdelegationen tar beslut om nya projekt sex gånger per år.

Bygdemedel Jämtlands län - Länsstyrelsen Jämtlands län

Syfte

I Jämtlands län går det att söka bygdemedel ur en **allmän fond och en näringslivsfond**. Ur den allmänna fonden är det främst ideella föreningar som kan söka pengar för investeringar och projekt som syftar till allmän nytta inom bygden.⁵⁵

Vem kan söka bygdemedel?

Vem kan söka bygdemedel? Registrerade organisationer som är öppna för alla och har ett organisationsnummer kan söka bygdemedel, till exempel bygdegårds-, hembygds- och idrottsföreningar eller andra föreningar som verkar i bygden.

Vad kan man söka till

- driftkostnader för byggnader
- inköp av möbler och andra lösa inventarier
- drift eller underhåll av fordon
- investeringar som kan behöva fortsatta bidrag
- investeringar som redan är genomförda
- egen arbetstid

Så mycket kan du få

Anges inte i underlaget

Så söker du stödet

Ansökningar om bygdemedel för allmänna ändamål handläggs av Länsstyrelsen, och de berörda

⁵⁵ Bygdemedel, även kallat bygdeavgiftsmedel, är ersättning till bygder som blivit berörda av utbyggnaden av vattenkraft. Enligt vattendomar betalar vattenföretagen in bygdemedel till Länsstyrelsen, som är den myndighet som har till uppgift att förvalta pengarna. Bygdemedlen i Jämtlands län uppgår till drygt 30 miljoner kronor per år.

kommunerna är remissinstans. Ansökningarna hanteras i ansökningsomgångar, för närvarande en gång per år med sista ansökningsdatum 31 oktober. Ansökan via e-tjänst (Länsstyrelsen Jämtland).

Leader 3sam

Syfte

EU introducerade Leadermetoden redan 1991 för att skapa lokalt engagemang och inflytande. Metoden bygger på samarbete mellan olika sektorer och aktörer i ett område utifrån lokala initiativ och förutsättningar. Ett Leaderprojekt ska ge en positiv verkan på lokalsamhället och nyttan ska tillfalla området. Målet syftar till att stärka ungdomars deltagande, inflytande, kreativitet och uppmuntra fler unga människor, oavsett ursprung, att engagera sig i landsbygdens utveckling.⁵⁶

Finansiering

Leader finansieras främst från EU:s Landsbygdsfond. Pengarna kommer således från EU och svenska staten med medfinansiering från Region Jämtland Härjedalen, Ragunda kommun och Strömsunds kommun.

Vem kan söka?

Organisationer kan söka projektstöd. Vanligtvis söker föreningar stöd men även offentliga organisationer samt företag kan söka projektstöd.

Vad kan man söka projektstöd till?

Projektstöd kan sökas för lokala utvecklingsprojekt som tillför bygden något nytt. Stöd ges inte till underhåll och löpande kostnader. Nyttan av projektet ska tillfalla dem som lever och verkar i Leader 3sams område. Kostnaderna kan vara lön, köpt tjänst, investeringar samt övriga kostnader som leder projektet framåt mot ett bestämt mål.

Så mycket kan du få

Vi utgår ifrån de lokala behoven och tillsammans med sökande organisation jobbar vi fram en rimlig och realistisk budget. Med andra ord börjar vi inte med att prata pengar utan vi inleder med att prata utvecklingsbehov och nyttan av det som man vill utföra.

Så söker du stödet

Vi tar löpande emot intresseanmälningar och ansökningar. Själva ansökan ska göras med e-legitimation på Jordbruksverkets hemsida men sökande ska ta kontakt med oss först för rådgivning och vägledning i hur ansökan går till och vilka villkor som gäller.

Kan er idé bli ett Leaderprojekt

Det finns ingen färdig form för exakt vilka idéer som kan bli ett Leaderprojekt. Har ni en utvecklingsidé och vill söka stöd för att genomföra den så är det bra att veta att Leader 3sams nu gällande utvecklingsstrategi har fem olika insatsområden och er projektidé måste ha en tydlig koppling till något av dessa för att beviljas finansiering.

- Attityder & engagemang
- Utveckling av näringsliv & arbetsmarknad
- Infrastruktur, boende & mötesplatser
- Gröna näringar, vatten & miljö

⁵⁶ Leader 3sam 2.0 är en ideell förening med verksamhet i Strömsund och Ragunda kommuner. Föreningen arbetar med landsbygdsutveckling enligt Leadermetoden och kan stötta lokala organisationer med projektstöd. Arbetet bedrivs också i ett partnerskap mellan näringslivet, ideella och offentliga parter. Finansiering sker via svenska staten och Europeiska jordbruksfonden

- Hållbar turismutveckling

När kan man lämna in ansökan?

Man tar löpande emot intresseanmälningar och ansökningar.

Sparbanksstiftelsen Jämtlands län

Syfte

Sparbanksstiftelsen ska verka för att sparbanksrörelsens grundläggande värderingar bevaras och utvecklas. Vid sidan om syftet att främja sparsamhet får stiftelse även främja näringsliv, forskning, utbildning, idrott och eller kultur inom verksamhetsområdet.⁵⁷

Vem kan söka

Syftet skall tillgodoses genom utdelning av kontanta bidrag till fysiska eller juridiska personer ur avkastningen på stiftelses förmögenhet.

Vad kan man söka till?

I syfte att stödja den regionala utvecklingen kan Sparbanksstiftelsen Jämtlands län ge ekonomiska bidrag till olika verksamheter i Jämtlands län – Regional utveckling.

Bidragsgivningen är framåtsyftande och skall bidra till att stärka utvecklingen i Jämtlands län.

Bidrag till ideella föreningar/organisationer för att stödja verksamhet som företrädesvis riktar sig till ungdom inom länet.

Området idrott inom vilket anslag kan beviljas

- ledarutveckling, ledarrekrytering
- stöd till speciella projekt såsom integration, ungdomsverksamhet etcetera
- utveckling av verksamhetsformer & projekt för stimulans av fysisk aktivitet.
- events av nationell omfattning med syfte att stärka besöksnäringen.
- Tävlingsverksamhet av lägst nationell omfattning

Så mycket kan du få

Anges ej i underlaget.

När kan man söka

Stiftelsens bidragspolicy ligger till grund för all bidragsgivning vid två fastställda ansökningstillfällen: 1 mars och 1 september

Så söker du stödet

Kontrollera att ändamålet med ansökan stämmer med stiftelsens bidragspolicy.

Fyll i huvudblanketten och sänd den till Sparbanksstiftelsen Jämtlands län, Box 358, 831 25 Östersund.

⁵⁷ Sparbanksstiftelsen Jämtlands län är en av aktieägarna i Swedbank och tillsammans med 10 övriga Sparbanksstiftelser i landet äger och förvaltar vi aktier i Swedbank AB. Stiftelsens tillgångar består i huvudsak av aktieinnehav i Swedbank AB samt räntebärande papper. Avkastningen på tillgångar används till att driva verksamheten.

Sparbanksidén

Sparbanksidén handlar om ekonomisk och social hållbarhet – att skapa förutsättningar och drivkrafter för en positiv samhällsutveckling.

Jordbruksverket: - Investeringsstöd för fritids- och idrottsanläggningar

Syfte

Du kan få projektstöd om du investerar i anläggningar för idrotts- och fritidsaktiviteter eller i samlingslokaler. Syftet med stödet är att skapa och behålla anläggningar för idrotts- och fritidsaktiviteter och att stärka idrott och gemenskap på landsbygden i Sverige.⁵⁸

Vem kan få stöd?

Myndigheter, kommuner, regioner, företag, föreningar och andra organisationer kan få stödet.

Det kan du få stöd för

Du kan få stöd om du investerar i anläggningar för idrotts- och fritidsaktiviteter eller i samlingslokaler.

Villkor för stödet

I vissa fall finns det krav på att en annan offentlig aktör går in med pengar för att finansiera projektet. Det kan till exempel vara kommunen, regionen eller länsstyrelsen.

Så mycket stöd kan du få

Du kan få stöd för upp till 90 procent av de utgifter som ger rätt till stöd. Utgifterna måste vara 100 000 kronor eller mer för att du ska kunna få stöd.

Så söker du stödet

Du söker stödet i Jordbruksverkets e-tjänst.

Slutredovisning av projektet

Alla projekt måste vara avslutade och slutredovisade i e-tjänsten senast den 5 april 2025.

Informera om projektet och använd rätt EU-logotype.

Pengarna till det här stödet kommer delvis från EU.

Resten av stödet kommer från svenska staten.

När du får EU pengar måste du informera om projektet

ditt projekt och du måste tala om att pengarna delvis

kommer från EU. EU-logotyperna består av EU-flaggan tillsammans med en text. EU-logotypen ska alltid vara synlig och ha en framträdande plats.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden

NÄRINGS LIV

Lokala partners

Som lokal intressegrupp inom sektorn näringsliv kan nämnas – Företagarna Ragunda. I denna grupp kan frågan om Hammarstrands kälksportanläggning diskuteras. Vilken betydelse har en framtida utveckling av anläggningen för Ragunda/Hammarstrand och dess näringsliv? Vilka samverkansfrågor kan lyftas fram? Kan avtal om lokalt partnerskap bli aktuellt? Frågorna kan bli många. Ett intressant

⁵⁸ Jordbruksverket, formellt Statens jordbruksverk, är en svensk förvaltningsmyndighet inom jordbruksområdet och därtill knuten landsbygdsutveckling med uppgift att arbeta för en hållbar utveckling, ett gott djurskydd, ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet och en livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna. Myndigheten sorterar sedan 1 januari 2014 under Näringsdepartementet.

område för källklubben att undersöka vidare. Företagarna Ragunda är en av 250 lokalföreningar inom riksorganisationen Företagarna.

Styrelseordförande är Jonas Amrén. Ett stort grattis till Carola Nilsson som 2021 utsågs till Årets företagare i Ragunda. Carola är anställd på Hotell Hammarstrand.

Regionala partners

På regional nivå finns Företagarnas kontor för Jämtland-Härjedalen, vilken är en knutpunkt och stödfunktion för föreningarna i regionen. Uppdraget är att tillvarata näringslivets och medlemsföretagens intressen i samarbete med kommuner, myndigheter och allmänheten.

Genom ett brett nätverk utvecklas också möjligheter till regionala samverkansformer. Ibland kan också nätverket ha sin grund i att företagare även har ett intresse och engagemang inom idrottens ideella sektor. En innovativ framtid kan växa fram kring forskning och utveckling. Nya regionala strukturer kan utvecklas och därmed samverkan av olika partners.

Nationella partners

Inom idrotten förekommer omfattande nationella partners- och samarbetsavtal. Svenska Friidrottsförbundet redovisar 10 partners som man samverkar med. Bland dessa är Bauhaus huvudsponsor för Friidrottsförbundet.

I takt med en framtida utveckling av kälksporten i Hammarstrand och övriga Sverige, bör frågan om samverkansavtal aktualiseras inom Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundet (SweSports).

PRIVATPERSONER

Crowdfunding

Gräsrotsfinansiering, folkfinansiering eller massfinansiering är en modern metod för att finansiera projekt eller idéer. Det sker genom att söka forskottsbetalning från intressenter, ofta via internetbaserade system, och är en sorts insamling av pengar, en allmän finansiering.

Tips för ett lyckat Crowdfunding projekt:

- Gör en affärsplan och en budget
- Sätt upp ett tydligt mål
- Lägg tid på att göra en bra presentation
- Sprid information om ditt projekt
- Håll kontakten med dina finansiärer
- Distans- och hemförsäljningslagen

FORSKNING OCH UTVECKLING

Forskning och utveckling (ofta förkortat FoU eller F&U) är ett samlande begrepp inom framför allt näringslivet för verksamhet som syftar till att producera kunskap. Sverige är ett av världens mest innovativa länder. Forskning & utveckling samt innovation är bärande delar av Sveriges tillväxt- och utvecklingsstrategier. 2020 års rapport från FN:s immaterialrättsorganisation WIPO placerar Sverige på en mycket stark andraplats över de mest innovativa länderna i världen.

Testmiljöer

Några av de fysiska testmiljöer vi kan erbjuda ska ses mot en kallare klimat. Detta klimat utgår från jordens naturliga reglering av väder och temperatur. Men, dessa testmiljöer påverkas även av människans påverkan på naturen. Vi är nu inne i en period där klimatbalansen rubbas och klimatutvecklingen går mot en varmare period, vilket innebär att förutsättningarna för att bygga en kälkbana på s.k. naturliga grunder, försvåras. Mer om detta redovisas under Aktivitet A9 Miljö- och klimatfrågor.

Frågan är vad en kälkbana byggd på gammal teknik, kan erbjuda för alternativa testmiljöer i framtiden. Svaret vi kommit fram till är att inga sådana miljöer kan komma att erbjudas i en bana uppbyggd på gammal teknik. Osäkerheten om kontinuerlig kyla är för stor.

Klimatreglering på konstgjord väg, /konstfrysning/ erbjuder större möjligheter till olika testmiljöer. Dessa måste då främst utgå ifrån att det kylda elementet är ett sluttande plan. Alternativa vågräta alternativ kan byggas upp om ekonomiska förutsättningar finns.

Projektledningen har samtalat kring testning av utvecklade produkter inom alla kälksportens områden. Vi har också under projektperioden haft samtal med Peak Innovation i Östersund, en organisation som verkar för innovativa lösningar för företagsutveckling i Jämtland. De erbjöd deltagande i en förstudie kring olika testmiljöer i kallt klimat – Cold Tech.

Projektledningen tyckte erbjudandet var intressant, men avböjde fortsatt medverkan på grund av att Cold Tech studiens fortsättning, låg bortom detta projekts slutförande den 31 mars 2022.

Detta hade annars varit en intressant fråga för framtida totalfinansiering av en nyutvecklad kälkanläggning i Hammarstrand.

Byggtekniker – Konstbanor anpassade till terräng och klimat

Intresset för kälksporten i Sverige skulle kunna öka betydligt om tekniken att bygga och kyla enkla banor utvecklades. En kort testbana, som även hålls öppen för allmänheten, öppnar möjligheter för forskning och utveckling inom området. Kostnaden att bygga och driva en fullskalig kälksportanläggning blir hög oavsett vilken teknik som används. Därför bör kälkanläggningar i Sverige förse med konstfrysning så att en kontinuerlig issäsong garanteras.⁵⁹

För konstfrysning krävs omfattande investeringar som också ska ställas mot ökad samhällsnytta där investeringar också ska ses mot fleråriga livscykler. Se även Aktivitet A 1.

Klimatlösningar

Utförligare underlag redovisas under Aktivitet A9 Miljö- och klimatfrågor. För att överbrygga klimatets påverkan på miljön krävs investeringar i större omfattning. I detta sammanhang vill projektledningen påtala vikten av samverkan mellan olika presumtiva givare av projektstöd.

Mer underlag redovisas även under Aktivitet A.1 av framtida anläggning. Genom samtidig anpassning till modern energiteknik kan investeringskostnader och framför allt driftkostnader bli hanterbara så långt möjligt är. Ett omfattande administrativt arbete, troligtvis också över en flerårig utvecklings cykel.

⁵⁹ Fransson, Lennart; *Rodelbanor anpassade till terräng och klimat*; Tekniska högskolan i Luleå, avdelningen för konstruktionsteknik, maj 1992 sid 9.

SLUTSATSER

- Kostnaderna är omfattande. Kan bli svårt att få ihop hela projektbudgeten för genomförande vid ett tillfälle.
- Bidragsansökningar är oftast förenat med krav på medfinansiering från andra parter.
- Tidsaspekten vid bidragsansökningar är mycket varierande, likaså handläggningstider vilka kan bli långt utdragna.
- Frågan om eget kapital som medfinansiering kan bli aktuell
- Frågan om kompletterande lånefinansiering kan bli aktuell. Kapitaltjänstkostnader tillkommer i driftbudgeten.
- Flera bidragsprojekt är inriktade mot målgruppen barn- och unga.
- Föreslås att begreppen syfte och målsättning tydliggörs i Hammarstrands Rodelklubbs framtida projektplaner.
- Förutsättningar för samverkan kring Kullstaberget bör utredas. Detta kan ha betydelse för framtida projekt- och investeringsplaner samt för övriga samordningsvinster.

1. REKOMMENDATIONER

Projektledningen för Projekt Kälksport Hammarstrand lämnar följande förslag och rekommendationer:

2. att den fortsatta utvecklingen av kälksportanläggningen i Hammarstrand bedrivs i ett flerårigt perspektiv 2022–2026.
3. att Hammarstrands Rodelklubb upprättar en projektplan för utveckling av kälksporten i Hammarstrand.
4. att en officiell karta med fastighetsbeteckning Hammaren 7:1 tas fram.
5. att ritningsunderlag för kälkbanor (konstbana och naturbana) tas fram.
6. att ett tydligare arrendeavtal med markägare arbetas fram i närtid inkluderande frågor om ägande av byggnader kring kälksportanläggningen.
7. att inhämta markägarens godkännande utifrån presenterad projektplan.
8. att eventuella övriga tillstånd listas och utreds i ett tidigt skede.
9. att eventuella samverkansfrågor med Kullstaberget i Hammarstrand AB, initialt får en genomlysning. Detta kan ha betydelse för framtida projekt- och investeringsplaner samt för övriga samordningsvinster.
10. att en arbetsbeskrivning tas fram.
11. att en investeringskalkyl och finansieringsplan arbetas fram.
12. att projektet och alla beslut är väl förankrade i Hammarstrands Rodelklubbs olika organ.
13. att Hammarstrands Rodelklubb undersöker förutsättningar för ett namnbyte av klubben där namnet kälksport träder fram, vilket är mer inkluderande av de olika verksamhetsgrenar som klubben är ansvarig för och bedriver i kälksportanläggningen.
14. att syfte och målsättning tydliggörs i Hammarstrands Rodelklubbs framtida projektplaner.
15. att nödvändiga tillstånd klarlägges.
16. att Hammarstrands Rodelklubb fortsatt är en registrerad förening inom Ragunda kommun och samverkar med Lena Sirkka som innehar en nyinrättad tjänst med inriktning att ge stöd till föreningslivet i kommunen.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Internet

Allmänna Arvsfonden

<https://www.arvsfonden.se/>

Jordbruksverket

<https://jordbruksverket.se/stod/service-och-satsningar-pa-landsbygden/fritids--och-idrottsanlaggningar>

Leader 3sam

<https://www.3sam.eu>

Länsstyrelsen Jämtland

www.lansstyrelsen.se/jamtland/natur-och-landsbygd/stod-for-landsbygdsutveckling/utveckling-med-bygdemedel.html

Region Jämtland Härjedalen

<https://regionjh.se/regionalutveckling.4.441565241545cc19e9f38.html>

Riksidrottsförbundet

<https://www.rf.se/bidragochstod/Idrottslyftet/stodtillanlaggningarochochidrottsmiljoer/>

Sparbanksstiftelsen i Jämtlands län

<http://www.sparbanksstiftelsenjamtlandslan.se/>

Rapporter

Fransson, Lennart; *Rodelbanor anpassade till terräng och klimat*; Tekniska högskolan i Luleå, avdelningen för konstruktionsteknik, maj 1992.

A.11 DRIFTSKOSTNADER

INLEDNING

Inriktningen med Aktivitet A11 är att göra en driftskostnadsberäkning vid en nyutvecklad källsportanläggning i Hammarstrand. Vi har valt att på ett övergripande sätt lyfta fram skillnaden i driftkostnader för en ny modern anläggning med konstfrysning jämfört med nuvarande anläggning i Hammarstrand. Som jämförelseobjekt har vi valt Bludenz i Österrike, den senast byggda konstfrysna källsportanläggningen i världen som dessutom har barn, ungdomar och juniorer som primär målgrupp.

BAKGRUND

I kapitel A11 vill projektgruppen visa upp en möjlig kostnadsbild som kan inrymmas i en förenings ekonomiska redovisning vad gäller driftkostnader. Vi har kort också valt att lyfta fram det skattemässiga regelverk som finns för ideella föreningar som bedriver eller inte bedriver ekonomisk verksamhet.

Kostnader för drift, kapital och moms

Driftskostnader

Driftkostnad är en de kostnader som uppstår vid nyttjande av anläggningstillgången för ägaren av anläggningen. Driftkostnad kan bestå av exempelvis löpande underhåll, avfallshantering, drivmedel och energiförbrukning. Inte sällan behövs olika former av maskiner nyttjas för att en anläggning ska bli möjlig att nyttja i idrottssammanhang. Driftkostnad tillsammans med kapitalkostnad för en maskin ger den totala kostnaden.⁶⁰

Kapitalkostnader

Kapitalkostnad består av kalkylmässig avskrivning och kalkylmässig räntekostnad för en anläggningstillgång. Kapitalkostnad är kostnaden för den värdeminskning och den finansiering som en anläggningstillgång orsakar.

Moms för ideella föreningar

Föreningar med ideell verksamhet har inkomster som inte är skattepliktiga. Sådana inkomster är medlemsavgifter, bidrag och gåvor som avser den ideella verksamheten. Allmännyttiga ideella föreningar beskattas bara för fastighets- och rörelseinkomster. Förutom den ideella verksamheten är även kapitalinkomster som räntor, utdelningar och kapitalvinster skattefria.

För att en ideell förening ska betraktas som allmännyttig enligt Skatteverkets regelverk ska den uppfylla fyra krav på ändamål, verksamhet, öppenhet och fullföljd.

Ändamålskravet

Det innebär att föreningen ska ha till huvudsakligt ändamål att främja allmännyttiga ändamål. Till föreningar som har dessa ändamål räknar Skatteverket föreningar för idrott, friluftsliv, konst, musik, trossamfund och politiska partier med mera.

Verksamhetskravet

Verksamhetskravet innebär att verksamheten föreningen bedriver måste till 90–95 procent tillgodose allmännyttiga ändamål.

⁶⁰ <https://www.bokforingstips.se/artikel/ekonomistyrning/driftkostnader.aspx>

Öppenhetskravet

Öppenhetskravet innebär att föreningen måste vara öppen för alla och inte får vägra någon personinträde.

Fullföljdskravet

Det innebär att föreningen använder minst 80 procent av sina inkomster till den allmännyttiga verksamheten. Föreningen måste alltså fullfölja det ändamål som den beskriver att den har.

Allmännyttiga ideella föreningar som inte är skyldiga att betala inkomstskatt för näringsverksamhet, är inte heller skyldiga att deklarerar och betala moms. Föreningen ska inte ta ut moms vid försäljning av varor och tjänster och får inte heller dra av moms på inköp för sin verksamhet.

Om en allmännyttig ideell förening däremot blir skyldig att betala inkomstskatt för näringsverksamhet ska den också deklarerar och betala moms på momspliktig försäljning av varor och tjänster. Föreningen får då också dra av moms på inköp för den momspliktiga delen av verksamheten.

Ideella föreningar som inte är allmännyttiga och som bedriver näringsverksamhet är skattskyldiga till moms på samma villkor som andra näringsidkare. Skattskyldighet till moms medför att föreningen får dra av moms på inköp för den momspliktiga delen av verksamheten.⁶¹

Gällande uthyrning av lokaler eller anläggningar för idrottsutövning finns ett gediget regelverk kopplat till skatteplikt. Dels görs skillnad på om lokalen eller anläggningen anses hyras ut på kort eller lång sikt dels vem som är uthyraren av anläggningen. Korttidsuthyrning där uthyraren är stat, kommun eller allmännyttig ideell förening är i regel undantagna från skatteplikt. Om uthyrningen sker över längre tid samt om ägaren är annan än stat, kommun eller allmännyttig ideell förening gäller andra skattemässiga regler.⁶²

Det finns således både fördelar och nackdelar för en anläggningsägare som avser att hyra ut en anläggning för idrottsliga ändamål att vara allmännyttig ideell förening eller företag som omfattas av momsplikt. Detta bör utredas djupare för att få en tydligare bild av vilken typ av upplägg som skulle passa bäst i fallet med en ny källsportanläggning i Hammarstrand. Förutom skattemässiga regelverk bör även olika möjligheter för finansiering till investering samt stöd till drift vägas in vid beslut av ägandeform för en ny källsportanläggning i Hammarstrand.

NULÄGE

Energiförbrukning Bludenz

Under projektperioden har projektgruppens Thomas Reinelöv utvecklat ett nära samarbete med ansvariga för källsportanläggningen i Bludenz. Dessa samtal har till stor del handlat om teknik- och ekonomifrågor. Bludenz har växt fram som en referensanläggning till en framtida bana i Hammarstrand eftersom det är den senast och nyligen byggda anläggningen i källsportsfären. Det är inte en fullstor olympisk anläggning och målgrupperna för användning är framför allt barn, ungdomar, juniorer samt turistverksamhet. Det stämmer bra överens med tankarna om Hammarstrands framtida nyttjande. Vid den inspektion av banan i Hammarstrand som genomfördes av representanter Internationella Bob och Skeletonförbundets (IBSF) och Internationella Rodelförbundets (FIL)

⁶¹

<https://www.skatteverket.se/foreningar/driva/ideellforening/moms.4.18e1b10334ebe8bc80003909.html?q=Ekon omisk+verksamhet>

⁶² <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2015.1/322554.html>

anläggningskommittéer i juni 2021, förordades att Hammarstrand bör i sin framtida utvecklingsfas ha ett nära samarbete med anläggningen i Bludenz.

Kälksportanläggningen i Bludenz är konstfrusen och mäter 700 meter i längd på 43,3 fallhöjdsmeter från start till mål. Den kan nyttjas för såväl banrodel som bob och skeleton. Dock ej 4-mannsbob. Banan har sex kurvor och åkarna når hastigheter på cirka 100 kilometer i timmen. Utöver själva kälksportbanan finns även ett målhus, ett starthus samt en byggnad som innehåller samlingslokaler, teknik samt personalutrymmen. Banan är byggd med en unik teknik av prefabricerade betongblock med monterade kylslangar som täckts av sprutbetong på plats. En patenterad lösning som ägs av anläggningen.

Enligt data från ansvariga tjänstemän Bludenz har energiförbrukningen för hela anläggningen fallit ut enligt nedan för perioden september 2021 till mars 2022.

Månad	KWh	År
September	2 748	2021
Oktober	49 612	2021
November	59 428	2021
December	42 708	2021
Januari	41 550	2022
Februari	41 550	2022
Mars	42 960	2022
TOTALT	280 556 KWh	2021/2022
SNITT per månad	40 079 KWh	2021/2022

Banan isades i november och hölls öppen för åkning till och med mars månad.

Energiförbrukning Hammarstrand

Energiförbrukningen för anläggningen i Hammarstrand för perioden september 2021 till mars 2022 är enligt följande:

Månad	KWh	År
September	836	2021
Oktober	1 076	2021
November	1 784	2021
December	3 512	2021
Januari	4 786	2022
Februari	4 259	2022
Mars	1 929	2022
TOTALT	18 182 KWh	2021/2022
SNITT per månad	2 597 KWh	2021/2022

Elförbrukningen i den konstfrusna anläggningen i Bludenz är alltså cirka 15 gånger högre under jämförelseperioden än i Hammarstrand som helt saknar konstfrysning. Det som förbrukar energi i Hammarstrand är bland annat vattenpumpar, uppvärmning av byggnader samt belysning.

Jämförelse mellan Hammarstrand och Bludenz

Nedan följer en kort sammanställning och jämförelse över driftskostnader fördelat på elförbrukning, fordon och arbetskraft.

Område	Bludenz	Hammarstrand
Demografi	Bludenz är en stadskommun i förbundslandet <u>Vorarlberg</u> i <u>Österrike</u> . Kommunen hade cirka 14 500 invånare (2018). Bludenz är huvudort i distriktet med samma namn.	Ragunda kommun är en kommun i Jämtlands län i landskapet Jämtland i Sverige. Centralort är Hammarstrand. Kommunen har 5 181 invånare, vilket befolkningsmässigt sett gör den till den minsta i Jämtlands län.
Elförbrukning	Banan är konstfryst. I snitt ca 41 000 kWh per månad i energiförbrukning under jämförelseperioden. Stora skillnader över året beroende på om banan är i drift eller ej. Högst i november då isläggning skedde. Banan öppen isad under 5 månader. De månader banan ej varit islagd har energiförbrukningen varit c: a 4500 kWh per månad.	Banan är ej konstfryst. I snitt ca 2 600 kWh per månad i energiförbrukning under jämförelseperioden. Förbrukning c: a 3 600 kWh per månad då banan är i drift. Största förbrukaren är pump för vatten. Kostnad för energiförbrukning c: a 5 000 SEK per månad i snitt de månader banan är i drift. Vid en förbrukning likt Bludenz under jämförelseperioden hade kostnaden i Hammarstrand uppgått till ca 390 000 SEK.
Fordon	1 minibuss är inköpt för 350 000 SEK används till transport av åkare. 4 äldre arbetsfordon finns i form av minilastbilar. Bränslekostnad för dessa fordon är 5 000 SEK per månad.	Privata bilar har använts för transport av åkare och kälkar i naturbanan. Snöskoter för isläggning, underhåll och transport av kälkar och åkare. Pistmaskin för preparering av naturbana. Bränslekostnad ca 5 000 SEK per månad.
Arbetskraft	6 personer heltidsanställda för byggande och underhåll motsvarar ca 10 000 mantimmar under säsongen och vid evenemang ytterligare 8 personer.	Arbetskraft 1 539 mantimmar för att bygga bana. 721 timmar för evenemang även viss banbyggnation under denna tid. Totalt 2 260 mantimmar.

Det är så klart inte chockerande på något sätt att en konstfrusen anläggning kostar mer att driva än en anläggning som inte är konstfrusen, sett till elförbrukning. En större anläggning som Bludenz som dessutom är öppen mer och har fler stora nationella samt internationella arrangemang och regelbunden turistverksamhet tarvar såklart även större insatser i form av arbetskraft. En ny moderna anläggning som Bludenz innebär dock färre arbetstimmar för att islägga och underhålla isen då metoden med snömurning som används i Hammarstrand är både tidskrävande och fysiskt tungt.

Men med ökade kostnader för drift kommer så klart även större möjligheter att hålla anläggningen öppen för verksamhet och därmed blir det möjligt att göra en affärsmässig planering för att få banan att gå runt rent ekonomiskt. Som det är i dag blir det svårt att hålla större internationella evenemang då osäkerheten kring banans drift är allt för stor.

Ekonomi i övrigt för Hammarstrands Rodelklubb vilket även innefattar drift av anläggningen presenteras närmare under Aktivitet A2 – Hammarstrands Rodelklubb.

SLUTSATSER

Bludenz bana i Österrike blev klar mars 2021 och togs i drift säsongen 2021–2022 då 10 000 åk genomfördes. En ny modern konstfryst anläggning som hålls öppen fem månader per år för åkning vintertid. Sommartid används anläggning för hubaserad verksamhet som hjulrodel. I Bludenz finns ingen naturbana utan endast den konstfrusna banan.

Hammarstrands kälksportanläggning är en äldre icke konstfryst anläggning som delvis på nytt togs i drift säsongen 2020–2021 med mycket begränsat öppethållande på grund av klimatförhållanden. Beräknat öppethållande i bästa fall är 3 månader. Kälksportanläggningen består dels av en konstbanan där ca 800 åk genomfördes, dels naturbanan i vilken ca 2 700 åk genomfördes.

Med en mycket enkel beräkningsgrund kan konstateras att elförbrukningen i Bludenz, i ovan redovisat underlag, är ca 15 gånger större än i Hammarstrand. Detta innebär att driftkostnaderna i en modern konstfryst anläggning måste kunna täckas upp med avgifter och ökat nyttjande.

Driftkostnaderna i en ny anläggning skulle kunna balanseras upp av ett ökat mervärde i en ökad besöksnäring på orten. Genom samverkanslösningar av ortens aktivitetsutbud kan kostnadsbilden till viss del hanteras.

Inriktningen i projektets slutrapport är att framtida investeringar utgår ifrån främst offentlig bidragsfinansiering, se Aktivitet A10. Andra finansieringslösningar har studerats och är då främst kopplat till markägarfrågan och avtal om anläggningsarrende. En stark privat intressent kan förändra bilden på många plan.

Offentlig medfinansiering av driftskostnader är en angelägen åtgärd, speciellt i form av arbetskraft under kälksäsongen.

Anläggningsfrågorna är av stort intresse för RF och dess medlemsorganisationer. Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundet bör utreda på vilket sätt man kan stödja en nyutvecklad anläggning i Hammarstrand.

REKOMMENDATIONER

- Av ekonomiska och miljöskäl bör en framtida anläggning byggas utifrån teknik med moderna energilösningar.
- I ett förprojekteringsarbete bör energifrågorna, tidigt få en hållbar struktur över tid.
- I takt med en samlad turismutveckling vad gäller naturbanan med snowraceråkning och prova på åk i framtida kälksportanläggning, kan det också finnas möjlighet till en ekonomisk utveckling.
- Sommaraktiviteter i kälksportanläggningen är av stort intresse. Ska ingå i ett framtida utvecklingsprojekt av anläggningen. Kan ex handla om kälkåkning på hjul och cykling.
- Viktigt att marknadsföring fortsatt håller en hög nivå, vilken blir enklare när den konstfrysta anläggningen kan erbjuda mer stabilitet i öppettider.
- Genomföra en djupare utredning huruvida driften av anläggning ska hanteras av ett bolag som är momspliktigt eller av ideell förening.

KÄLLHÄNVISNING

Internet

Bokföringstips

<https://www.bokforingstips.se/artikel/ekonomistyrning/driftkostnader.aspx>

Skatteverket

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2015.1/322554.html>

<https://www.skatteverket.se/foreningar/driva/ideellforening/moms.4.18e1b10334ebe8bc80003909.html?q=Ekonomisk+verksamhet>

B AKTIVITETER – KORTSIKTIGA ÅTGÄRDER

INLEDNING

Projektets syfte och mål

Syftet med hela projektet är att göra en förstudie kring vilka förutsättningar som kan finnas för att senare genomföra ett mer omfattande utvecklingsarbete kring Hammarstrands källsportanläggning som en del i Kullstabergets Aktivitetspark på längre sikt och i ett lokalt/regionalt samarbete. I syftet ingår även att rusta upp nedre delen av banan för att kunna genomföra tester av källsportanläggningens förutsättningar för internationell tävlingsverksamhet.

Målet med projektet är att redovisa förutsättningarna för en framtida verksamhet med Hammarstrands källsportanläggning och i samverkan med andra aktörer i området. Vid projekttidens slut ska även en upprustning av källsportanläggningens nedre del vara genomförd och testad för internationell tävlingsverksamhet.

Bakgrund

Samtal har förts med bland annat Ragunda kommun, Region Jämtland Härjedalen och Leader 3sam. Ur dessa samtal noterades ett intresse kring utveckling av Hammarstrands källsportanläggning. Därvid föreslogs att som ett första steg genomföra en förstudie kring möjligheter och konsekvenser av en framtida utvecklingsstrategi för Hammarstrands källsportanläggning och dess roll i ett bredare utvecklingsarbete. Dessutom har resultatet av genomförd säsong 2020–2021, givit underlag för samtidigt behov av ansökan och genomförande av akuta åtgärder inför säsongen 2021–2022.

Studien omfattar inventering, analysarbete enligt Aktivitet A, samt genomförande av kortsiktiga åtgärder som förutsättning för studiens genomförande och för framtida utveckling enligt Aktivitet B.

Kortsiktiga åtgärder enligt Aktivitet B

Upprustning av banans nedre del ska vara genomförd främst under år 2021 och helt klar för testverksamhet under säsongen januari-mars 2022. Aktivitet B omfattar följande delmoment vilka redovisas löpande i denna delredovisning av Projekt – Källsport Hammarstrand.

- Åtgärd B 1. Snöskoter; renovering av gammal alternativt inköp av ny begagnad.
- Åtgärd B 2. Belysningsåtgärder upp till 300 m nivå.
- Åtgärd B 3. Högtalar-/ kommunikationsanläggning.
- Åtgärd B 4. Säkrare infrastruktur inom området.
- Åtgärd B 5. Vattenförsörjning, pump etcetera
- Åtgärd B 6. Justering av ban- och målkurva mtrl.

AKTIVITETER B1 – B6 I KRONOLOGISK ORDNING

Denna sammanställning visar kort rubriceringar över arbete och övriga åtgärder inom de olika delmomenten i Aktivitet B. Totalt visas 817 mantimmar utfört av volontärer.

Aktiviteter under perioden 2021-05-21 till 2021-05-22

Planeringsdagar för vad som ska åtgärdas innan vinter

Åtgärdslista med 20 punkter skapat efter trackwalk

Påbörjat rivning av Dong-Målkurva

Besök av elektriker för att kolla belysning

Nedmontering tidtagning

Nedmontering pump 500 m

Inlämning av pumpar till FLV

Planering av arbetshelg 1

Beräkning virkesåtgång

Omkoppling högtalare

Test av Iller

Social samvaro.

Totalt: 75 mantimmar

Aktiviteter under perioden 2021-08-27 till 2021-08-29

Uppbyggnad ingång målkurva

Uppbyggnad utgång Dong

Rivning och utgrävning utgång målkurva och sarg bromsraka

Påbörjat uppbyggnad utgång målkurva

Målning av fönster

Byte bräder målhus

Städning målhus

Rensning sly

Prova på dag RF Sisu

Test av radioapparater

Inlämning av skoter nr 1

Social samvaro, gemensamma luncher

233 mantimmar 17 personer i solsken +18 grader

Aktiviteter under perioden 2021-10-01 till 2021-10-03

Slutfört uppbyggnad målkurva och bromsraka

Urgrävning Sista skriket – Centrum naturbana

Test av högtalare

Eldning av skräp

Justering Sunekurva

Justering innerkant Lady

Urgrävning innerkant Dole-Doff

Lagt tillbaka stenar vid målkurvan

Rep av snowracekälkar

Rensning verkstad

Städning av klubbhus

Besök av radiosporten

Borttransport av skräp

Trackwalk för att se över återstående åtgärder inför vinter

Planering av nästa arbetshelg 21-23 oktober

Social samvaro gemensamma luncher

Totalt 276 mantimmar 16 personer i dåligt väder

Aktiviteter under perioden 2021-10-22 – 2021-10-24

Byggt vindskydd/carport Iller
Montering 2 st LED strålkastare
Kontroll av belysning i mörker
Ny sarg vid naturbanan centrumkurvan
Uppsättning snökäppar
Test av vattenförsörjning
Märkning av vattenposter
Uppsättning leaderskylt, klubbsskylt, Sponsorskylt
Upphängning av kabel
Påfyllning stolpar
Byggande insida Dole-500m
Kontroll och testkörning tidtagning
Kontroll kablar till fotoceller
Provstart av snöslunga
Iller på plats vid banan

Aktiviteter under perioden 2021-10-28 – 2021-11-12

Beställning av mellanstycke till vattenförsörjning 600 meter
Reparation och inkoppling av strömförsörjning övre del av bana
Kontroll och justering av belysning

Aktiviteter 2021-11-25

Hämtning av skoter nr 1
Möte med Näringsliv Ragunda kommun

Aktiviteter under perioden 2021-12-09 – 2021-21-21

Montering mellanstyckepump
Banbyggnad på börjad
Byte av armaturer klar
Värmebölja
Viss slutjustering kvarstår

Aktiviteter under perioden 2021-12-27 – 2021-12-30

Banbyggnad
Öppning av naturbana. 35 personer åkte

Aktiviteter under perioden 2022-01-03 – 2022-01-12

Skoter nr 2 klar
Fortsatt arbete med banbyggnation
Åkning naturbana med 25 personer
Ymnigt snöfall
Sträng kyla

Byte av pump 12/1

Aktiviteter 2022-01-17 - 2022-01-18

Skoter Viking III haveri fläkt

Leverans av radio

Skoter Viking III inlämnad för ny reparation

INSATSER SOM GENOMFÖRTS - ÅTGÄRDER B1 - B6

Åtgärd B1 - Reparation av snöskotrar

Genomfört under 2021. Åtgärd avslutad

Bägge snöskotrarna är slutligen reparerade av Erik Holmgren & Co i Stugun AB.

Org.nr 556123–5838. De är nu i i gång i verksamheten.

Kostnad totalt 26 496 kronor. Fakturering och betalning är klar.

Disponibla medel enligt budget (Leader) är 35 000 kr.

Ej utnyttjade medel i budget (35 000 kr – 26 496 kr) = 8 504 kr

Hammarstrands Rodelklubb förfogar nu över två snöskotrar. Dessa har under sommar och höst och servats och renoverats hos Erik Holmgren & Co i Stugun AB.

Åtgärd B2 - Belysning 300 m

Genomfört under 2021. Utbyte skedde till 600 m. Åtgärd avslutad.

Ej för TV sändningar. Mycket stora krav får eventuellt tillgodoses senare.

Belysning upp till 600 m är utbytt och klar av TC Kraft AB – Org.nr 556790–2258. Offert lämnad.

Projektkostnad: 50 000 kr. Fakturering och betalning klar.

Disponibla medel enligt budget (Leader) är 50 000 kr.

HRK har bett projektet Kälksport Hammarstrand om ett medfinansieringsintyg för extra finansiering av belysning via RF/SISU. Handläggs av förbundet.

Åtgärd B3 - Kommunikationsanläggning

Utrustning levererad. Åtgärd avslutad

Befintlig kommunikationsanläggning har testas/servats inför säsong 2021–2022.

Befintligt högtalarsystem är testat.

Offert har infordrats från MK Mobilkontakt för inköp av 6 radioapparater. Summa 18 000 inkl. moms.

Beslutats att inköpa radioapparater och t.v. avvakta med förstärkare och högtalare.

Beställda radioapparater (6) är levererade till Hammarstrands Rodelklubb.

MB Mobilkontakt har också levererat 4 HandsFree och 1 Monofon. Summa: 1 480 kr inkl. moms.

Leverantör MK Mobilkontakt. Org.nr. 556382–417

Fakturakostnad 1: 18 000 kr inklusive moms. Fakturakostnad 2: 1 480 kr inkl. moms.

Budgeterad kostnad: 25 000 kr

På grund av lång leveranstid har vi under en period fått låna radioapparater av Kullstabergets skidanläggning.

Åtgärd B4 - Pistmaskin

Maskin i drift. Bra resultat. Åtgärd avslutad

En liten begagnad pistmaskin (Iller) är inköpt av Compasso AB. Inköptes senare av Projekt Kälksport Hammarstrand när Leaderbidraget blev beslutat av Jordbruksverket och tillgänglig för projektet.

Informeras om Jordbruksverkets krav (intyg) vid köp av begagnad utrustning och återanvänt material.

Pistmaskinen är testad/provkörd och i gång i verksamheten. Levererad av Compasso AB.

Org.nr. 556923–7786, Disponibla medel enligt budget (Leader) är 90 000 kr.

Köpekontrakt är upprättat. Fakturan är betald. Kostnad: 90 000 kr.

Jordbruksverkets blankett (inköp av begagnad produkt) är undertecknad av Compasso AB.

Ett avtal är upprättat mellan Svenska Skridsko- Kälk- och Rullidrottsförbundet och Hammarstrands Rodelklubb

om placering av den inköpta pistmaskinen. Illern (liten pistmaskin) är placerad i Hammarstrands kälksportanläggning. En enkel carport har byggts för Illern. Maskinen har provkörts i kälksportanläggningen.

Åtgärd B5 - Vattenförsörjning

Pump inköpt och installerad. Åtgärd avslutad

Pumpar (2) har monterats bort ur anläggningen för transport till service och renovering. Informeras om svårigheten att få tag på reservdelar.

Kostnaden för ny pump behövde övervägas, troligen i nivå med reparationskostnader.

Offertförfrågan är genomförd. Offert finns från Frösö Lindareverkstad för utbyte av 2 pumpar.

Inlämnade pumpar går ej att renovera.

Alternativ lösning undersöks och även möjlighet att införskaffa endast en pump.

Gamla snökanoner funna i rodelanläggningens ”gömmor”. Test med snökanon är genomförd.

Ny djupbrunnspump med tryckfallsbrytning är inköpt. Leverantör Kero Pump AB. Org.nr: 55 62 35-4091.

Kostnad för projektet; 15 000 kr. Faktura är betald. Budgeterade medel 15 000 kr.

Den nya pumpen kommer att vara reserv för ordinarie pump under säsongen 2021 - 2022.

Åtgärd B6 - Justering bana och målkurva

Utförd under hösten. Åtgärd avslutad

857 timmar ideellt arbete

Arbetet är klart och till stor del utfört med ideella krafter tillsammans med företaget Compasso AB.

Faktura från Compasso regleras enligt Budgetspecifisering (Konsultmedverkan).

Därutöver fakturor för materialkostnader och grävtjänster etcetera Följande fakturor är betalda:

- faktura 1	Hammarstrand Trä (org.nr 55 62 84-2947)	25 168 kr
- faktura 2	Bergvallens stugby (org.nr. 611030-xxxx-00001)	10 750 kr (logi + gräv.)
- faktura 3	Haléns Bygg och Lanthandel (org.nr. 556780–0544)	<u>3 809 kr</u>

Total projektkostnad 39 559 kr

Disponibla medel enligt projektbudget: 25 000 kr

Banan justerad och klar för att kunna åka från 600 meters nivån.

Grävarbeten har utförts för friläggande av ingång i Målkurvan samt vid utgången i Dongkurvan, och därefter omfattande snickeriarbeten i dessa kurvor. Reparationsarbeten har också utförts vid övriga kurvor; Ding, Sune, Lady, Doff och Ole, upp till 600 m.

Noteras en stor uppslutning av volontärer i arbetet med banan.

Media- och kommunikationsansvarige Roger Strandberg har rapporterat om arbetet, vilket rapporteras och återges mer under Aktivitet A3 Media och kommunikation.

Michael Westin, KS ordförande i Ragunda kommun var närvarande och noterade tacksamt det stora uppsvinget i bygden. Samtal pågår samtidigt med Ragunda kommun om hjälp med drift och skötsel. Lena Sirkka har tillträtt en ny tjänst som Idrottskoordinator i kommunen.

Ekonomi

Åtgärd	Kostnad inkl. moms	Budgeterat	Överskott (+) / Underskott (-)
B1 Reparation av snöskotrar	26 496	35 000	+8 504
B2 Belysning 300 m	50 000	50 000	0
B3 Kommunikationsanläggning	19 480	25 000	+5 520
B4 Pistmaskin	90 000	90 000	0
B5 Vattenförsörjning	15 000	15 000	0
B6 Justering bana och målkurva	39 559	25 000	-14 559
Totalt	240 535	240 000	-535

Test för internationell tävlingsverksamhet

Som avslutning säsongen 2021–2022, efter färdigställande av kälkbanan enligt projektets kortsiktiga åtgärder och ett antal träningsåk under säsongen, var det så dags för test av banan för framtida internationell tävlingsverksamhet. Noteras i detta sammanhang att banan ännu ej har genomgått en framtida utvecklingsfas vilket är syftet med Projekt Kälksport Hammarstrand, nämligen att göra en förstudie kring vilka förutsättningar som kan finnas för att senare genomföra ett mer omfattande utvecklingsarbete kring Hammarstrands kälksportanläggning.

Under lördagen den 12 mars 2022 kördes för första gången i världshistorien en SM tävling i skeleton på svensk mark. Det var också första gången en skeleton tävling anordnades i Hammarstrands kälksportanläggning. Roger Strandberg rapporterade att Borlänge Rodelklubb var arrangörer av tävlingen med 20 anmälda deltagare. Bland dem fanns 3 deltagare som tävlade för Hammarstrands Rodelklubb. Tävlingsledare Anders Söderberg uppskattade att det vid tävlingen varit ca 200 åskådare.

SM-tävlingen i skeleton blev också en första test av anläggningen efter upprustningsarbetet av nedre delen av banan. Uppdraget var upprustning upp till 300 m nivå, men med olika extra insatser var det nu möjligt att starta från 600 meter. Följande noteras att ha fungerat väl denna tävlingsdag:

- Starter
- Tidtagning
- Bankvalitet
- Säkerhet
- Kommunikation
- Belysning
- Transporter
- Övrigt

Kälksportanläggningen i Hammarstrand byggdes på 1960-talet och har under tidiga år vunnit stort internationellt erkännande. En anläggning med hög status som arrangerat många VM, EM och World Cuptävlingar. Banan har också varit aktuell som OS bana vid flera tillfällen när Sveriges Olympiska Kommitté sökt värdskap som arrangör. Hammarstrands Rodelklubb har varit motor i denna anläggning och har representerats av många lokala tävlande både nationellt och internationellt.

Med bakgrund till vad som ovan redovisats och med visade nära kontakter med de två internationella förbunden Internationella Rodelförbundet (FIL) samt Internationella Bob och Skeletonförbundet (IBSF) är dagens SM-tävling i skeleton ett viktigt första steg i testning av Hammarstrands

kälksportanläggning inför framtida internationella tävlingar. Bägge förbunden FIL och IBSF har under 2021 varit på plats och lämnat ett samlat yttrande över kälksportanläggningen i Hammarstrand. FIL har dessutom på olika sätt ekonomiskt bidragit till uppstart av anläggningen under perioden 2020–2022.

Viktigt att poängtera är ändå att Hammarstrands kälksportanläggning i nuvarande skick är en äldre anläggning som inte vidareutvecklats i takt med vad som skett på andra internationella banor. En tryggare framtid med säkrare och garanterad tillgänglighet till banan, kräver en flerårig utvecklingsperiod med konstfrysning av banan. Därvid öppnas möjligheterna till internationell tävlingsverksamhet främst inom juniorleden. Betydelsen av detta för bygden finns också redovisat i Aktivitet A8 Turism.

I nuvarande bana kommer det aldrig att arrangeras några internationella mästerskapstävlingar.

REKOMMENDATIONER

1. Kälksportanläggningen är nu färdig efter att ha genomfört Kortsiktiga åtgärder enligt Aktivitet B. Ett stabiltinterväder har bidragit till en lyckad kälksäsong. Viktigt att samtal och planeringsarbete nu kommer i gång kring utveckling av kälksportanläggningen i Hammarstrand.
2. Utredningen Projekt Kälksport Hammarstrand blir klar under våren 2022. Viktigt att denna ligger till grund i det fortsatta utvecklingsarbetet. Officiella mottagare av projektets resultat är Hammarstrands Rodelklubb, Ragunda kommun, Region Jämtland Härjedalen, Peak Innovation Östersund, RF/SISU Jämtland Härjedalen och Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet.
3. Anläggningen behöver genomgå en flerårig utvecklingsfas i syfte att vädersäkra anläggningen, så att kalkkåkning i framtiden kan genomföras oberoende av klimatförändringar med milda vinterperioder.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Internet

Hammarstrands Rodelklubb

<https://hammarstrandsrk.se/kalkakning>

<https://hammarstrandsrk.se>

<https://hammarstrandsrk.se/historia>

<https://hammarstrandsrk.se/projekt/>

Facebook

<https://www.facebook.com/hammarstrandsrk>

5. AVSLUTANDE REKOMMENDATIONER

AVSLUTANDE REKOMMENDATIONER

INLEDNING

I detta avsnitt lyfter projektgruppen fram vilka möjligheter man ser att gå vidare med en långsiktig utveckling av kälksportanläggningen i Hammarstrand. Det pekas även på ett antal utmaningar med ett storskaligt anläggningsprojekt samt ett antal avslutande rekommendationer. Projektgruppen avslutar med att föreslå vad nästa steg skulle kunna vara i processen att etablera en ny kälksportanläggning.

MÖJLIGHETER

- Det finns en befintlig anläggning på platsen idag. En plats som väl lämpar sig för utveckling av en modern kälksportanläggning.
- Möjlighet att bedriva olika sorters kälksportaktiviteter på is och snö för både idrottsliga och turistiska målgrupper.
- Stor efterfrågan på anläggningar utformade för barn och ungdomar internationellt.
- Kälksportanläggningen blir en del Kullstabergets Aktivitetspark som ett turistiskt nav med sommar- och vinteraktiviteter.
- Utveckling av persontransporter via tåg med anslutning till omkringliggande flygplatser som Höga Kusten Airport.
- Nya klimatsmarta byggtekniker och lösningar för konstfrysning.
- Det finns en positiv inställning till en utveckling av kälksportanläggningen bland ortens boendeanläggningar.

UTMANINGAR

- Klimatet.
- Stora behov av kapital för investeringar.
- Hållbarhet i organisation och ekonomi för drift, underhåll och utveckling av kälksportanläggningen.
- Markägarfrågan.
- Hammarstrands Rodelklubbs starka engagemang är kopplat till ett fåtal personer.
- Infrastruktur för resor till och från Hammarstrand samt inom destinationen.
- Tillgången till kommersiella bäddar.
- Kommunalt och regionalt engagemang.

AVSLUTANDE REKOMMENDATIONER

- En modern kälksportanläggning i Hammarstrand kan kraftigt bidra till en utveckling av sporten och orten.

- En ny anläggning måste var konstfrusen och ha väderskydd för att kunna garantera is under en given period av året. En förutsättning för att skapa en affärsplan för en hållbar utveckling av anläggningen över tid.
- En ny anläggning bör ha barn, ungdomar, nybörjare och turister som primära målgrupper.
- Markägarfrågan måste få en långsiktig lösning som möjliggör investeringar och drift över tid.
- En ny anläggning måste byggas med klimatsmarta lösningar för att minimera energiförbrukning och anläggningens påverkan på klimatet.
- Samverkanslösningar krävs för att säkerställa nödvändig arbetskraft för drift och underhåll.
- Kälksportanläggningen och slalombacken bör på sikt integreras inom ramen för konceptet Kullstabergets Aktivitetspark vilket blir navet i Hammarstrands framtida turismutveckling.

NÄSTA STEG

Tillsätta en projektgrupp med medlemmar från Hammarstrands Rodelklubb, SweSports och flera intressenter som har uppdraget att genomföra en förprojektering i syfte att utreda:

- Hur tillgång till markanvändning som möjliggör nödvändiga investeringar kan säkras.
- Ritningar och budget för investering av en modern, konstfrusen och klimatsmart anläggning.
- Driftkostnader och driftorganisation.
- Val av byggmetoder och system för konstfrysning.
- Vilka nödvändiga tillstånd som krävs för en vidare utveckling.
- Möjligheten till liftburen persontransport för åkning i Naturbanan (snowracer och alpinrodel), möjligen som en integrering med befintlig slalomanläggning.
- Finansiering för ett kommande genomförande.
- En fördjupad samverkan med andra aktörer som kommun, region, näringslivet och idrottsrörelsen.

6. KÄLLHÄNVISNINGAR

KÄLLHÄNVISNINGAR

INTERNET

Allmänna Arvsfonden

<https://www.arvsfonden.se/>

Bergsportcenter

Isguide över Medelpad:

<https://www.bergsportcenter.se/onewebmedia/Isguide%20o%CC%88ver%20Medelpad%202.pdf>

Bokföringstips

<https://www.bokforingstips.se/artikel/ekonomistyrning/driftkostnader.aspx>

Centrum för idrottsforskning

<https://www.idrottsforskning.se/stark-halsotrend-bland-unga-chans-for-idrotten-att-vanda-negativ-utveckling/>

Ekonomifakta

<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Ragunda?compare=1>

<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Alla-lan/Jamtlands-lan/Ragunda/?var=17258>

Facebook

<https://www.facebook.com/hammarstrandsrk>

Hammarstrands Rodelklubb

<https://hammarstrandsrk.se/kalkakning>

<https://hammarstrandsrk.se>

<https://hammarstrandsrk.se/historia>

<https://hammarstrandsrk.se/projekt/>

Internationella Bob och Skeletonförbundet

<https://www.ibsf.org/en/inside-ibsf>

Internationella Rodelförbundet

<https://www.fil-luge.org/en/about-fil>

Jämtland Härjedalen Turism

Fakta om turismen 2021 – Samlad statistik från Jämtland Härjedalen: https://jht.se/wp-content/uploads/2021/06/TURISTFAKTA-2021_web.pdf

Jämtlands Gymnasieförbund

<https://jgy.se/om-oss/vara-utbildningslokaler/bispgarden/>

Kullstaben

<http://www.kullstabacken.se/>

Ladda Elbilen

<https://laddaelbilen.se/laddplatser-36538903>

Leader 3sam

<https://www.3sam.eu>

Jordbruksverket

<https://jordbruksverket.se/stod/service-och-satsningar-pa-landsbygden/fritids--och-idrottsanlaggningar>

Länsstyrelsen Jämtland

www.lansstyrelsen.se/jamtland/natur-och-landsbygd/stod-for-landsbygdsutveckling/utveckling-med-bygdemedel.html

Ragunda kommun

<https://www.ragunda.se/kommun-och-politik/fakta-kvalitet-jamforelser-och-statistik/fakta-om-ragunda-kommun.html>

Regeringen

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/miljo-och-klimat/mal-for-miljo/>

Region Jämtland Härjedalen

[https://www.regionjh.se/download/18.6a75410c17e5513d4bf8b32/1642601923277/L%C3%A4nstransportplan%20f%C3%B6r%20J%C3%A4mtlands%20%C3%A4n%202018-2029\(208195\)%20\(0\)_TMP.pdf](https://www.regionjh.se/download/18.6a75410c17e5513d4bf8b32/1642601923277/L%C3%A4nstransportplan%20f%C3%B6r%20J%C3%A4mtlands%20%C3%A4n%202018-2029(208195)%20(0)_TMP.pdf)

<https://regionjh.se/regionalutveckling.4.441565241545cc19e9f38.html>

Region Västernorrland

regional-transportplan_2018-2029_ver18-01-18.pdf (rvn.se) sid

Riksidrottsförbundet

Idrotten – en samhällskraft för hållbarhet: <https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/nya-dokument/nya-dokumentbanken/policies/policy-for-en-hallbar-svensk-idrottsrorelse.pdf>,

Jämställdhetsmålen: <https://www.rf.se/RFarbetarmed/jamstallldhet/jamstallldhetsmal>

<https://www.rf.se/bidragochstod/Bidrag/lok-stod>

<https://www.rf.se/bidragochstod/Idrottslyftet/stodtillanlaggningarochidrottsmiljoer/>

<https://www.rf.se/idrottisamhallet/narhettillanlaggninggorossaktivare/>

Skatteverket

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2015.1/322554.html>

<https://www.skatteverket.se/foreningar/driva/ideellforening/moms.4.18e1b10334e8bc80003909.htm?l?q=Ekonomisk+verksamhet>

SMHI

<https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/klimatindikatorer/klimatindikator-temperatur-1.2430>,
<https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/klimatindikatorer/klimatindikator-nederbord-1.2887>

Sparbanksstiftelsen i Jämtlands län

<http://www.sparbanksstiftelsenjamtlandslan.se/>

Statistiska Centralbyrån

<https://kommunsiffror.scb.se/?pid1=2303&id2=null>

Sveriges Olympiska Kommittee

<https://sok.se/sok-och-den-olympiska-rorelsen/sveriges-olympiska-kommitte.html>

Tillväxtverket

<https://tillvaxtverket.se/statistik/vara-undersokningar/resultat-fran-turismundersokningar/2021-10-14-turismens-arsbokslut-2020.html>

Trafikverket

<https://via.tt.se/pressmeddelande/andrade-hastighetsgranser-for-sakrare-fard?publisherId=44450&releaseId=3278432>

Östersundsposten

<https://www.op.se/2020-09-28/debatt-lanets-kommuner-sager-nej-till-sankta-hastigheter-pa-e-45-e14-och-vag-87>

27crag

<https://27crag.com/crag/hammarn>

ÖVRIGA KÄLLOR

Mötesnoteringar

Bo Paulsson Kullstaberget AB, 2021-04-09.

Bo Paulsson Kullstaberget AB, 2021-08-12.

Bo Paulsson Kullstaberget AB, 2021-09-04

Ragunda kommun, 2021-04-27.

Kungsgripen i Falkenberg AB, 2021-05-19

Daniel Sandström, RF Anläggning, 2021-10-01.

Dokument

Avtal om anläggningsarrende Hammarstrands Rodelbana, avskrift Dokument

Fransson, Lennart; *Rodelbanor anpassade till terräng och klimat*; Tekniska högskolan i Luleå, avdelningen för konstruktionsteknik, maj 1992.

Årsmötesprotokoll Hammarstrands Rodelklubb 2019, 2020 och 2021

Verksamhetsberättelser Hammarstrands Rodelklubb 2019 och 2020

WSP: Persontrafik med tåg Umeå- Sollefteå – Östersund: Förstudie kring förutsättningar på kort och lång sikt

7. BILAGOR

BILAGA 1: REPORT HAMMARSTRAND INSPECTION ON SITE

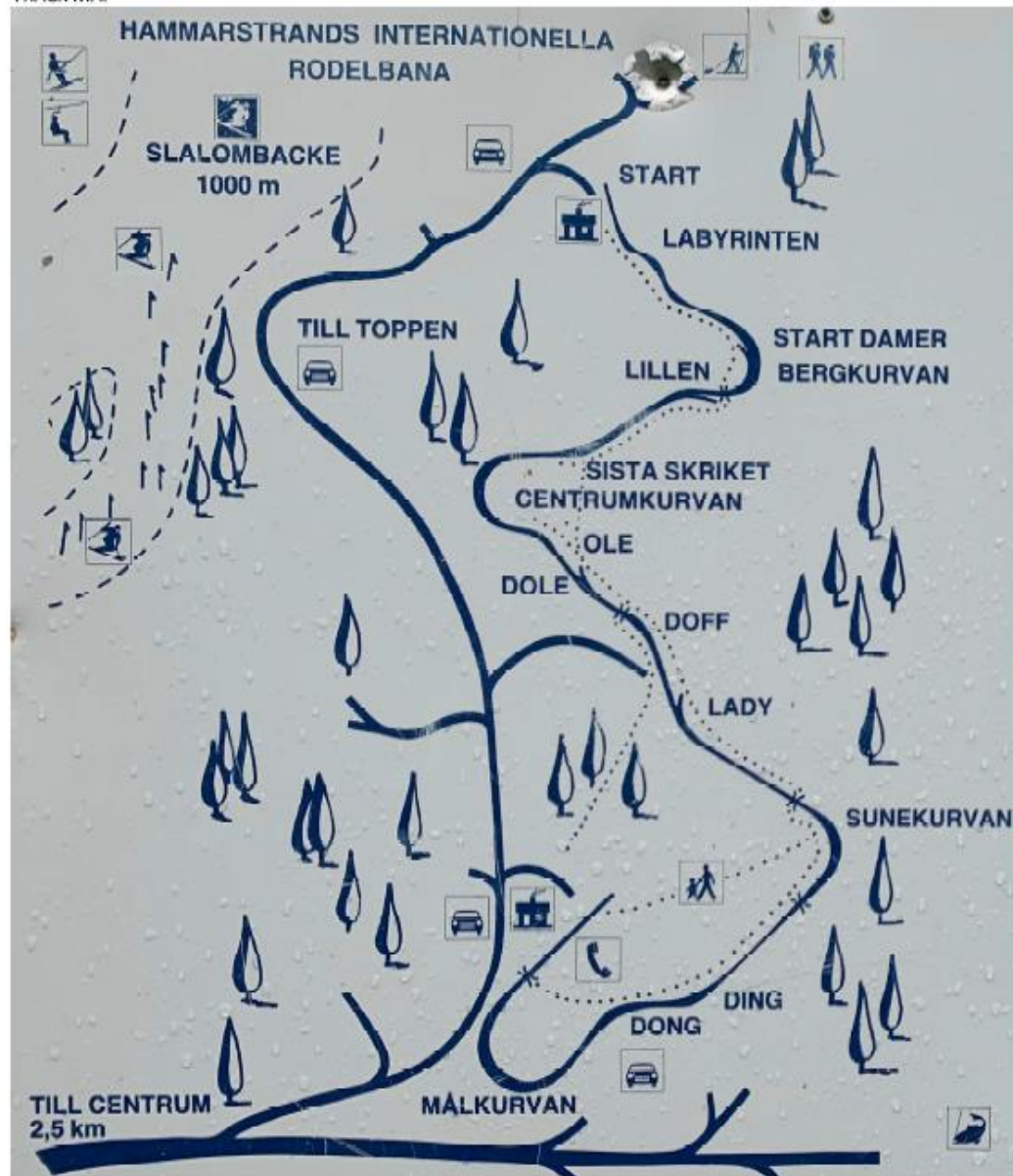

HAMMARSTRAND

INSPECTION ON SITE

REPORT

TRACK MAP

DATE AND SUBJECT

On June 22th the IBSF and FIL Track Committees, with members Mr. Giacomo Dariz, Mr. Markus Aschauer and Mr. Robert Manzenreiter, carried out an inspection at the Hammerstrand track. The reason of the visit is about the hypothesis of reopening the track to recruit young athletes.

TRACK HISTORY

The track was built with natural ice from 1962, it was used exclusively by luge, a lot of high level international luge competitions have been hosted from 1980 to 2000. Originally the track was 1200 meters long. Later it was used for the last 900 meters. After 2000 the track was no longer built up. Due to the Corona virus, during the winter of 2020-2021 the track was reused in the final part, in the last 300 meters.

TRACK SITUATION

A track walk from the top to the bottom was taken to know the track and the situation of the infrastructures.

Along the track there are some concreted sections and some sections made of wood. The lighting system and the safety system are currently only for daytime use.

There are small wooden buildings at the start and a building at the finish line as a control tower.

At the end of the track walk Robert Manzenreiter presented the project and construction of the Bludenz track, a project that has many similarities with the Hammerstrand track.

The presentation took place in a nice club house where all the memories and historical documentation of the sporting activity, in particular the international events in the 70s and 80s are kept.

PICTURES OF THE TRACK

1) LADY START - BERGKURVAN

2) JUNIOR START – SISTA SKRIKET

IBSF AND FIL TRACK COMMITTEES – SITE INSPECTION – HAMMARSTRAND – JUNE 2021

4

3) START AT OLE / DOLE / DOFF LABIRINTH

4) DOFF CURVE

5) LADY CURVE WITH JOUTH ENTRANCE

6) STRAIGHT BEFORE SUNEKURVAN

7) SUNEKURVAN

8) STRAIGHT BEFORE DING DONG COMBINATION

9) DING

10) EXIT DING ENTRANCE DONG

11) ENTRANCE MÅLKURVEN (FINISH CURVE)

12) MÅLKURVEN (FINISH CURVE)

13) EXIT MÅLKURVEN (FINISH CURVE WITH CONTROL TOWER)

14) OUTRUN

SUGGESTION OF THE TRACK COMMITTEES

At the end of the presentations we started the discussion, in particular about the suitability of this track for children to train them for all the sliding sports.

It is strictly suggested to expand the base of available athletes immediately.

The track committees of both International Federation suggest a design for a track similar to Bludenz track with the following basic characteristics:

- length 500-600 meters;
- "light" artificial refrigeration (no direct expansion of ammoniac on the track but cheapest cooling system with glycole or another fluid on the track);
- lighting system in the track;
- all safety systems such as an existing ice track (cctv-announcement system-timing system).

It is very important to avoid carrying out works without a project, because it could be a wrong and useless investment.

Now, as we know the track, we are available for a second meeting, also video, to help you in the track development.

We confirm that the reopening of this track is very useful for the recruitment of young athletes and both International Federations fully support the project.

IMPORTANT NEXT STEPS

1. Try to find some young people and let them slide at the track.
2. Use the track as long as necessary on a length of approx. 300 to 400m and try to build a artificial track (approx. 600m).
3. Build a "short track" which can be used for international youth competitions.
4. From beginners to youth with training camps and international youth competitions.
5. Check both systems, prefabricated and the on-site build method.
6. Visit Bludenz to get an impression of this Sports venue.
7. After the upcoming Winter, you should get information about operational costs from Bludenz.
8. The IRO do not recommend any cooling method. About timing, you will find some recommendations in the IRO but for a short track it is more simple.
9. About CCTV - Camera surveillance system let's talk in person at the FIL Congress.

Grossgmain, August, 24th, 2021

Giacomo Dariz
IBSF Track Committee
(no signature – by email)

Robert Manzenreiter
FIL Track Committee
(no signature – by email)

Markus Aschauer
IBSF Track Committee
(no signature – by email)

- END -

8. MÖTEN OCH ARBETSDAGAR

MÖTEN OCH ARBETSDAGAR

INLEDNING

Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet föreningar har på grund av coronapandemin 2020, efterfrågat om det kan vara möjligt att starta upp i Hammarstrand igen, då möjligheterna till internationella resor till internationella kälksportanläggningar, kraftigt reducerats.

Ett omfattande arbete startade under 2020 i samverkan mellan ett flertal föreningar och med Svenska Kälksportförbundets arbetsgrupp. Under denna inledande period avhölls många möten och olika sammankomster. Denna arbetsgrupp lämnade sin slutrapport 2021-04-16, strax innan det blev en fortsatt uppföljning i ett Leaderprojekt.

Projekt Kälksport Hammarstrand. Leader 3sam 2.0 Ideell Förening har prioriterat projektet och Jordbruksverket beviljade 2021-07-02 ansökan om projektstöd för Kälksport Hammarstrand med journalnummer 2021-969. Slutdatum för projektet är 2022-03-31. Ansökan har lämnats in om förlängd sluttid till den 2022-06-17.

MÖTEN INFÖR UPPSTART AV PROJEKT KÄLKSPORT HAMMARSTRAND

Följande förtecknas i kronologisk ordning under förarbetet av Projekt Kälksport Hammarstrand:

Organisation/Grupp	Dag	Underlag	Antal deltagare
Arbetsplan Hammarstrand	2020-2021	Notering	-
Budget Hammarstrand	2020-2021	Notering	-
Arbetsgrupp Hammarstrand	2020-10-14	Mötesnoteringar	4
Arbetsgrupp Hammarstrand	2020-10-26	Mötesnoteringar	6
Arbetsgrupp Hammarstrand	2020-11-09	Rapport 1	9
Arbetsgrupp Hammarstrand	2020-11-18	Mötesnoteringar	7
Arbetsgrupp Hammarstrand	2021-01-21	Mötesnoteringar	9
Arbetsgrupp Hammarstrand	2021-02-16	Mötesnoteringar	8
Projektbeskrivning	2021-02-17	Projektplan, Ver. 2	-
Arbetsgrupp Hammarstrand	2021-03-11	Mötesnoteringar	6
Arbetsgrupp Hammarstrand	2021-03-31	Mötesnoteringar	8
Arbetsgrupp Hammarstrand	2021-04-16	Rapport 2*	10
Arbetsgrupp Bana	2020-08-21—2021-02-22	Anteckningar 20**	-

* Rapport 2 innehåller kronologisk förteckning över 51 kontakter som tagits under den inledande perioden.

** Anteckningar 20 innehåller 48 kronologiskt förtecknade kontakter som tagits under perioden.

MÖTEN UNDER PROJEKTIDEN FÖR KÄLKSPORT HAMMARSTRAND

Följande möten/kontakter förtecknas i kronologisk ordning under projektarbetet för Projekt Kälksport Hammarstrand:

Organisation / Grupp	Datum	Underlag	
Region Jämtland Härjedalen	2020-09-09	Noteringar	
	2020-11-02	Noteringar	
	2020-11-23	Noteringar	Startreferensgrp. 1

	2020-12-21	Noteringar	
	2021-05-06	Noteringar	
	2021-06-18	Noteringar	
	2021-06-24	Noteringar	
	2021-08-30	Noteringar	
	2021-09-29		Referensgrupp 1
	2022-05-24	Noteringar	Referensgrupp 1
Peak innovation Cold Tech	2021-05-11	Noteringar	
	2021-05-18	Noteringar	
	2021-05-31	Noteringar	
	2021-08-31	Noteringar	
Kullstaberget, Bo Paulsson	2021-08-12	Noteringar	
	2021-09-24	Noteringar	
	2022-03-06	Noteringar	
	2022-03-08	Samtal på plats	
RF Anläggningsavdelning, Daniel S.	2021-10-01	Noteringar	
Hammarstrands Rodelklubb, Bosse N	2021-05-31	Noterat	
	2021-07-08	Noterat	
Arbetsgrupp inför uppstart	2021-06-08		Referensgrupp 2
Linus o Rasmus Ottoson	2021-04-19	Noteringar	
Ragunda kommun	2021-04-19	Noteringar	
Compasso AB	2021-05-12	Noteringar	
Frilans Sverige AB, Roger Strandberg	2021-04-26	Noteringar	
	2022-01-18	Noteringar	
	2022-03-28	Noteringar	
Projektledning-Kälksport Hammarst.	2021-03-30	Noteringar 1	
	2021-04-07	Noteringar 2	
	2021-04-21	Noteringar 3	
	2021-05-25	Noteringar 4	
	2021-06-14	Noteringar 5	
	2021-06-28	Noteringar 6	
	2021-08-17	Noteringar 7	
	2021-09-01	Noteringar 8	
	2021-09-27	Noteringar 9	
	2021-10-07	Noteringar 10	
	2021-11-17	Noteringar 11	
	2021-12-07	Noteringar 12	
	2022-01-12	Noteringar 13	
	2022-01-26	Noteringar 14	
	2022-02-16	Noteringar 15	

	2022-03-22	Noteringar 16	
	2022-04-06	Noteringar 17	
	2022-04-19	Noteringar 18	
	2022-05-05	Noteringar 19	
	2022-05-10	Noteringar 20	
	2022-05-19	Noteringar 21	
	2022-05-23---24	Noteringar 22	
	2022-06-01	Noteringar 23	
	2022-06-08	Noteringar 24	
	2022-06-15	Noteringar 25	
	2022-06-20	Noteringar 26	

ARBETSDAGAR VOLONTÄRER KORTSIKTIGA ÅTGÄRDER B

Följande tidsåtgång rapporteras för åtgärder enligt Aktivitet B:

- Åtgärd B 1. Snöskoter; renovering av gammal alternativt inköp av ny begagnad.
- Åtgärd B 2. Belysningsåtgärder upp till 300 m nivå.
- Åtgärd B 3. Högtalar-/ kommunikationsanläggning.
- Åtgärd B 4. Säkrare infrastruktur inom området.
- Åtgärd B 5. Vattenförsörjning, pump etcetera.
- Åtgärd B 6. Justering av ban- och målkurva mtrl.

Vem/Grupp	Dag	Underlag	Mantimmar	Deltagare
Aktivitet 1	2021-05-21—2021-05-22	Enligt slutredovisning	75	5
Aktivitet 2	2021-08-27—2021-08-09	Enligt slutredovisning	233	17
Aktivitet 3	2021-10-01—2021-10-03	Enligt slutredovisning	276	16
Aktivitet 4	2021-10-22—2021-10-24	Enligt slutredovisning	221	16
Aktivitet 5	2021-12-09—2021-12-21	Enligt slutredovisning	133	7
TOTALT	2021-05-21—2022-01-18	***	938	61

*** Vid de olika aktivitetstillfällena har åtgärder B4 till B6 hanterats. Övriga åtgärder via extern arbetskraft och inköp. Banan justerad och klar för att kunna åka från 600 meters nivå.

SWE SPORTS

IDROTT OCH FRILUFTSLIV HELA LIVET

Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet

Besöksadress: Idrottens Hus, Skansbrogatan 7, 118 60 Stockholm

E-post: info@swesports.org

Tel: +46 8 699 60 00

Hemsida: www.swesports.org

Lokalt ledd utveckling

LEADER

3SAM

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden